

İçindekiler

Önsöz Yerine

İRAN'A BİR BAKIŞ

- A-İran rejiminin ideolojik karakteri dayanakları ve rejimi ihraç çabaları
- B-İran rejiminin Kürdistan'daki hakimiyet kurumlaşmalar
- C-Rejim seçimleri ve seçime yaklaşım politikaları
- D-Rejimin uygulandığı ekonomi politikalar
- E-Aile, Aşiret ve mıntıkacı politikalar
- E-1-Kadın durumu ve kadının üzerinden yürütülen siyasetler
- E-2-Rejimin eğitim,kültür ve sanat politikaları
- H-rejimin yarattığı kişilik ve Aydın tipi
- İ-Rejimin halkları birbirine karşı kullanma siyaseti

ÖNSÖZ YERİNE

İran üzerine bir kitap yazmak ya da İran'ın tümünü anlatmak, 3000 yıllık devlet ve toplumsal geleneği çok karmaşık olduğundan oldukça zordur. Bu, konunun çok yönlü ele alınmasını gerekli kılıyor. Dr Afat arkadaşın bu çalışması özce İran'ın ve özelde Kürt halkının tarihi birliktelik, tarihi sorunlarına göndermeler yapsa da anlatılanlar yaşananın tümü değildir ama özce olguyu anlaşılır-bilinir kılıyor.

İran teokratik rejiminin kendisinden başlatıp, topluma taşırdığı tek tip insan ve ideolojik bir toplumsal kimlik yaratımı, rejimin kimliğini oluşturmaktadır. Bunu büyük oranda da başardığını ve toplumdaki örgütlenmesini nasıl yansıttığını bu

çalışmada bulabileceğiz. Teokratik rejim toplumu denetimde tutmak; kitlelerin özgür yurttaş bilincine erişmesini, sistem dışında düşünmesini engellemek için kitleleri “kulluk kültüründe” tutmanın esas yolu İslami ideoloji ile politik savaşımı toplumun en ücra köşesine yaymıştır. Rejim toplumsal birlik olma, biraradalık dokularını parçalama politikalarını “ince ayar”larla gerçekleştirmiştir. Dr Afat arkadaş bu özlü çalışması ile bu ince ayarı anlatmaya çalışıyor. Tabii ki bu çalışma soyut bilgilere dayanmadı, yine kitabi bilgilerle toparlanmadı; olgu yerinde incelendi, sokaktaki uygulaması, aile boyutundaki gerçekleşmesi ele alındı. Devletin sokağa yansıyan yüzü “Firavun ve Nemrut tanrı kralları”nın korku yüzüdür. İran’da mehdiyi bekleyen ruhani liderin ve 12 kişilik Şura ye Nigehban’ın yetkileri: cumhurbaşkanını görevden alma, ordu komutanını atama, parlamentoyu fesih etme vb. Yani günümüzün firavunlarını bu çalışmada göreceksiniz.

İran tarihinde; **Hassa** ordusu vardır. Bu ordu, imparatorun ordusu dışında büyük kralın elinin altında Medlerden ve Perslerden oluşan “Kralın ölümsüzleri” adı verilen on bin kişilik iyi yetişmiş profesyonel sürekli bir hassa ordusu vardı. Kendilerine “ölümsüzler” denmesinin nedeni, on bin kişilik orduda savaş vb nedenlerle eksilen olunca, yerine yeni alınanlarla sayının her zaman on binde tutulmasıydı. Bu hassa ordusu, kralın yerel yetkilileri denetiminde kullanıldı. Şimdi günümüzde İran’da Besic (gönüllü İslam koruma gücü) adı altında sayıları milyonları aşan bir güç teokratik İran rejiminin elindedir. Yine bir milyonu aşan ve dünyada resmi kayıtlı gösterilmeyen Sipahi Pastaran askeri gücü direkt ruhani lidere bağlı ve ruhani liderin verdiği emirle her şeyi yapabilecek yetkiye sahipler.

İran’ı tanımak kuşkusuz kolay değil ancak İran’ı bilinenin, medyada yazılanların dışında bir gözle bakmanın yolu da verili

olanın dışına çıkmakla olur. Bu yazılanlar biraz da verili olanın dışına taşmadır. Şimdi BM istatistik raporlarında da dile geldiği gibi İran'daki gençlik %60 uyuşturucu kullanır durumdadır. Yine İran'da Kürt, Azeri, Beluc, Arap vb. halklar, binlerce yıldır nasıl hiçbir siyasal, kültürel, sosyal ve eğitsel hakları tanınmadan Tahran ve Fars rejiminin etrafında tutuluyor? Kürt'ü Azeri'ye vurdurarak, Arap ile Beluc'u ve diğer halkları birbirine kırdırarak nasıl kendini ayakta tutuyor? En önemlisi tüm bunlar yapılırken halklar Fars rejimini sorumlu görmemekte ve halkların birbirini suçlamasıdır. Kuşkusuz tüm bu soruların cevaplarını bu kitapta tümünden olmasa da kısmen bulacaksınız. Daha çok olguya yaklaşımın felsefik, politik ve ideolojik izahı pratik örneklerle görülecektir.

Dr Afat arkadaşın bu çalışması, önemli bir başlangıçtır. Tabii ki İran'ın devlet ve toplum dokularını açıklamıyor. Ancak günümüz İran'ının anlaşılmasına önemli bir açılımı yapıyor. Asıl amaç da bu açılan pencereden dışarıya bakmak, hava almak, pencereyi açanın açarken çektiği zorluğu çekmeden, elini bir yerlere sıkıştırmadan, cam parçalarıyla yüzümüzü kesmeden rahatça bakmaktır. Hele bu bakma işini yapanlar, İran'da toplumsal dönüşüm çalışmasına başlayacaklarsa, karşılarındaki 3000 yıllık devletçi iktidar geleneği olan bu rejimi iyi tanımalıdır. Yine son 25 yılında teokratik rejim, daha kuruluş aşamasında iken Irak'la savaşmış, KDP, KOMALA, TUDEH, MÜCAHİDİN örgütlerinin yüz binleri aşan peşmerge güçlerine karşı mücadele etmiş ve hepsini de bitirmiş ya da işlevsiz kılmıştır. Bu anlamda bu çalışmanın en önemli yönü, İran rejimine karşı verilecek herhangi bir mücadelenin rejimi tanımadan verilmesi halinde, telafi edilmez zararları da getireceğini göstermesidir. Bu çalışma bir bakıştır ve bir taraftır.

Medet SERHAD

İRAN'A BİR BAKIŞ

A-İran rejiminin ideolojik karakteri, dayanakları
ve rejimi ihraç çabaları

İran İslam cumhuriyeti dünya üzerinde hem şeriat yasaları ile hem de dini liderler tarafından yönetilen tek ülkedir. Birçok başka Müslüman ülkede de bazı şeriat yasaları yürürlükte olsa da bu ülkeler ya monarşik ya otokratik ya da kendince cumhuriyetlerle yürütülmektedir. İran rejiminde ise mollalar hem şeriatı devlet yönetimine hâkim kılmış hem de bunun uygulamasını kendileri yüklenmiş durumdadırlar. Bu durum şia mezhebi din adamlarının kendilerine biçtikleri misyondan da bir miktar kaynağını almaktadır.

Suni mezhebinde din adamı daha çok doğru yolu gösteren, cemaatine tavsiyelerde bulunan bir konumdadır. Burada birey, inanç-ibadet-tanrı nispeten kişinin kendi özgünlüğünü de içeren bir yol ile gerçekleşmektedir. Birey adına hiçbir makam veya kişi kutsiyeti hakkında karar veremez. Burada birey yoruma açık bazı durumlarda nispeten kendi tercihini yapabilmektedir. Ancak İran rejiminin Şii uygulamalarında yorumun gerektiği yerlerde Şii Müslüman'a yorum hakkı bırakılmamakta, onun yerine velayet-i fakih(fıkıhçıların yönetimi) yorumda bulunmaktadır. Hal böyle olunca da mollalar dini yorumun gerekli olduğu bütün hallerde kendi rejimlerini güçlendirecek yorum hangisi ise onu yapmaktadır. Bu anlamıyla da İslam inancı dejenere edilerek zulme, haksızlığa, yobazlığa alet edilmekte ve mollaların kendi

iktidarlarını sürdürme amacına bir araca dönüştürülmektedir. Her bireyin kendi yaptıklarına karşı sorumlu olduğu ve dolayısıyla kendi inancı hakkında kendisinin karar ve uygulama hakkına sahip olduğu İslam dini bu şekli ile siyasete alet edilmektedir. Yorumu geliştirenin de nihayetinde bir insan olduğu dikkate alındığında, hele hele bu insanın devlet yönetiminin en tepesinde yer aldığı düşünüldüğünde, taraflı davranarak yeni yorumların geliştirilmesi gereken yerlerde iktidarını yürütme lehine kararlar vermesi kaçınılmazdır. Böyle olunca da Hz. Hüseyin ve yoldaşlarının şehit düşeceklerini bilmelerine rağmen Emevilerin zulüm, adaletsizlik ve haksızlıklarına karşı savaşıarak şehit düşmek suretiyle felsefesini oluşturdukları Şiiilik mezhebi özüne ters düşürülmekte ve haksızlık, zulüm ve adaletsizliğe alet edilmektedir. Bu nedenledir ki aslında devletin siyasal mekanizmalarında önemli konumlarda bulunan insanların din gibi çok kutsal konularda yegâne yorum ve karar mercii olması kadar dini inanç için tahripkâr ve tehlikeli bir şey yoktur. Buradaki yetkilinin objektif olması mümkün olamayacağından din; adalet, eşitlik, kardeşlik, yardımseverlik, erdemlilik vb. özelliklerini yitirecektir.

Bütün dini inançlar ortaya çıktıkları dönemde ve coğrafyalarda yürürlükte olan cehalet, adaletsizlik ve yanlış iktidar erki, kültürel yozlaşma vb. ortadan kaldırarak adalet, eşitlik, erdemlilik, kardeşlik ve barışı hedeflemişlerdir. İlk çıkışta dini önderlerin pratikte de topluma öncülük etmesi, yönetmesi, inancını yeni yerlere ve topluma yayması açısından gereklidir. Ancak ne zaman ki dini inanç yayılma sınırlarına ulaşırsa ve yeni inanca sahip toplumun idaresi aynı inançtan insanların eline geçtiyse, dini önderlerin iktidardan çekilip hükümetlere danışman statüsünde ağırlıklı

olarak toplumun manevi sorunları ile ilgilenmeleri gerekir. Çünkü inancın yayılması bitmiş, sıra bu inanç sahibi toplumun yönetilmesine gelmiştir. Toplumun idaresi ise, öncelikli sorunu farklılaştırmıştır. Günümüzde dini inançlar için kitlesel yeni yayılma imkânları olmadığına, devlet ve yönetim mekanizmaları da uzmanlık isteyen çok geniş yelpazeli bir çalışma olduğuna göre hiçbir dini liderin ordunun önüne geçip cihada öncülük etme gerekçesi kalmamıştır. Bugünkü devlet mekanizması gibi çok büyük siyasal organizasyonları yöneten insanların herhangi bir konuda yeni dini yorumlar geliştirirken ve kararlar verirken objektif olması mümkün değildir. Hele bu ülke İran gibi mollaların yanlış siyasetleri sonucu dışarıda birçok hasım içeride ise çok geniş bir muhalif kesim yaratmış ve yönetici mollaları dini statülerinden dolayı çok büyük siyasal güçler ile ekonomik çıkarlar elde etmiş bir rejim ise bu hiç mümkün değildir. Burada hiçbir zaman elde tutulan iktidar erki, din için kullanılamayacağından – çünkü dinin böyle bir şeye ihtiyacı olamaz- tersi gerçekleşecektir. İktidarı elde tutan mollaların dindeki ulvi değerleri, devleti yönetirken topluma hâkim kılacakları yönündeki beyanatlarını bir safsata ve sahtekârlıktan ibaret olduğu bu geçen süreçte ortaya çıkmıştır. Zaten ne mantık ne de bilime sığan mollaların bu zoraki uygulamaları sadece İran halkına ve İslam inancına çok büyük zararlar vermenin ötesinde de bir işe yaramamıştır.

İran İslam Cumhuriyeti Şii Müslümanların nüfusunun en yüksek düzeyde olduğu ve bu mezhebin değişik etnisiteler arasında benimsendiği bir ülkedir. Ülkede Fars, Azeri, Arap halklarının hemen hemen tümü ile Kürt halkından bir kesim ve bazı etnisitelerden de cüzi miktarda halk Şii mezhebini benimsemiştir. Bu rejim, mollaların

kendilerini toplumla tanrı arasına zorla yerleştirmesinden sonra hızla ideolojisini ihraç çabasına yönelmiştir. Öncelikle şii Müslümanların belli yoğunlukta bulunduğu Lübnan, Pakistan, Irak bazı Arap emirlikleri ve diğeri Müslüman ülkelere ideolojisini ihraç ederek rejimini güvenceye kavuşturmak istemiştir. İran rejiminin bu atakları sonucu birçok ülkede karışıklılar yaşanmış, bu yer yer iç çatışmalara dönüşmüştür. Bazı yerlerde de rejim kendisine bağılı geliştirdiğı paravan örgütler aracılığıyla siyasal içerikli eylemler gerçekleştirmiştir. Ancak ilerleyen süreçte rejimin kendisini ideolojik olarak ihraç etmesi ve yayılması gerçekleşmediğı gibi karşı reaksiyonlara neden olmuş, rejim ideolojik olarak hem ilk günküden çok daha fazla daralarak içine büzülmüş hem de yeni toplumsal model oluşturma iddiasını yitirmiştir. İşte bu noktada rejim kendisini, karşı ideolojik saldırılardan korumak için iç reformları askıya almakta, değışik kitle imha silahlarını geliştirmenin peşine düşmekte, elindeki tek koz olan enerjiyi kesmekle tehditler savurmaktadır. Bu durumlar rejimin ideolojik olarak iflas ettiğinin somut sonuçlarıdır. Yani İran İşlam Cumhuriyeti ideolojik dayanaklarını yitirmiştir. Hem genel İran toplumu hem de uluslararası toplumlar molla rejiminden hoşnut değıldirler. Mollaların din ideolojisinin arkasına sığınarak çok büyük toplumsal imtiyaz, mali gelir elde etmeleri artık deşifre olmuştur. Rejimin ideolojik karakterinden dolayı İran toplumu da derin ayrımcılık politikalarına tabii tutulmuş, devletin vatandaşlarına eşit mesafede ve adil davranması gerçekleşmemiştir. Suni mezhebine mensup olan halklar daha fazla baskı ve dıştalanmaya maruz bırakılmışlardır.

Rejimin diğeri önemli bir dayanağı olan ekonomi ve sosyal kalkınma programları da ideolojik söylemleri gibi

boşa çıkmıştır. Fakir şehir varoşlarında yaşayan yoksullar ile toprağı elinden alınmış köylünün imdadına yetişen Hızır (mehdi) sloganları ile iktidara gelen mollalar, (2005 yılı itibarıyla) yaklaşık yıllık 40 milyar dolar olan petrol gelirlerini rejimin yordakçıları arasında üleşmiş, yoksul halk için üretime dönük hiçbir yatırım gerçekleştirilmemiştir. Bu hali ile fakir yine fakir olarak kalmış ülkenin serveti de Şah ve bir avuç kapitalistin tekelinden, mollalar ve onların yordakçılarının eline geçmiş bulunmaktadır. Fakir halk ise, bedava erzak kuponları aracılığıyla rejimin açlık terbiyesine tabii tutulmaktadır. Çok büyük petrol gelirlerine rağmen İran'da üretime dönük bir ekonominin geliştirilmemesi aynen Şah döneminde olduğu gibi ekonomiyi rantiyeci bir konumda tutmuş, toplumu sosyal ve ekonomik olarak güçlenerek kendi kaderini eline almasına imkân tanımamıştır. Geline aşamada rejimin söylemden öteye geçmeyen ve zaten hiç olmayan ekonomik politikası da iflas etmiş bulunmaktadır. İran rejiminin devrimi gerçekleştirdiğinde dile getirdiğı sloganların hiçbirisi somut projelere dönüştürülmemiş, bu ülke tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar bu rejim döneminde dünyadan dıştalanmış, horlanmış, özgürlük ve özgünlüklerini yitirmiştir. Bu adaletsiz baskı rejiminden dolayı halkların birbirine karşı olan hoşgörölü ortak yaşam felsefesi de büyük oranda zaafa uğratılmıştır. Rejimin hâkim kıldığı bu politikaların aşılınması durumunda, İrani etnisiteler arasında daha derin ve geri dönüşü mümkün olmayan kırılmaların gelişmesi yüksek ihtimaldir. İrani halklarımızın, rejimin ömrünü kısaltmak suretiyle bu gidişatı önlemeleri ise ortak tarihsel mirasa ve güncel ortak çıkara sahip olan hepimizin çabası olmalıdır.

Dünyada büyük ekonomik gelişmelerin yaşandığı ve insanların yaşam standartlarının geliştiği son çeyrek asır, mollaların yanlış politikaları sonucu İran halkına hiçbir ekonomik kazanç sağlayamamış, muazzam petrol gelirleri yatırımlara ve üretime dönüşmeden rantıye olarak heba edilmiştir. Tarihinden beri birçok özgünlüğe sahip olan İran halkları hiçbir dönem olmadığı kadar bu süreçte renksizleştirilmekle yüz yüze bırakılmıştır. Tüm Müslüman ülkelerden çok daha fazla tarihsel birikime sahip olan İran halkı, her dönemde gelişen hâkim sistemler içerisinde bir özgünlük yaratmayı başarmıştır. Bu durum İran halkının geniş görüşlülüğü, olayları sorgulayıcılığı, araştırma-incelemeğe yatkın olan karakteri ile ilgilidir. Bundan ötürüdür ki birçok filozof, bilim adamı, peygamber, mezhep ve yeni toplumsal sentezler burada ortaya çıkabilmiştir. Molla rejimi düşünsel ve kültürel anlamda İran halkına çok büyük bir darbe vurmuş ve tüm farklı düşünceleri yok ederek monotonluğu hâkim kılmaya çalışmıştır. İran toplumunun yenilikçi ve yaratıcı özünü yok etmek molla rejiminin en öncelikli hedeflerinden olmuştur. Bunu da eğitim, kültür ve sanat yoluyla gerçekleştirme gayretindedir. İran toplumu ve halkları bu anlamı ile molla rejimine karşı çok büyük bir mücadele içerisinde. Bütün baskı, yasaklamalara rağmen toplum çok değişik ve yaratıcı uygulamalarla çok köklü tarihsel kültürel birikimini sürdürmektedir. Bu özelliği İran halklarını zafere ve özgürlüğe, zalim rejimi de yenilgiye götürecek yegâne dinamizm olacaktır.

B-İran rejiminin Kürdistan'daki hâkimiyet kurumlaşmaları:

İran rejiminin Kürdistan'da ve Kürt toplumu üzerindeki siyasetinin ana eksenini yürütme kurumlarını görmek için bir defalığına Kürdistan'dan geçmek yeterlidir. En hâkim yerlere kurulmuş, beyaz badanaları ile çok uzaklardan göze batan yapılar görürsünüz her yerde. Geçmişin zulüm kalelerini andıran bu yapılar, rejimin sözde güvenlik gücü dediği fakat Kürt halkı için en büyük güvensizliği yaratan ve her yıl yüzlerce Kürt insanını yargısız infaza tabi tutan silahlı güçlerin halkımıza adeta bir tanrı gibi yukardan baktığı yerleşimleridir. Buradaki manzara olağan yönetimler ve yöntemlerde idare edilen hiçbir yerde bulunmaz. Bu kalelerin halk için olmadığı, hem çok sağlam ve halkı denetleyebilecek düzeyde hâkim yerlere yapılmalarından hem halkın yaşam mekânları olan evlerinden daha gösterişli ve şaşalı oluşlarından hem de içlerinde yaşayanların halka düşman gibi yaklaşımlarından hemen anlaşılmaktadır. Bu yapılar tümüyle işgal edilmiş bir ülkedeki işgalcilerin garnizonları gibi orada yaşayan insanlara özgür yaşam alanı bırakmayacak şekilde konumlandırılmışlardır. Her Kürdistanlı günlük yaşamında uzaktan ya da yakından bu kalelerin kendisi ve yaşamı üzerindeki etkisi ile daima karşılaşmaktadır. Bu sistem çoğu zaman fiziksel fakat her zaman da psikolojik anlamda Kürdistan halkını etkileyici rol oynamaktadır. Bunlar her rejim değişikliğinden sonra halkımıza kan kusturan yeni rejimin Kürdistan'ı yeniden işgallerinin zulümle terbiye kılıçlarıdır. Bir dönemler Güney Kürdistan'da da en yüksek dağların zirvelerinde, önemli yolların kesişme noktalarında da aynı şekilde Saddam rejiminin adeta Babil rahip kulelerini andıran görkemli sarayları ve askeri garnizonları bulunuyordu. Aslında Kürdistan'ın bütün parçalarında birbirine benzer manzaralarla karşılaşılır. Bu nedenle İran rejimi Kürt

halkına karşı Saddam'dan daha farklı ve adil bir yaklaşım iddiasında bulunamaz. Çünkü bu zulüm, işkence ve infaz kaleleri yalanlarla sıvanmayacak kadar büyük ve açıkta durmakta ve de açıktan iş görmektedirler. Bu kısa belirleme rejimin Kürdistan ve Kürt halkına bakışını ve ona karşı uyguladığı siyasetin ana eksenini vermektedir. Bu kurumun dışında kalan sözde anayasa, hukuk, mahkemeler, eyalet sistemi ve okullar ile diğer irili ufaklı kurumlar bu zincirin iş bölümüne tabii tutulmuş farklı halkalarından öte bir şey değildirler. Bu nedenle de rejimin Kürdistan'daki varlığı kendisini genel İran'daki gayrı meşruluğuna ek bir gayrı meşruluktur. Çünkü Kürt halkı rejimin anayasasını bazı maddelerinin kapsamı dışında kalmakta, resmi nitelikli vatandaş statüsünü kazanamamaktadır. O halde rejim anayasasında gayrı resmi olan bu halk içinde gayrı meşru uygulamaların yürürlükte olması rejim için çok doğal bir durum olmaktadır.

Rejimin uygulamada tuttuğu eyalet sistemi özünde bir yönetim birimi ve merkezi hükümetin ağır yükünü hafifletmeye, bazı sorumlulukları yerel yönetimlere devrederek daha katılımcı ve demokratik bir çoğulculuğu gerçekleştirmeye yönelik değil, halkları parçalayarak merkezi hükümetin daha rahat yönetmesini gerçekleştirmeye yöneliktir. Halkımızın Horasan gibi uzak yerlere göç ettirilen kesiminin dışında Azerbaycan'ı Xerbi, Kürdistan, Kırmanşah, İlam, Hemedan, Loristan eyaletleri içerisinde paramparça edilmesi bu siyasetin sonucudur. Yine halkımızın yaşadığı ve bir bütünlük arz eden, adına da Kürdistan denen bu coğrafyaya değişik mahalli isimler verilmiştir.

Hukuk esas itibarıyla güçsüzü güçlüden korumak, insanlar arasında eşitliği sağlamak, güçlünün haksızlık ve

zulmünden güçsüz insanların mal, can ve namusunu korumak için geliştirilmiştir. Zaten güçlü olanlar genelde zor aygıtına da sahiptirler. Yani hukuk, güçlülerin güçlerinin haksızlık aracı olarak kullanılmasını önlemeye yönelik bir işleve sahiptir. Ancak İran rejiminin denetimindeki hukuk hem adil değil hem de adaleti sağlamaya yönelik değildir. Tam tersine gücün ve güçlünün elinde kendi zalimliklerine meşruiyet kazandırma aracıdır. Bu nedenle de İran’da avukatlık mesleğinin hiçbir kıymet-i harbiyesi yoktur. Şimdiki rejim uygulamalarında hele hele siyasal içerikli davalarda avukat olmak büyük bir cesaret ve özveri gerektirmektedir. Ak ve kara olan rejimin bakış mantığında siyasal bir davayı savunmak için siyasetini benimsiyorsun yaklaşımı var. Bu mantığa göre zina yapan birisini savunmak zina yapmakla, yine katil olan birini savunmak ise katil olmak ya da insan katlini hoş görmekle eşdeğer tutuluyor. Bu sistemde hukuk uygulamaları güçlü için oluşturulduğundan gücü olanlar hem toplumsal yaşamda hem de mahkemelerde hep haklıdırlar. Yani “Parayı veren düdüğü çalar” misali, suçlu olan güçlüler hâkimlerin kesesini doldurdu mu hemen suçsuzluk mertebesine çıkabiliyorlar. Rejim kendi adaletsizliğini örtbas etmek için rejim güvenliği konularında; hukuk sistemini özünden boşaltıp kullanırken, hâkim, savcı, polis vb de kendi bireysel çıkarlarını korumak ve keselerini doldurmak için aynı şekilde güvenlik-hak- hukuk kurumlarının maskesini kullanmaktadırlar. Ne de olsa sistemin kendisi böyle inşa edilmiştir. En üstte hukuk sistemi gerçek işlevine kavuşturulmadan alttaki bu kirliliği temizlemek mümkün değildir. Şimdi zaten güç kurumlarının hepsi rejimin elindedir ve hukuk kurumları da güç kurumlarının işlevini görüyorlar. O zaman bunlara ne gerek var diye

düşünülebilir. Hukuk kurumları, hâkimler, savcılar ve mahkemeler rejimin çıplak zor güçlerinin zalimlik ve haksızlıklarına hukuksal haklılık cilasını çekerek meşruiyet kazandırmak amacıyla kullanılıyorlar. Bu nedenle bu kurumların amacı halkı rejimin uygulamalarının doğruluğuna ikna etmektir. Ancak buna rağmen Kürt halkı bu devletin gönülsüz zorunlu vatandaşlarıdır. Bu rejim ya vatandaşlarını kendi sistemine ikna ederek gönüllü vatandaşlığı geliştirir- ki böyle bir durumda da anayasa, yasalar ve hukuk sistemi karşılıklı olarak devlet ile vatandaş yine vatandaşlar arasındaki ilişkiyi düzenler, yargı organları da bunu takip ederek adaleti sağlarlar- ya da vatandaşlarını ikna etmeden elindeki güçlerle zoraki bir şekilde denetiminde tutmaya çalışır. Burada hukuktan, adaletten, özgürlükten bahsetmek mümkün değildir. Zira ortak mutabakat , karşılıklı çıkarlar ve haklar gözetilerek oluşturulmuş bir sistem yoktur. Güçlü olanın diğer tarafı hiçe sayarak adeta insan yerine koymadığı, iradesini hiçe sayarak tek taraflı geliştirdiği bu sistemde; dışlanan kesim ya köleliği, onursuzluğu, insani tüm erdemleri görmezden gelerek bir hayvan gibi sadece yaşamayı tercih edecek – ki günümüzde dünyanın hiçbir yerinde bu mümkün değildir- ya da rahatsızlığını her fırsatta yansıtarak ve fırsat bulduğunda da isyan vb yöntemlere de başvurarak bu adaletsizliği ortadan kaldırmanın uğraşı içinde olacaktır. Demek ki şu sonuç çok net ortadadır. Rejimler vatandaşlarını eşitlikçi bir çerçevede ve hukuk teminatı dâhilinde kendi meşruiyetine ikna etmedikleri müddetçe sistemlerini garanti etmeleri, güvende tutmaları, rahat yüzü görmeleri mümkün değildir. Yani zorunlu vatandaşlık rejimlere güvenlik değil tam tersine güvensizlik getirir. Bu durum İran rejiminin Kürdistan'da zorunlu bir rejim

olduğunu gösterir. Kürt halkı bugünkü rejime ve onun anayasa, yasa ve hukuk güçlerine güvenmemekte, kendi haklarını yaşamını ve kutsal manevi değerlerinin garantisi olarak bu kurumları görmemektedir. Halkımızın bu görüş ve tutumu onun bir yetersizliği değil tam aksine halkımızın adil, eşitlikçi ve özgürlükçü istemlerinin bir sonucu, hâkim molla rejiminin de hem halkların ulusal- kültürel değerlerine hem de insan hak ve özgürlüklerine hiç değer vermemesinden ve halkların iradesine karşı olan saygısızlığından kaynaklanmaktadır. Rejimin Kürdistan'daki varlığı, diğer bir deyişle Kürt halkının vatandaşlığı gönüllü ve yasal- hukuki mutabık zeminlere dayanmadığı, dolayısıyla zoraki güce dayandığı için rejimin bu zor güçleri ile Kürt halkını nasıl yönetmeye çalıştığına biraz göz atalım.

Rejimin Kürdistan'da ve Kürt toplumu üzerinde siyasetinin asıl uygulama güçleri olan besic(devrim gönüllüsü), niru intizami(jandarma), itlaat(istihbarat), sîpa(devrim muhafızları) ve zindan uygulamalarına geçmeden önce; halkımızın özgürlük ve insanca yaşamı için siyasal partiler bünyesinde mücadele ederken, kendi yaşamını bizim onurlu ve özgür yarınlarımız için feda eden şehitlerimizi saygıyla anmamız, yine halk olarak yaşam mücadelesi verirken sınır boylarında, dağ başlarında, tarla ve bahçesinde, yoksul kent varoşlarında ve şehir meydanlarında ulusal haklarını talep ederken rejimin darağaçlarında asılan ve zulüm güçleri tarafından katledilen on binlerce onur savunucusu insanımızı anmamız gerekiyor.

Besic kurumu rejimin toplumu içten çürütme, birbirine karşı güvensizleştirerek insanların ortak çıkarlar çerçevesinde biraraya gelip güç oluşturma, kendisini örgütlemesine karşı kullanılan en rezil sistemdir. Besic olan kişi toplumun üzerinde olan haklara sahip kılınarak özel

vatandaş statüsüne alınmaktadır. Bir toplumu çürütmek, ahlaksızlaştırıp bencil, kendi çıkarları uğruna başka insanları ihbar etmeye ve hatta iftira atmaya kadar götüren bir sistemdir Besiclik. Rejim çok da övünerek ve gururla şu kadar milyon besici olduğunu dünyaya duyuruyor. Bu açıklama 75 milyonluk bu ülkede bu kadar milyon asalak olduğu anlamını taşısa da, bilinçsizce bu kuruma dâhil edilen küçük okul çocuklarını bu rakamın dışına çıkarmak gerekiyor. Zira ilkokuldan başlayarak küçücük beyinleri muhbirciliğe alıştırmada bu çocukların suçu olamaz. Buradaki uygulama, rejimin kendini egemen kılmak için ne kadar alçaldığının iyi bir işaretidir. Küçük çocuklara çeşitli vaatlerde bulunarak, bu çocuklar birer ajan gibi toplum içerisinde kullanılmakta ve bu statüleri ilerleyen yaşlarda da devam ettirilmektedir. Bu nedenle çocukları ve çocukluklarında farkında olmadan Besic yapılan fakat sonradan bu kurumdan ayrılmaya cesaret edemeyen ama pratikte de gerekliliklerini de yerine getirmeyen büyük kesimi çıkardığımızda geriye bir avuç cahilden oluşan bir kesim kalıyor. Rejimin oluşturduğu bu sisteme dâhil olan bu insanların ideolojik gerekçeler ya da rejim politikalarına bağlılıktan değil de bireysel çıkarlar için Besic oldukları biliniyor. Bu nedenle öyle kelimenin anlamındaki gibi ideolojik- felsefik bağlılık diye bir şey yoktur.

Resmi dairelerde, okullara yerleşimlerde, sınavlarda, iş bulmada, bürokratik engelleri aşmada avantaj elde ederek ve ekonomik imkânlar amaçlıdır Besiclik. Rejimin zora düşmesi durumunda bu güçlerin de dikta rejimlerindeki tırışıkçılar gibi dağılacağı kesindir. Fakat bu siyaset İran rejiminin mantığını da iyi yansıtmaktadır. Eşitlik, adalet, kardeşlik, düşünce özgürlüğü söylemlerinin, rejim uygulamalarında olmadığı yansımaları burada çok net

göstermektedir. Eğer rejimin taraftarı isen, muhbiri isen birçok haktan istifade edebilir, birçok kapıdan içeriye girebilir, bazı uygulamalardan muaf olabilirsin. Yani kısaca ayrıcalıklı olabilirsin. Aksi halde atacağın her adım başına bela açabilir. Elbette ki Kürt halkının durumu daha da yakıcıdır. Defalarca ayaklanarak hâkim devlet gücüyle çatışan halkımız içerisinde rejimin Besicliği geliştirmesi, hele hele belli oranda da geçmişte devlete karşı savaşmış daha sonra saf değiştirerek teslim olmuş bazı kesimlere dayanarak Besicliği geliştirmesi bir trajedidir. Bu durum Müslüman birisinin farklı bir dine mensup ordunun başına geçip Müslümanlara karşı savaşması gibi bir durumdur. İlkokuldan Üniversiteye kadar tüm okullar ile işçiden esnaf, tüccar ve işverene kadar hemen hemen her alanda Besiclik kurumunun örgütlendirilmeye çalışılması rejimin bu kuruma biçtiği rolün önemini göstermektedir. Son yıllarda Kürt halkının içerisinde Besicliğin azalmasında halkımızın bilinçlenerek rejim siyasetini daha iyi anlamasının payı da vardır. Rejimin bu kurumu zayıfladıkça insanlarımızın birbirine güvenleri artacak, paylaşacakları birçok yeni fikir ve değerler ortaya çıkacaktır. Rejimin kendi geleceğinin en büyük garantisi olarak gördüğü bu kurum teşhir oldukça ve günümüzdeki gibi sadece bazı çıkarların aracına döndükçe rejimin ömrü de o denli kısalmış olacaktır. Belirtilen gerekçeler de göstermektedir ki Besiclik kurumu her yerde, her zaman ve her koşul altında teşhir edilmesi gereken toplumsal bir yaradır. Küçücük beyinleri ihbarcılığa alıştırır, kardeşi kardeşe, anne- babayı çocuğuna, komşuyu komşuya karşı güvensizleştirerek toplumun binlerce yıllık kendi içerisindeki açıklık ve samimiyet geleneğini parçalayarak toplumsal gücünü yok ederek ve toplumu sadece bireylerden oluşmuş bir yığına dönüştüren Besiclik,

toplumsal bünyeden atılması gereken bir urdur. Besiclik teşhir oldukça ve de işlevini yitirdikçe rejim bu kurumu ayakta tutmak için hem Besic olanlara daha fazla imkân sunacak hem de çeşitli baskılarla sistemi zorla ayakta tutmanın uğraşında olacaktır. Fakat tüm çabasına rağmen toplumumuzun bilinç düzeyi yükseldikçe ve insanlarımız siyasallaştıkça bu kurumun ne denli rezil ve büyük bir toplumsal yara olduğunu anlayıp bertaraf edecektir. Çünkü bilinçli ve siyasal bir toplum kendi çıkarı için başka insanları yakacak kadar bencil ve kara cahilleri içinde barındırmayacak ve bir azınlığın günlük çıkarlarına bir halkın uzun vadeli çıkarlarını ve kutsal değerlerini kurban etmeyecektir.

Niru İntizami ve İtlaat yöntem olarak şiddete dayalı fakat resmi sıfatlarla Besiclik kurumunun tamamlayıcıları rolündedirler. Bu güçler Besiclik gibi her meslek, toplumsal kesimden paramiliter güçler değil daha ziyade profesyonel güçlerden ya da dönemsel zorunlu askerlik personelinden oluşmaktadırlar. Bazı dönemler ve durumlarda Sıpa güçleri de dâhil bunların bazıları yumuşak, diğerleri sertlik politikası uygulurlar. Aslında rejim siyaseti iyi anlaşılmazsa bu güçlerden bazılarının daha iyi ve insancıl olduğu bile akla gelebilir. Hâlbuki hepsi de aynı politikanın farklı uygulama araçlarıdır ve işbölümü dışında aralarında bir fark yoktur. Elbette ki bu güçlerin içinde zorunlu hizmete tabi tutulmuş halktan olan ve bu politikaları benimsemeyen birçok insan vardır. Hatta sürekli kadrolarından da bazı dürüst unsurlar olabilir ancak kurumsal düzeyde bunlar birbirinin aynıdır. Sadece halkın bütün devlet kurumlarına karşı topyekûn güvensizleşmemesi için biri halkımızı kamçılarken diğeri başını okşayıp şeker vermektedir. Bu durum iyi anlaşılmadan rejim siyaseti bilince çıkarılamaz.

İran hukuksuzluk sistemi ve rejim siyasetinin halkımıza dayatıldığı birçok hastalığın yuvası olan zindanlara değinmek önemlidir. Zindanlar hâkim sistemin en etkili olduğu, tutukluların ise iradeleri dışında hiçbir güce sahip olmadıkları bir alandır. Dolayısıyla yemeğinden yatmasına kadar insanın doğal bütün ihtiyaçlarının insana karşı silah olarak kullanıldığı, insanın düşüncesine bağlılığı ve iradesi dışında yerleşip savaşacağı hiçbir mevzisinin olmadığı, rejimle savaşta dışarıdaki insanlardan kat be kat daha fazla özveri gerektiren bir ortamdır. Elbette ki güçlü irade ve bilinç eğer son derece zor olan zindan koşullarında kendisini örgütleyip içerde kitlesel bir karaktere dönüşürse egemen rejimler üzerinde büyük etkiler yaratır. Böyle durumlarda örgütlü direniş sergileyen iradeli insanların tutumundan cesaret alan birçok insanın da rejimle mücadele başlatması mümkündür. Bu konuda tarihe geçmiş örnekler vardır. Vietnam savaşında Vietkong gerillalarının tutulduğu Saygon zindanları ve bu zindanlarda verilen mücadele meşhurdur. Yine PKK kadrolarının Türk faşist rejiminin ihaneti dayatma baskılarına karşı 1980’lerde Diyarbakır zindanında gerçekleştirdikleri tarihi direniş, mirasını günümüze kadar aktarabilmiştir. Bireysel direnişin çok etkili olmadığını fark eden PKK’li tutuklu kadrolar kitlesel açlık grevleri ile kadro olmayan sıradan insanları da etkileyerek kendi saflarına çekmeyi başarmış, onlarca önder kadronun canını feda ettiği bu yoğun mücadele sonunda şehit düşen önder kadro Mazlum Doğanın “Teslimiyet ihanete direniş zafere götürür” sözüne bağlı kalınarak faşist Türk devletine geri adım attırılmıştır. Demek ki çok yakın tarihimizde yaşadığımız bu olay zindanda dahi olsa halkımızın onurunu koruyabileceğini göstermesi açısından önemlidir.

İran'da zindanlar kendilerini rejime bağışlatmamış, memurların cebini memnun edemeyen, rejimin ıslahat çalışmalarını dikkate almayan ve rejime siyasal açıdan muhalif olanların tıkıştırıldığı yerlerdir. İnsanlar zindanlara gönderilmeden önce soruşturma esnasında birçok kötü muamele ve dayığa tabi tutulurlar. Hele hele bu insan rejim karşısı bir siyasal faaliyet içerisinde ise veya ulusal haklarını savunmuş yani adli suçların dışında biri ise o insanı önce pişman ettirmek ondan sonra da ihanet ettirip ajanlaştırmak için işkence ve şantajın bütün yöntemlerini kullanırlar. Rejimin buradaki amacı çok nettir. Tutuklu itirafçılaştırılıp kendi halkına karşı, ulusunun kutsal değerlerine karşı ve birlikte mücadele yürüttüğü yoldaşlarına karşı kullanılmaya çalışılır. Eğer bu kişiliksizlik kabul edilmezse ve tüm şantajlarla işkenceler sonuç almazsa aile devreye konulmakta ve yüklü miktarda kefalet ile az ceza karşılığında kişi teslim alınmaya çalışılmaktadır. Bu da işe yaramazsa çok ağır cezalar verilip kişi zindana gönderilmektedir. İran zindanları insanları hukuka göre suç işlemekten caydırma yerleri değildir. Zira hukuk diye bir şey yoktur, yine olan yasalar da keyfi yürütüldüğünden ne zindanlar böyle bir işleve sahip ne de tutuklular toplumla uyumlu bir rehabilitasyona tabi tutuluyorlar. Bu nedenle zindanlar insanlardan intikam alma, onları kişisizlikleştirme stratejilerini uygulamaktadır. Rejim zindanlarına alınan insanların çok büyük bir bölümü burada gardiyan ve güvenlik güçlerinin temin ettiği uyuşturucuya alıştırılmaktadır. Bu yapısı ile rejim zindanları rejimin dışarıda iken hizaya getiremediği insanları rejim terbiyesinden geçirip uyuşturucuya bağımlı hale getirme merkezleridirler. Bu işlevinden dolayı Kürt halkının önemli bir bölümü yaşamları boyunca mutlaka bir veya bir kaç defa

rejim zindanlarına alınıp hizaya getirilmeye çalışılır veya uyuşturucu bağımlısı yapılırlar. Yine tüm devletlerde siyasal suçlulara tutukluluk halinde tanınan hakların hiçbiri İran'daki siyasal ve düşünce tutuklularına uygulanmamaktadır.

İran rejimi nüfusu ile orantılandığında dünyanın en çok idam cezası veren ve idamı uygulayan ülkesi olma onursuzluğunu hiç kimseye kaptırmamakta, bu idamların çoğunu da halka açık meydanlarda asarak ya da halka taşlatarak gerçekleştirmektedir. Burada gerçekleştirilen reem ve kamçılama yöntemleri hiçbir çağdaş düşünce ve felsefenin kabul edemeyeceği insanlığın en geri döneminden kalmış yöntemlerdir. Ancak sadist insanlar bu tür uygulamalara onay verir veya iştirak edebilirler. Bu uygulamalar ancak insanlıktan nasibini almamış rejimlerce uygulanabilir. İran rejimi ise bırakalım bu yöntemleri sadece uygulamayı çok doğal bir uygulamamış gibi tüm toplumu da buna alıştırmaya çalışmaktadır. Bir insanın ortalıkta idam edilmesi veya boğazlanmasını seyredip bundan zevk alan bir insan ve toplumun ya beyni uyuşturulmuş ya da çağdaş bütün insani değerlerini yitirmiş olması gerekir. Rejimin bu uygulama ile topluma mesajı çok nettir: bana itaat etmezseniz sizi de istediğim zaman ve istediğim mekânda böyle boğazlatacağım demektedir.

İran rejiminin şiddet ağırlıktaki kurumlaşmasının yanındaki diğer kurumları da tümü ile aynı politikanın hizmetindedirler. Okullar, basın-yayın, ekonomi gibi bütün alanlardaki çalışmalar özünde halkımızı rejim politikalarına itaat eden uysal, bağımlı bir hale getirmeyi amaçlamaktadırlar. Bunlar başka bölümlerde incelendiğinden burada daha fazla açmayacağız.

C-Rejim seçimleri ve seçime yaklaşım politikaları

Tercih hakkı aslında düşünebilme, mukayese edebilme yeteneği olan ve onu diğer canlılardan ayıran en temel özgünlüklerinden biridir. Tercihin yapılabilmesi için öncelikle farklılıkların olması, bu farklılıkların tercih sahibi tarafından algılanıp yorumlamaya tabi tutulması ve nihayetinde ihtiyacına veya çıkarına uygun olanda karar kılması gerekiyor. O halde ortaya çıkan şu oluyor ki; insanın uygarlaşma tarihi kadar eski ve aslında bir nevi insan olma türünün önemli ayrıcalıklarından biri olan tercih etme hakkı tarihin değişik dönemlerinde kısa, orta ve uzun vadeli ihtiyaçlar düşünülerek farklı uygulama alanlarında kullanılmıştır. İnsan olmanın bir özgünlüğü aynı zamanda özgürlüğünün de önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Özellikle insanın uygarlaşarak kalabalık şehirler ve devletler gibi karmaşık ve büyük sosyal ve idari yapıları idare etmeleri geçmişin bireysel tercihin sınırsız özgürlüklerini bazı yönleri ile sınırlandırırken bazı yönleri ile çeşitlendirmiştir. Birey eskisi gibi yaşama, hareket etme, konumlanma ve benzerlerini gerçekleştiremez ancak daha farklı ürünler, eşyalar, işler ile sosyal, eğitsel ve düşünsel çeşitlilik içinde de tercih etme alanı genişlemektedir.

İnsanın tercih hakları içerisinde en önemli olanı ve dolayısıyla günümüzde insan özgürlüğünün adeta temelini oluşturanı, seçme-seçilme hakkı olmaktadır. İnsanoğlu tarihin erken dönemlerinden beri kendisini yöneten insanları seçme hakkını değişik yöntemlerle gerçekleştirmiştir. Bu uygulamanın gerçekleşmediği insan uygarlığının orta dönemi, nerede ise insan tarihinin kayıp bir dönemi gibidir. Bir avuç kral-imparator ve diktatörün doyumsuz iktidar

hırsları bu ara dönemde insanlığa kan kusturmuş, krallar tanrılaştırılmıştır. Klan-aşiret döneminde ve daha sonra da bilindiği gibi sınıfsal ve cinsel ayrımcılık temelinde olsa da gerçekleşen Atina demokrasisinde yönetici kişi ve kurum için halkın onayı-tercihi alınmaktadır. Bu nedenle de nispeten özgürlük ve insanın tercih inisiyatifi ile kendi çıkarını savunma imkânı vardır. Bundan sonra insanlık yaşadığı korkunç kanlı ve zalimce ara dönemden sonra nihayet eskinin daha modern ve günün ihtiyaçlarına uyarlanmış günümüz seçim sistemlerinde karar kılmak zorunda kaldı. Bu hakkın kazanılması elbette öyle kolay olmadı. Bir anlamda insan toplumunun ya da birey olarak kişinin kendi kaderini kendi eline almasıdır seçimler. Her ne kadar doğrudan olmazsa da dolaylı olarak bu gerçekleşmektedir. Günümüz teknolojisi ve uluslararası ilişki ve bağımlılıkların küçülttüğü dünyamızda seçme-seçilme ve oy kullanımı çok önemli hale gelmiştir. Çünkü seçilen kişi ya da hükümet uluslararası ilişkilerden ülke içine kadar çok geniş bir alanda ve hiç de kısa sayılmayacak dönemler için bütün toplumun ve devletin gücünü elinde toplamaktadır. Bu kadar büyük gücün liyakate sahip olmayan insanların eline verilmesi çoğu toplum ve devlet için büyük felaketlerle sonuçlanmıştır. Demek ki oy sadece kaba anlamıyla bir insanın seçilmesi değildir. Oy, kişinin olay ve olgulara yaklaşımı, tercih özgürlüğü, ekonomik, kültürel, sosyal vb bir ülkenin bütün çalışma alanları ile sorunlarına karşı sorumluluğudur. Hem toplumsal hem de bireysel çıkar ve ihtiyaçlarını koruma hakkıdır. Günümüz sorunlarını çözme, sonraki nesillere güzel, yaşanılabilir, barışçıl bir toplum, doğa ve dünya bırakma katkısıdır. Yani oy hakkı ve bunun takibi kişinin tarihe, doğaya, insana karşı sorumluluğu ve vicdanıdır.

Kısaca da olsa insanın tercih hakkı olan oy kullanımı ve seçim yapmasının önemi bu şekilde izah edilirken bunun tamamlayıcısı niteliğinde olan seçilme hakkına da biraz değinmek gerekir. Aslında modern toplumlarda seçme ve seçilme hakkı birlikte anılırlar. İnsanlar ağırlıklı olarak seçme hakkını seçilme hakkından daha önce elde etmişlerdir. Seçilme hem herhangi bir hususta seçilmek isteyen birey için hem de seçme hakkını kullanacak olan seçmenin daha çok alternatifli ve daha geniş tercih alanı bulması açısından son derece önemlidir. Şimdi karşımıza birbiriyle bağlantılı ve birbirini tamamlayan bir komple paket olarak çıkıyor seçme ve seçilme hakkı. Seçme ve seçilme haklarından birisine müdahale bütün sistemi anlamsız hale getirmektedir. O halde hem seçmen hem de seçilen için ancak genel toplumun vicdanını yaralayıcı suçların işlenmiş olması ve bunun toplumun ortak mutabakatı ile onaylanması durumunda seçme ve seçilme hakkı insanların elinden alınabilmelidir. Elbette ki bu suçlar da bir hukuksal prosedürle önceden belirlenmelidir. Aksi halde az tercihli ve keyfiyete açık seçimler, başlangıç aşamasında bir komedi, sonuç itibarı ile de bir trajedi olmanın ötesine geçemezler.

Seçimler günümüz demokratik yönetimlerinin vazgeçilmezleridir. Günümüz bilinçli toplumları insan olmanın yurttaş olmanın hem en öncelikli görevi hem de hakkı olan seçimler çeşitli rejimler tarafından suiistimal edilmektedir. Diktatörlerin ya tek aday olarak katıldıkları ya da sözde birkaç tane rakip yaratarak katıldıkları şekli seçimlerin seçim namına hiçbir ciddiyeti yoktur. Yine bunun gibi oligarşik rejimlerde de durum benzerdir. Özellikle İran gibi teokrat oligarkların devletin bütün siyasal, ekonomik, hukuksal kurumlarını güncel çıkarlarına göre

yönlendirdikleri, bütün resmi medya kurumlarını ellerinde tuttukları, alternatif medyayı yasakladıkları bir rejimdeki seçimlerden bir medet ummak hayal olmaktadır. Bir defa seçme ve seçilme hakkı insanın özgür tercihi ile kamusal alana katkısı ve katılımı olduğuna göre; hem seçerken hem de seçilmek isterken hukuk kuralları ile belirlenmiş ve ırk, din, düşünce, cinsiyet ayırımı yapılmadan her vatandaş için eşitlik temelinde belirlenmiş seçme ve seçilebilme kurallarının işletilmesi gerekmektedir. İran rejiminin uygulamalarında belirtilen gerekliliklerin hiçbirisinden bahsedilemez. Rejim için seçim, vatandaşın özgür tercihi ile devlet yönetimine katılımı değil, zulüm ve adaletsizlik üzerine inşa edilmiş teokratik rejimine meşruiyet cılası çekme siyasetidir. Molla rejiminin seçim siyasetinin özü vatandaşın seçilme başvurusuna ilişkin hukuk dışı kurumlarının keyfi tutumlarından kaynaklanmaktadır. Rejim, **Şura ye Nigehban**(din muhafızları konseyi) denen bir kurum aracılığıyla halkın gerçek adaylarını eleyerek halkı alternatifsiz bırakmaktadır. Eğer bir ülke seçimlerinde farklı görüşte insanlar yarışmazsa o ülkede gerçek bir muhalefet de oluşmayacağından yönetenler istedikleri gibi davranma keyfiyetini elde edecekler. İran rejiminin keyfi davranışlarının ardındaki gerçeklik budur. Halkın çıkarlarını savunan, reform talep eden, oluşturulmuş denge ve kalıpları zorlayarak statik duruştan dinamik bir devinime ülkeyi götürmek isteyen adaylar elenmekte, rejimi olduğu gibi kabul eden, kendileri de ya pastadan pay alan ya kırıntılar ile yetinmek isteyen ya da pasif, çekingen, kendi halinde olan adaylar seçime sokulmaktadır. Bu uygulamada adaylar, halkın onayına sunulmadan önce rejimin seçiminden geçmektedir. Yani rejim seçimi zaten halk seçmeden önce gerçekleştirmiştir. Seçimlere hem uluslararası hem de sözde

ulusal meşruiyet kazandırmak için halka kötünün iyisini tercih etme hakkı verilmektedir. Böylece halk da ülkenin geleceği için çok önemli bir görevi yerine getirdiğine, ülke yönetiminde söz sahibi olduğuna inandırılmaya çalışılmaktadır. Rejim uyguladığı bu seçim sistemiyle böylece birkaç kuşu beraber vurmak istemektedir. Rejimin bütün tedbirlerine rağmen yine de birkaç rejim muhalifi adayın meclise girmesi ya da meclisin çoğunluğunun reformcu olması bile rejim için baş ağrısının ötesinde bir tehlike oluşturmamaktadır. Zira halkın seçimi ile iş başına gelen meclis ve cumhurbaşkanının çalışmaları da hukuk üstü kurullar veya **Velayet-i Fakih** tarafından denetlenmektedir. Yani bütün ön elemelerden geçen halkın rejim tarafından onaylı seçilmiş temsilcileri yine de çalışmalarında atanmış mollalardan oluşturulmuş kurumların onayını almak zorundadırlar. Eğer İslami cumhuriyet olan, seçim sistemine sahip bir ülkede halkın iradesi ile seçilmiş halk temsilcileri yaptıklarından dolayı halka ve genel hukuka karşı sorumlu değil de oligarklara karşı sorumlu ise; bu meclisin de, bu meclisi iş başına getiren seçimin de hiçbir anlamı ve meşruiyeti olamaz. Krallıkla yönetilen birçok ülkede bile artık krallık kurumu bir simgeye dönüştürülerek devlet yönetimi yasama-yürütme-yargıdan oluşan ve her birisinin birbirini hukuksal bir prosedürle denetlediği ve dengelediği güçler tarafından ve halkın onayı çerçevesinde gerçekleşirken sözde cumhuriyet olduğunu iddia eden İran İslam cumhuriyetinde Velayet-i Fakih ve diğer mollalar hiçbir birey ve zümrenin sahip olamadığı bütün bu güçleri, halka rağmen ele geçirip istedikleri gibi kullanmaktadırlar. Bu üç asıl gücün yanında rejim oligarkları bu güçlerin dışında bir işleve sahip olan, ülke yönetimi ile alakası olmayan tüm güvenlik güçlerini de adeta dördüncü ve diğer

üç meşru kuvvetin daha üstünde bir güç olarak denetlemekte, zorlandıklarında da bu güçleri kullanarak yetkileri elinden alınmış asıl üç meşru kuvveti ve rahatsızlıkları her gün biraz daha artan halkı dizginlemeye çalışmaktadır. Buradan anlaşılacağı gibi “modern dünyada hukukun gücü geçerli iken İran’da gücün hukuku geçerli olmaktadır, seçilmişler atanmışların denetiminde, hukuk ise gücün hizmetinde olmaktadır.”

Hem genel İran halkları hem de Kürt halkı rejimin bu ikiye bölünmüş politikalarından artık bezmiş durumdadır. Bu nedenle halkın seçimlere katılımı her dönem bir öncekine göre bir gerilmeye işaret etmektedir. Rejimin kimliklere mühür vurarak seçimlere katılmayanları ekonomik çıkarlarla tehdit etmesi de artık fazla işe yaramamaktadır. Ekonomik, kültürel ve inançları nedeni ile çok büyük baskılara, ayrımcılığa tabii tutulan Kürt toplumu için kullanacağı oy diğer tüm halklardan çok daha farklı anlamlar taşımaktadır. Kürt halkı ulusal dışlanmışlığın yanında mezhepsel açıdan da hâkim rejim tarafından ayrımcılığa tabii tutulmaktadır. Ulusal kurtuluş amacıyla geçmişten beri süregelen hâkim rejimlerle çatışma durumu derin bir güven sarsılmasına neden olsa da asıl sorun hâkim rejimlerin Kürt halkına olan dışlayıcı ve asimilasyoncu yaklaşımıdır. Şimdiki rejimin anayasasının 12. maddesine koyduğu devletin resmi mezhebinin Şii olması, büyük çoğunluğu Sünni olan Kürt toplumunu devletin “gayri resmi” vatandaşı yaparak çok büyük bir ayrımcılık yapmakta ve toplumumuzu dışlamaktadır.

Bu rejimin uyguladığı seçimlerde oy kullanmak demek rejimin politikalarını ana hatları ile kabul etmek anlamına geliyor. Halkımızın hiçbir kesiminin hoşnut olmadığı ve bu haliyle olamayacağı bu rejim ve günümüz uygulamalarına;

sadece bireysel kaygılardan ya da siyasal bilinç yetersizliğinden kaynaklı olarak oy vermesi kadar tehlikeli bir şey yoktur. Seçimler bu rejimin elinde kendisini meşrulaştırma aracıdır. Demek ki bilinçsizce sandık başına gidip oy vermek, rejimin halkımıza doğrulttuğu silaha mermi taşımakla eş anlamlı oluyor. En tehlikeli şeyin ehil olmayanların eline tehlikeli silahlar vermek olduğu düşünüldüğünde kendimizi hızla bilinçlendirip rejimin seçim siyasetini iyi takip ederek kendimizi onun kötü bir aracı konumundan çıkartmamız gerekiyor.

Dar milliyetçi duyguların kabarması ile de hareket etmek aynı şekilde halkımız için olumsuz, rejim için ise olumlu sonuçlar doğurur. İşte “İran meclisinde birkaç tane de Kürt olsun” mantığı, siyasal değil, duygusal bir yaklaşımdır. Eğer o Kürt senin çıkarını, onurunu, toplumsal değerlerini, manevi değerlerini ve ekonomik çıkarlarını savunamayacak da sadece hâkim iktidar erkinin huzurunda el pençe durup senin sırtından kesesini dolduracaksa bunun Kürt olmasının ne faydası var. Bırak seni toplum olarak dışalayan, birey olarak da ezen sistemin içinde hiç olmazsa senin halkından ve senin oyun ile gitmiş birileri olmasın. Bu en azından seni vicdan azabından kurtarır. Ayrıca egemen güçler sömürdükleri halklardan bazı bireyleri seçtirerek uluslararası siyasette ve diplomaside kendilerine meşruiyet kazandırmak istiyorlar. İran rejimi de uluslararası kamuoyunu ve Kürt halkının örgütlü siyasal güçlerinin diplomatik çalışmalarına karşı güvence olarak bazı Kürt kökenlilerin kendi meclisinde yer almasının zorunluluğunu gördüğü için meclise Kürtlerden mutlaka birilerinin girmesini sağlamaya çalışacaktır. Şimdi sorun şu; biz fazla oy vererek rejim seçimlerine uluslararası meşruiyet mi kazandıracamız yoksa rejimin siyasetini boşa mı çıkarmaya çalışacağız? İşte halkımızın duyarlılık göstermesi gereken husus burasıdır.

Bundan halkımızın hiçbir seçime katılmayacağı anlamı çıkmaz. Elbette yerel yönetim seçimlerine halkımız güçlü katılımını gerçekleştirmelidir. Yine halkımız adına gerçek anlamda siyasal çalışmaları yürüten ve bu nedenle rejim tarafından yasaklanmış siyasal partilerimizin uygun gördüğü ve seçimlere katılım çağrısı yaptığı durumlarda da seçimlere çok aktif katılınmalıdır. Ancak bu örgütlerimiz tarafından seçimlere yönelik boykot çağrılarının yapıldığı durumlarda da mutlaka boykotun gerçekleştirilmesinin gereği vardır. Çünkü seçimler en alta indirildiğinde nihayetinde bireysel tercih olsa da özünde geniş toplulukların ortak çıkarları ve talepleri ile anlam kazanır ve sonuç alıcı olur. Yani bir kişinin bankadaki hesabı ya da kredi kartı gibi bire bir oya karşılığın alındığı bir uygulama değildir. Bu nedenle büyük toplumsal çıkar gruplarının birleşen oyları ancak sonuç alıcı olur. O halde halkımızın bireysel küçük hesaplardan ziyade ulusal, toplumsal hissiyatlarla hareket etmesinin rejim üzerindeki etkilerinin büyük olması nedeni ile rejimin sahte seçim sistemine duyarlı yaklaşımının çok büyük önemi vardır. Şu unutulmamalıdır ki rejimin bütün çabası toplumsal mutabakat ve görüş ortaklıklarını dağıtıp her insanı sadece kendisi ile sınırlı bir dünyaya hapsedmek ve burada adeta hücre hapsine alınan bir tutuklu gibi gerekli gördüğü şekilde yönetip yönlendirmektir.

Sonuç olarak günümüz dünyasında birçok demokratik ve özgürlükçü toplumun olmazsa olmaz kabilinde tüm yurttaşlarına kamusal alanda yer alma, yöneticisini seçme ve denetleyerek hesap sorma yetkisi olarak verdiği bir hak olan seçme ve seçilme hakkı diktatörlükler ve oligarşik antidemokratik rejimlerin sahte uygulamalarında ise halkın gözünü boyama ve uluslararası meşruiyet kazanma gerekçeleri ile kullanılmaktadır. Eğer toplumlar yeterince örgütlü ve bilinçli olur duyarlı hareket

ederlerse kötü niyetli bu rejimlerin siyasetleri boşa çıkarılır ve seçim sistemleri değişime zorlanabilir. Aksi halde her seçimde kullanılan oy baskıcı rejimlere güç verecek, kişinin kendisine de katmerleşmiş ekonomik külfet ve zulüm olarak geri dönecektir.

D-Rejimin uyguladığı ekonomik politikalar

Günümüzde ekonomik kalkınmışlık bir ülkenin sadece kişi başına tüketilen mal, satın alma gücü ve nispeten kullanılan malzemelerin çokluğu değildir. Çünkü ekonomik güç ve kalkınmışlık ne geçmişteki gibi yeraltı-yer üstü zenginliklere dayanmakta ne de sadece fazla üretimle sınırlı olmaktadır. Bu anlamda birçok ülke çok fazla mal üretmesine rağmen gelişmiş değildirler. Yani ekonomik kalkınmışlık üretim öncesi, üretim kalitesi ve pazarlama ile tüketim gibi birçok hususu içermektedir. Üretim öncesi süreç de bilgi toplumu, kalifiye iş gücü, teknik ve teknolojik yaratım benzeri birçok gelişmeyi gerektirmektedir. Geçmiş ekonomiler kendi kendine yeterlilik anlamında çok fazla eğitilmiş beyin gücüne ihtiyaç göstermiyordu. Ağırlıklı fiziksel güç ve ülkenin yeraltı- yerüstü zenginlikleri yeterlilik arz ediyordu. Fakat günümüzde doğal zenginlikler hemen hemen etkinliklerini tümü ile yitirmişlerdir. İyi eğitilmiş beyin gücü doğru bir siyaset ve ekonomi politikası ile birleşirse coğrafik konumu, doğal zenginlikleri ve nüfus yoğunluğu ne olursa olsun çok güçlü bir ekonomik gelişme sağlayabilmektedir. Üretim öncesi gerekli olan bu faktörler; toplumun sadece teknik ve teknolojik ithalatla montaj sanayi gibi üretim yerine, özgün yaratım ve kendi markasını- patentini yaratması yine daha özgür hareket alanı ile rekabet imkânları sunması açısından çok önemlidir. Aksi halde dışarıdaki teknik-teknolojik desteğin kesilmesi durumunda montaj sanayileri

çöker. Kısaca değindiğimiz bu hususlar günümüz ekonomik gücünün asıl dayanak noktalarını ana hatları ile vermektedir. Bu kriterlerden hareketle baktığımızda petrol ve doğal gaz gibi çok önemli ve büyük ekonomik kaynaklara, geniş topraklara sahip olmalarına rağmen İran benzeri birçok ülke bırakalım ekonomik anlamda kalkınmışlığı çok geri bir durumda iken, sömürgeci geçmişinden elde ettiği gelirlerden dolayı Avrupa ülkelerini bir kenara bırakırsak dahi Japonya, G. Kore gibi diğer birçok ülkenin nüfus yoğunluğuna göre hem yetersiz toprağı hem de doğal zenginlikleri olmadığı halde kaydettikleri gelişmeler dikkat çekicidir. Yine Almanya’da her iki dünya savaşından da yenilgi ile çıkarken çok büyük insan kaybına rağmen eğitilmiş toplumsal güç ve doğru ekonomik politikalarla hızla dünyanın sayılı ekonomileri arasına girebilmiştir. Asıl konumuz dünya ekonomilerini incelemek olmadığı için bu birkaç örnekten hareketle İran'a baktığımızda büyük bir tüketim toplumu olmanın ötesinde bir ekonomiden bahsetmek mümkün değildir.

Modern toplumlar ellerindeki kaynakların en önemli bölümünü bilimsel araştırma ve toplumun hem eğitim hem de ekonomik anlamda geliştirilmesi için kullanırlar. Her ülke yönetimi ve hükümet, vatandaşlarına iş sahası açmak, işsiz sayısını azaltmak yeni istihdam alanları açmakla mükelleftir. Uygulanan ekonomik politikalara göre iş sahaları ya direkt devlet tarafından gerçekleştirilen yatırımlarla sağlanır ya da özel sektöre arazi, enerji ve vergi gibi konularda kolaylıklar sağlanarak, yatırım yapmaya teşvik edilerek yeni iş sahaları yaratılır. Çünkü bir coğrafyayı kontrol ederek egemenlik taslayan her rejim ve hükümetin o ülkede yaşayan halka can ve mal güvenliğini sağlayacak bir güvenlikle, geçimini sağlayacak iş imkânı sağlama zorunluluğı vardır.

İran rejimi ise ne devlet olarak Kürdistan'a bir yatırım yapmakta ne de özel sektörün yatırım yapma koşullarını

yaratmamaktadır. Zaten çok fazla gelişme izni verilmeyen özel sektör, askeri kışlaya dönüştürülen Kürdistan gibi riskli alanlara yatırım yapmaya cesaret edememektedir. Çünkü burada kanunlar ve hukuk işletilmediği için yatırım büyük riskler taşımaktadır. Böylece rejim, ülkemizdeki politikalarının ekonomik bölümünü de alternatifsiz olarak yürürlüğe koymaktadır. Bu politika, devletin ekonomik gücünün, zora dayalı ayakta tutulan rejimin kendisini korumasına yöneliktir. İnsanın en zorunlu doğal ihtiyaçları olan beslenme ve can güvenliği oluşursa daha rahat düşünme imkânını bulacağı ve çağdaş insanlığın haklarını talep edeceği ve bunlar için mücadele edeceğini iyi hesaplayan rejim, halkımızın tüm enerjisini karnını doyurma ve yaşamını idame ettirmesine harcayacak politikalar gütmektedir. Devletlerin kendi vatandaşlarına karşı en önemli görevleri olan doğru ve yeterli bir ekonomik politika ile maddi kaynakların adil paylaşımı ve can ve mal güvenliğinin sağlanması İran sisteminde tam tersine uygulanmaktadır. Rejim genel İran halklarına karşı kullandığı açlıkla terbiye etme politikasını çok daha katmerli bir biçimde Kürdistan'da yürütmektedir. Bu hususların hepsinde de adeta vatandaşa büyüklüğünü ve gücünü gösterircesine bir politika güdülmektedir.

Kürdistan ve Kürt halkı, İran rejiminin kendisinden görmediği için hiçbir yatırım gerçekleştirmediği ve olağanüstü yöntemler ve güçler ile idare etmeye çalıştığı, adeta kendisini geçici bir misafir gibi gördüğü bir alan görüntüsü sergilemektedir. Nasıl ki eski sömürgeci devletler sömürdükleri topraklara bir yatırım yapmamış ve halklarına kendilerine hizmet ve zenginliklerini talan etmede çalıştırma dışında bir rol biçmemişlerse bugünkü rejimin Kürdistan'a yaklaşımı da böyledir. Bütün sistem, halkı daha fazla kendisine muhtaç ettirme üzerine kurulmuştur. Halkımızın tüm toprakları elinden

alınarak bin yıllardır kendi toprağında hayvan besleyerek geçimini sürdürmeye çalışan halkımız otlak vergisine tabii tutulmakta, zozanlara gönderilecek hayvanlara birçok yerde hem sayısal hem de zaman olarak sınırlandırmalar getirmektedir. Bin yıllardır ülkemizi sömüre sömüre çoraklaştıran öncüleri gibi molla rejimi de aynı geleneğini sürdürmektedir. Rejim, halkımızın önemli bir kesiminin geçimini sağladığı hayvancılığı modern ıslah çalışmaları ve yöntemlerle destekleyerek hem daha karlı hem de doğaya az zarar verecek projeler geliştireceğine tam tersi uygulamalarla halkımızın boğazını daha da sıkmaktadır. Aynı şekilde tarıma yönelik de rejimin hiçbir desteği yoktur.

Günümüzde Kürdistan'da uygulanan geleneksel tarım yaklaşık 8–9 bin yıllık bir geçmişle dünyamızda ilk defa bu coğrafyada bazı tohumların ıslahı ile başlamıştır. İlk başlarda sınırlı alanlarda ve teknik yetersizliklerden dolayı sınırlı olan tarım, Toros- Zağros yayından tüm dünyaya yayılmıştır. Çok uzun geçmişe dayanan tarım da aynı şekilde çok uzun bir geçmişi olan hayvancılık gibi eğer modern teknoloji ve yöntemlerle desteklenmez, toprak güçlendirilmezse ihtiyaca cevap verememektedir. Devlet bu alanda da halkı bilgilendirerek ve merkezi bazı sulamalarla tohum ıslah çalışmaları yaparak geliri arttırıp halkın refah düzeyini arttıracağına tam tersi bir politika ile dağıttığı asalaklık kuponları aracılığıyla halkımızı toprağını işletmekten, toprağına bağlanmaktan vazgeçirme politikası gütmektedir. Kürdistan'da çok zengin olan su kaynakları başka alanlara kanallara edilmekte, çok çeşitlilik gösteren iklime uygun ürünler ve alternatifler halka sunulmamaktadır. Çok yetersiz de olsa tarım ve hayvancılık halkımızın bin yıllardır en azından istikrarlı bir geçim kaynağına sahip oldukları bu nedenle kendi ülkelerine bağlı kalarak emekleri ile yaşadıkları geçim kaynakları iken,

rejim bunları yok ederek günöbirlik kendisine muhtaç bir toplum yaratarak halkımız üzerindeki emellerini gerçekteştirme çabasındadır.

İran rejimi devlet siyaseti olarak halkımızın içinde yaygınlaştırdığı halıcılık günümüzdeki uygulama şekli ile bazı alanlarda adeta toplumumuzda cahil ve sakat yeni bir nesil ortaya çıkarmaktadır. Halıcılık bir meslek olarak profesyonelce yapılırsa belki uygulanabilir bir meslek olabilir. Çünkü üretimi mesleki bir faaliyet olarak gerçekteştiren insanlar, onun daha iyi pazarlama bağlantılarını da kuracaktır. Fakat Kürdistan'da uygulanan yöntemde iki hususta çok ciddi hatalar yapılmaktadır.

Birincisi; halıcılık bir meslek olarak ele alınmamakta, bu işte neredeyse tümü ile küçük çocuklar çalıştırılmaktadır. Bazı yerlerde 5–6 yaşından başlanarak günde 15–17 çalışma saatine varan inanılmaz bir uygulama gerçekteşmektedir. Çocuklar okuldan, oyundan, temiz hava ve güneş ışığından koparılarak adeta köle gibi çalıştırılmaktadır. Çoğu yerde ebeveynler çocuğun kendi istemi ile halı dokuduğunu söylemektedirler. Böyle bir şey ne mümkün ne de mantıklıdır. Yaşamı boyunca ebeveynlerinden fazla hoşgörü görmemiş, onlar tarafından onaylanıp ödüllendirilmemiş çocuk, ebeveyninin takdirini kazanmak ve her halı tezgâhtan çıktığında aferinini alıp küçük bir ödöl almakla halı yapmaya özendirilmekte ve teşvik ettirilmektedir. Okuldaki başarısı için ödöl alamayan çocuk, okuma kültürünün çok yaygın olmadığı toplumumuzda destek görmedikçe okuyamaz. Bu nedenle çoğu çocuk okulunu terk etmektedir. Yine güneş ışığından faydalanamayan çocuklarda fiziksel birçok bozukluk gelişmekte vücut gelişimi yetersiz kalmakta, bacak ve ellerde şekil bozuklukları, belde farklı rahatsızlıklar, eklem ve göz bozuklukları oluşmaktadır. Adeta yaşayan bir mumyaya dönen çocuklar bütün bu fiziksel

bozukluk ve hastalıkların yanında toplumsal alış-veriş ve dünyadaki gelişmelerden habersiz bir şekilde bütün gelişme çağını geçirince büyüdüğünde cahil ve kayıp bir nesil olarak ortada durmaktadır. Çoğu ebeveyn için çocuğunun emeğinin hiçbir değeri yoktur. Bundan dolayı da çoğu çocuk, günde bin tümen ya da daha altında bir para ile adeta kölelik gibi dayak da dâhil her türlü uygulamaya tabii tutulan halı dokumacılığına gönderilmektedir. Toplumumuz buna sessiz kalmakta, devlet ise siyaseti gereği bu durumu teşvik etmektedir. Çoğu ebeveynin sığındığı “geçim sıkıntısı” bu duruma gerekçe olamaz. Zira o ebeveynler mademki o çocukları dünyaya getiriyorlar, onları günün gerektirdiği ihtiyaçlar temelinde büyütmekten de sorumludurlar. Bırakalım çocukları okutarak aydın ve bilinçli bir nesil geliştirmeyi kimi ebeveynler kendilerine köle gibi çalıştırmak için çocuk yapmaktadır. Bu tür bir yaklaşımın ne dinen ne ahlaken kabul edilecek hiçbir yönü yoktur. Bütün felsefeler ve hukuk sistemleri ebeveynlere, çocukları reşit olana kadar onlara bakma ve günün koşullarına göre eğitme yükümlülüğünü getirirler.

Gerçekten oluşturduğu toplumsal tahribatla kıyaslandığında çok kısaca değindiğimiz bu hususlar hızla bilince çıkarılıp çocukların halı yapımından uzaklaştırılması gerekiyor. Burada her aile, köy ve mıntıka kendi koşullarına uygun yeni gelir kaynakları geliştirme konusunda bir arayışa yönelerek çocuk emeğinin, fiziğinin, geleceğinin sömürülmesine karşı kampanya tarzında çalışmalar başlatılmalıdır. Bunun ardında gizli olan rejimin politikaları boşa çıkarılırken, çocuklarını bu şekilde çalıştıranlar teşhir ve tecrit edilmelidir. Hiç bir anne-baba çocuğunun bütün bir geleceğini bu şekilde karartmamalıdır. Geleceği bu şekilde karartılıp sakat bırakılan her kız ve erkek çocuğun halk olarak geleceğimiz için çok büyük kayıp olduğunu bilerek onları

eğitmeli ve korumalıyız. İleride her birisi iyi bir meslek icra ederek, toplumumuza büyük yararlar sağlayacak çocuklarımızın yarınları bugünden karartılmamalıdır. Çok verimsiz ve çöller alanlar olan bazı ülkeler dışında günümüzde kimse açlıktan ölmemektedir. Hele hele bu ülke Kürdistan ise bu hiç mümkün değildir. Yeter ki anne-babalar çalışıp emekleri ile yaşamayı hedef edinsinler.

İkincisi; halıcılıktan asıl kazancı üreten Kürtler değil rejim ve rejim uzantıları sağlamaktadır. Gerçek piyasa değeri 7–8 milyon tümen olan bir halıdan üreten halkımız bir milyon tümenden daha az bir para almaktadır. Bu ise bırakalım kazanç olmayı harcanan iş gücü emeğinin çeyreğini bile karşılamazken önemli ihracat malları arasında yer alan halıcılık, günümüzdeki uygulama şekli ile hem çocuklarımızı sakatlayarak geleceğimizi karartmakta hem de rejimin halkımızın sırtından geçim kaynağına dönüşmektedir. Ekonomik olarak yoksullaştırılan halkımızın önüne yeni bir gelir kapısıymış gibi dikilen halıcılık sektörü topluma bir şey kazandırmadığı gibi geleceğini de tehdit ederken rejime her yıl büyük servetler kazandırmaktadır. Ne kadar yoksul olursak olalım, hiçbir gerekçe ve rejim uygulaması geleceğimizin garantisi olan çocuklarımızı bu şekli ile heba etmemize gerekçe olamaz. O halde öncelikle halkımız geleceğinin garantisi olan çocuklarımızı rejimin bu kirli siyasetinden kurtararak geleceğimizi garantiye almalı, ikinci aşama olarak da eğer bazıları meslek olarak bu işi yürütecekse aralarında kooperatifleşerek ürettikleri mal ile Pazar arasından tefecileri çıkartarak bu ürünlerinin gelirlerini kendi hesaplarına kaydırmaları gerekiyor. Bunların sonucu olarak da rejimin her birisi toplumsal bir yara olan ekonomik, sosyal ve ahlaki yönden toplumumuzu içten çökerten politikalarına karşı halkımız duyarlı olmalıdır.

Doğu Kürdistan'ın genel İran coğrafyasının batısında kuzey- güney hattında Nahçıvan, Türkiye, Irak sınırları boyunca uzaması ve bu coğrafyanın uzunluğuna nazaran nispeten dar bir şerit oluşturması aslında ekonomik anlamda bir avantaj sağlamasına rağmen, İran rejimi Kürdistan'ı İran'ın en geri kalmış yeri, Kürtleri de ekonomik anlamda en zayıf halkı durumuna getirmiştir. Bütün ülkelerde ticaretin en yoğun olduğu hem iç pazar hem de dış pazarlara açılım imkânlarının olduğu sınır boyları, Kürtler için adeta bir tecrit alanına dönüştürülmüştür. Sınır boyunca mevzilendirilen askeri güçlerin dış ablukasını içeriden de rejimin yatırımlar ve kalkınma programlarının dışında bırakarak tamamlaması söz konusudur. Bu geniş coğrafyada devletin hiçbir önemli yatırımı yoktur. Halkımızın elinde de büyük yatırımlara dönüştürülebilecek ne maddi imkânlar mevcuttur ne de olan kısmi sermayeye de rejim yatırım izni vermektedir. Bu politika sonucu, halkımız işsiz, güçsüz yığınlara dönmektedir. Böylece rejim halkımızı; dağıttığı kuponlarla kendisine ve siyasetine bağlı kılmaya zorlamaktadır. Ülkenin muazzam petrol gelirinden halkın payı diye yutturulmaya çalışılan kupon karşılığı erzak, rejimin siyasetine bağımlılaştırma amaçlıdır. Çünkü üretim giderleri ve iç tüketim hariç, sadece ihraç edilen petrolden bile her İranlının payına yıllık ortalama 450 dolar servet düşmektedir. Bu ortalama 5 nüfuslu bir aile için yılda 2250 dolar yapıyor ki bu da azımsanmayacak bir gelirdir. Fakat rejim hem nakit olarak halka ödeme yapmamakta hem yatırım ile iş alanı sağlayarak halkın ekonomik anlamda nispeten bağımsızlaşmasına yanaşmamakta hem de çok cüzi bir erzak ile halkı “size petrol gelirlerinden pay veriyorum” diye kandırarak, sürekli kendisine muhtaç ve bağımlı kılmaya çalışmaktadır. Günlük 100 milyon dolarlık petrol gelirlerinin doğru yatırımlara dönüştürülmesi halinde her ay on binlerce kişiye yeni iş sahaları açılabilecekken

bu gelirler yatırım amaçlı kullanılmamaktadır. Hiç petrol ve doğal zenginlik kaynağı bulunmayan ve bütün bu ihtiyaçlarını da dışarıya döviz vererek temin etmek durumunda olan birçok ülke, ekonomi ve sosyal adalet alanlarında büyük gelişme göstermiş, işsizliği azaltarak kalkınmada bir istikrara kavuşmuşken molla rejimi enerji kaynakları gibi çok önemli maddeler için dışa bağımlı olmadığı ve çok muazzam kazançlar sağladığı halde bu zenginliklerin üzerinde adeta tepinerek harcamakta ve İran halkının bütün bir geleceğini yoksulluğa mahkûm etmektedir. İran ve İran gibi büyük petrol gelirine sahip birçok ülkedeki asalak rejimler bedava mal bulmuş hırsızlar ya da babasından bir miktar para koparan haylaz çocuklar gibi bu gelirleri hoyratça kullanırlarken sağa-sola saldırmaktan da geri durmamaktadır. Siyasetin tümü ile çıkara dayalı olduğu dünyada, başka ülkelerin kendileri hakkındaki siyasetlerini, kendilerinin içinde bulundukları rezil rejimlere ve halklarını maruz bıraktıkları antidemokratik zalim uygulamalara gerekçe olarak göstermek kadar büyük sahtekârlık olamaz. Bu yaklaşım; bizi yutmak isteyen sözde dış tehditler ve tehlikelere halkın dikkatini çekerek kendi uygulamalarına vatanın bekası için halkın katlanmasını sağlamaya yönelik bir siyasettir. Diyelim ki bu düşmanlar bu ülkeyi bölmek istiyorlar, o zaman senin buna karşı çözümün nedir? Sen, halkına güven vererek, onu ikna ederek ve ülkenin hem değerleri ve imkânlarını hem de sorunlarını onunla paylaşarak ortak bir irade mi yaratarak bu planları boşa çıkaracaksın yoksa bütün özgürlüklerini kısıtlayarak, ağızındaki lokmayı da alarak onu açlığa, yoksulluğa, sefalet ve cehalete mahkûm ederek, düşüncelerini ifade imkânını kısırarak mı boşa çıkaracaksın? Eğer söylediğin dış tehdit ve tehlike senaryoları doğru olsa ve sen de ikinci seçeneği uygularsan kendi ayağına baltayı kendin vurmuş olacaksın. O zaman doğru olan şu oluyor; eğer dış tehdit ve

tehlike varsa vatandaşınla barışık ve gönüllülük temelinde ancak buna karşı sağlam bir duruş sergileyebilirsiniz. Zira günümüzde, ne savaşlar sadece cephelerle sınırlı ne de savaşlar sadece üniformalılardır. Halklarının düşüncelerine saygılı olan ve ekonomik olarak halkları ile ülkenin yaratılan servetini paylaşan hiçbir ülkenin bölünme-parçalanma senaryoları olmazken, İran gibi ülkenin doğal gelirlerinin egemen elitlerce harcadığı tüm ülkelerde parçalanma senaryolarının olması, bu elit kesimlerin hakkını yedikleri ve zora dayalı siyasetlerle sömürdükleri halklarının, egemenliklerini ve gelirlerini ellerinden alma veya kendileri ile paylaşma korkusundan kaynaklanmaktadır. Demek ki zora dayalı bu rejimlerin korkularının aslı, yetki ve ekonomik tüm güçlerini gasp ettikleri halktan bunları saklama çabası ve halk ile paylaşma korkusundan kaynaklanmaktadır. Devletlerin başka devletlerden faydalanma istemeleri yine çeşitli alanlarda birbirinden tavizler koparmak istemeleri doğaldır. Bizim değindiğimiz husus, zorla iktidarı ele geçirince bedavaya gelen muazzam petrol gelirlerini ülke ve halk için harcamayıp sadece kendi çıkarları için harcamak isteyen baskıcı rejimlerin bu bedava gelir kaynaklarını kaybetme psikozundan kaynaklı sahte komplo teorileri ve senaryolarıdır. Kendi gözündeki merteyi görmek yerine karşısındakinin gözündeki iğneyi abartarak hâkimiyetlerini sürdürmek isteyen bu rejimler, asıl büyük zararı sözde emperyal çıkarlarını engellediklerini iddia ettikleri dış güçler değil, bugününü işkenceye geleceğini de karanlığa mahkûm ettikleri halklarına vermektedirler.

Geçmişte Osmanlı-Safevi, yakın zamanımızda da İran-Irak savaşları tümüyle sınırın her iki yakasında da Kürt halkının yaşadığı Kürdistan coğrafyasında yürütülmüş ve ülkemiz hem bu savaşlar hem de kendi başkaldırılarından dolayı adeta askeri bir garnizona dönüştürülmüştür. Aslında İran yönetimlerinin tarihsel olan Kürdistan coğrafyasını askeri tampon bölge, Kürt

halkını da kalkan olarak kullanma siyasetleri günümüzdeki molla rejimince de yürütülmektedir. Rejimin Kürdistan'daki işgali, Kürt halkına karşı da güvensizliği ve ayrımcı politikası doğal olarak halkımızı da her konuda rejimin uygulamalarına alternatif arayışlara sürüklemektedir. İran rejiminin gönülsüz vatandaşları olan Kürt halkı her tür baskı ve ayrımcılığa rağmen açlıkla terbiye edilen hayvan muamelesini kabul etmeyerek coğrafyasının da kendisine sağladığı olanakları kullanmaktadır. Halkımızın yaşadığı bu coğrafyada, sınırların karşı tarafında yaşayan insanlarımız da aynı dili konuşan, aynı inançta ve çok benzer zulümlere maruz kalmış aynı ırktan ve aynı umutlarla yaşayan fakat farklı devletlerin vatandaşı olan halkımız olmaktadır. Sınırların her iki yanında bulunan halkımız karşılıklı olarak birbirine sahip çıkma gayreti içerisinde. Zorla çizilen ve her iki ülkenin askeri güçlerinin birbiri ile diyalog ve ortak çıkarlar çerçevesinde konumlandıkları bu sınırları aşarak, yaşam ve geçim mücadelesi veren halkımızın çektiği çileler ve acılar birçok filme konu olmuş, birçok Şiir ve bilimsel araştırmaya kaynaklık etmiştir. Ünlü şairimiz Ahmed Arif'in "33 Kurşun" adlı şiiri bu trajediyi destansı bir ustalıkla işlemektedir. Aynı bir hukukun geçerli olduğu, aynı bir rejimin iş başında olduğu, aynı bir yaşamın hüküm sürdüğü zindanlardaki gibi insanlara karşı en doğal ihtiyaçlarının bile kullanılarak insanın terbiye edilmek istendiği bir coğrafyada onuru ile yaşamak elbette ki büyük özveri gerektirmektedir. Bu nedenle halkımızın çoğu geçimini sağlamak için sınırlarda kaçakçılık yapmaktadır. Birçok alanda halıcılıktaki gibi erkek çocuklar erken yaşlardan itibaren okuldan alınıp kaçakçılık işinde çalıştırılmaktadır. Mayınlanmış arazilerde, her iki devletin pusularında ve ayrıca kaçakçılığın gerekçe yapıldığı keyfî infazlarla çoğu çocuk yaşta ve genç, her yıl yüzlerce insanımız katledilmekte, binlercesi tutuklanarak zindanlara doldurulmakta

ve ellerindeki tüm servetleri devletçe ellerinden alınmaktadır. Bu sektörde de canını veren, çoğu zaman malını veren ve en büyük çileyi çeken Kürt halkı olurken, yine bundan yarar sağlayan devletin uzantıları olmaktadır. Hem gazoil gibi Kuzey Kürdistan ve Türkiye'ye aktarılan malzemelerde hem de dışarıdan getirilen parça, içki, sigara ve lüks tüketim mallarında da durum aynıdır. Sınırları aşan halkımız çoğu yerde sadece bir kiralık taşıyıcı konumundadır. Yani canını tehlikeye atan, yakalanma riskini alan taşıyıcı, çok cüzi bir kazanç elde ederken hiçbir tehlike ile yüz yüze gelmeyen ve çok büyük paralar kazanan çoğu devlet bağlantılı, asıl kazancı elde etmektedir. Stratejik kaçakçılık hatlarına kurulan karakollardaki devlet görevlilerinin çoğu her gün milyon tümenlik pay alarak birkaç ay içinde köşeyi dönmektedir. Rejim, yoz sistemini değiştirme yerine çareyi bir kaç ayda bir bu karakol komutanlarını değiştirmekte aramaktadır. Bu karakollar haraçlarını almak için çekinmeden insanlarımızı öldürerek kendilerine pay vermeden geçişleri engelleyerek adeta alanda tanrılaşmaktadır. Bu şekilde öldürülen binlerce insanımız vardır ve hiçbirisinde de katillerden hesap sorulmadığı gibi çoğu zaman katilleri ödüllendirilip sadece başka yerlere nakledilmektedir. Devlet kaçakçılığın önlenmesi için rahatlıkla çözüm bulabilir. Fakat bu kendisinin işine gelmiyor. Kaçakçılık durursa siyaseti yürümeyecek. Çünkü kaçakçılık, halkımızın boynunda bekletilen idam ipi gibi kullanılmaktadır. Rejim istediği zaman ve alanda sıkı tedbirler alarak bu ipi sıkmakta ve halkımız tam can çekişmeye başladığı anda yine gevşetmektedir. Bu uygulama ile “ayağınızı denk alın yoksa istediğim zaman sizi açlık ve yokluğa mahkûm ederim” mesajı verilmektedir.

Halkımızın çoğu rejimin bu planlı siyasetini, sanki o bölgede görevli komutanın tutumuymuş gibi algılamaktadır. Durum öyle değil, çok planlı ve genelin bir parçasıdır. Eğer çok

sıkarsa halk farklı alternatiflere yönelebilir ya da rejime baş kaldıracak, çok rahat da bırakırsa halk zenginleşerek ekonomik olarak kendisini nispeten bağımsızlaştırabilir diye rejim yürürlükteki politikayı uygulamaktadır. Yani yarı aç yarı tok bir düzeyde tutarak ve yediği bir lokma ekmeğin de rejimin iyi niyetli yaklaşımları sonucu olduğunu hissettirerek, halkımızı günlük geçimini sürdürme derdiyle devamlı uğraştırmaktadır. Rejim kaçakçılığa çok yönlü bir siyaset gereği izin vermektedir. Bunlar ana başlıklarla yukarıda da değindiğimiz; ekonomik olarak halkımızı sürekli bir baskı altında tutmak, devletin gücünü her gün hissettirmek, halkımızı sürekli karın tokluğu peşinden koşturarak eğitsel ve siyasal çalışmalardan uzaklaştırmak, bu yolla halkımızdan bir kesimini ajanlaştırıp hem iç hem de dış istihbarat çalışmalarında kullanmak ve kişilik anlamında güvenilmez, para için her şeyi yapabilen, bireyci ve hayalperest bir kültür şekillenmesi yaratarak toplumumuzu dejenere etmeyi hedeflemektedir. Yine halkımızı hep devletten kaçan, devleti de kovalayan pozisyonda tutarak, buraya askeri yükümlülükleri için uzak coğrafyalardan ve değişik halklardan gelen insanlara halkımızın hep devlete karşı olduğu, gayri kanuni yollara başvuran cahil ve asi insanlar olduğu imajı verilmektedir. Yeterli bir bilince sahip olan insanlar rejimin bu safsatalarının sahte olduğunu bilince çıkarsa da cahil ve siyasetle ilgili olmayanlar da rejime inanmaktadır. Böylece rejim, tüm halkımızı kanun dışı işlerle uğraşan, yabancı ülkelere hizmet eden asiler olarak lanse etmektedir. Aslında detaylara inilerek bu hususlar daha ayrıntılı araştırmalara da tabi tutulabilir. Şimdilik biz bu konunun bundan sonraki kısmını sosyoloji araştırmalarına bırakarak kısaca olması gerekenin ne olduğuna bakalım. Rejim sınır boylarınca halkımız için uygun aralıklarla gümrüksüz serbest ticaret kapıları veya alanları oluşturarak halkımızın daha güven içinde ticaret yapmasını

sağlayarak hem gönlünü kazanabilir hem genel ülke içi ticarete bir canlılık getirebilirdi fakat bunun olabilmesi için de rejimin kendisini çok köklü olarak ele alıp değiştirmesi ya da tümünden değiştirilmesi gerekiyor. Zira zaten zora dayalı sistem bu sahte ve güvensizlik yaratan politikalar üzerine kurulmuş bulunmaktadır.

E-Aile, aşiret ve mıntıkacı politikalar:

İnsan türünün toplumsallaşmasının ilk formu olan klan, tarihsel süreç içerisinde önemli fonksiyonel değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelebilmiştir. Başlangıç aşamasında kadının daha etkin olduğu komünal örgütleniş ve genel ilişki biçimi hakim iken erkek egemenlikli sistem, komünal demokratik toplum değerlerinin üreticisi ana-kadının evcil düzeninden, giderek daha özelleşmiş, özel mülkiyet haline getirilmiş bir karşı ev-aile sistemi geliştirirler. Sınıflı toplum ve özel mülkiyetin gelişimi paralel olarak kurumlaşan aile, günümüze kadar süren bir evrim sürecini yaşamıştır. Bu evrim sürecinde değişik kültürler ve coğrafyalarda birçok farklılıklar gösterse de toplumsal üst yapıyı oluşturan devlet gibi burada da yoğun bir mücadele yaşanmıştır. Özellikle erkek egemenliğinin gelişmesi ile aile kurumu erkeğin bir mülkü biçiminde geliştiğinden hem kadının özgürlük arayışının en yoğun yaşandığı hem de egemen ideolojilerin kendilerini hâkim kılma savaşımının en önemli alanı olmuştur. Bu tarihsel gelişim süreci içinde kadına dayalı kan bağının esas alındığı, henüz özelleşmelerin görülmediği toplumsal biçimden erkeğe dayalı kan bağının esas alındığı aile yapılanmalarına geçiş gerçekleşmiştir. Ayrıca değişik toplumlarda kadının çok erkekle evlendiği ya da tam tersine erkeğin çok kadınla evlendiği –(ki bugün hala toplumumuzda yer yer görülmektedir) aile

yapılanmaları ile anne, baba, kardeşler, büyük anne, büyük baba vb akraba çevrelerinin de içinde yer aldığı geniş ailelerle çekirdek aile yapılanması dediğimiz ve kadın-erkek ile çocuklardan oluşan aile şekilleri olmuştur. Bu aile şekillerinin hemen hemen hepsi günümüzde de değişik toplumlarda görülmekle birlikte en yaygın şekli çekirdek aile dediğimiz son örnek olmaktadır.

Aile yapılanması hiyerarşik-devletçi sistemlerin üretildiği en küçük birim olarak aslında bir nevi sistemin en örgütlü olduğu bir kurum olma rolündedir. Bu anlamıyla aile düzeyinde benimsetilmemiş hiçbir inanç, ideoloji ve düşüncenin uzun vadeli olması ve bir kültür yaratması mümkün olmadığından bütün ideolojiler aileye özel bir önem vermişlerdir. Burada önem derken aile kurumunun demokratikleştirilerek eşitlikçi bir yaşamın hedeflenmesi kastedilmemektedir. Belirtmek istenen toplumun genetik yapısını barındıran hücre rolündeki aile kurumuna kabul ettirilen ideolojinin daha üst toplumsal yapıları etkileyerek yeni ideolojinin hâkimiyetine hizmetidir. Bu nedenle tüm ideolojilerde aile kurumu özenle ele alınarak üzerinde durulmuş ve kutsanarak dokunulmaz kılınmıştır. Geçici darbeler ve gaspa dayalı iktidarları ele geçirme dışında ideolojik-felsefik kökene sahip bütün devletler adeta ailenin mega hali, aileler de devletin mikro görüntüsüdür. Bireye yaklaşım, cinsler arası eşitlik düzeyi, karşılıklı saygı, çocuklara yaklaşım, hoşgörü, adalet gibi çok daha uzatabileceğimiz birçok husus devlet mekanizmaları ile aile yapılanmalarında paralellik göstermektedir. Hala çok kadınla evliliğin adeta kutsandığı, kadının eve hapsedildiği ve kadınla çocukların mülk gibi görüldüğü bazı toplumların oluşturduğu devletlerin demokratik ve özgürlükçü olması beklenemez. Aile yapısındaki mantık olduğu gibi devlet yönetimine de yansımaktadır. Erkek nasıl ki aile üyeleri de dâhil ailenin tüm varlığının tek sahibi ise bu

devletlerde devlet de kendisini insanlar da dâhil bütün ülkenin tek ve mutlak sahibi görecektir, hiçbir birey veya gruba karşı sorumlu davranmayacaktır ki bu uygulama günümüz Ortadoğu'daki gibi birçok devlet için geçerlidir. Feodal bir ağadan, bir aşiret reisinden, bir tarikat şeyhinden modern, demokratik, eşitlikçi ve özgürlükçü bir devleti yönetmesi beklenemez. Olsa olsa önce akraba çevresini güç mevkilerine yerleştirecek ve iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra da evde aileyi yönettiği kurallarla devleti yönetmeye çalışan bir diktatöre dönüşecektir. Nispeten demokratik ve eşitlikçi olan bazı insanlar iktidara gelseler de eğer feodal ilişkilerin hüküm sürdüğü aile yapılanmasını değişime uğratmazlarsa uzun vadede ya kendileri giderek katılacak ya da iktidarları devrilecektir. Bu iki örnek de Ortadoğu'da ve dünyanın değişik yerlerinde günümüzde yan yana yaşamaktadır.

Nispeten gelişmiş kapitalist toplumlar aile yapılanmalarını önemli ölçülerde değişime uğratarak ve bunları yasalarla da pekiştirerek aile-sistem değişimine paralel bir düzey kazandırarak sistemlerinin ömrünü uzatmışlardır. Yani sistemin kadrosu aile kurumundan başlanarak yetiştirilmektedir. Demek ki aile öyle basit yaklaşılabilecek ve es geçilecek bir kurum değildir. Nasıl ki yapı itibarı ile bir organizmanın en küçük, en basit yapısı olarak hücre aynı zamanda organizmanın bütün özelliklerini içinde barındırıyorsa aile kurumu da gelecekteki toplumun genlerini kendi içerisinde barındırmaktadır.

Aile kurumu insanın tür olarak insanlaşma özellikleri ile bulunduğu insani özellikler kazandığı, tertemiz hafızasına bilgilerin, duyguların, alışkanlıkların nakşedildiği en büyük okuldur aynı zamanda. Birçok filme de konu edilen “insanın doğuştan hemen sonra hayvanlar tarafından büyütülmesi” senaryoları aslında bir gerçeği yansıtmaktadır. Bu gerçek;

toplumsallaşma içinde büyümeyen bir insan yavrusunun hiçbir insani duygu ve bilinç belirtisi göstermediğidir.

Aile insan zihniyetinin şekillendiği en temel kurum olmaktadır. Hiçbir şeyin yazılmadığı bir beyaz defter gibi kaydetmeye hazır duran çocuk zekâsı tarafından ilk çizimler, ilk taslaklar, ilk sesler, görüntüler, yaklaşımlar, kavgalar, sorunlar, çözümler, korkular, sevgiler gibi uzadıkça uzayan soru ve cevapları çok güçlü bir biçimde algılanır. Nasıl ki yetişkin bir insanın hayatındaki ilk işe girişi, ilk aşkı, ilk uçağa binmesi, ilk yurt dışına çıkması ilk aileden ayrılışı vb ilkler hep hafızada durmasına rağmen sonraki tekrarları unutuluyorsa, çocuğun ailede öğrendikleri, gördükleri ve hissettiklerinin hepsi de hayatındaki ilkler olarak kişiliği üzerinde güçlü etkide bulunmaktadır. Belki bunların çoğunu hatırlamayabilir fakat bilinçaltında bu ilkler çok büyük bir yer işgal etmekte ve ileriki yaşamının üzerinde de etkili olmaktadır. Sorunların tartışılarak çözüldüğünü, bireylerin birbirine karşı hoşgörölü ve saygılı davrandıklarını, işlerin ortaklaşa yürütüldüğünü gören ve böyle bir ailede büyüyen bir çocuk ile her görüş ayrılığında kavgaların yaşandığı ve şiddetin uygulandığı, bazı bireylerin ağa bazılarının da köle gibi olduğu hoşgörösüz bir ailede yetişen çocukların büyüyünce sorunlara yaklaşımları çok farklı olacaktır. Belki ileride çevre ve eğitim düzeyleri kişilik şekillenmelerine belli etkilerde bulunacaktır fakat hiçbirisi ailede edindiği kültür ve şekillenme kadar etkili olmayacaktır. Zira çocuk okurken de evine dönünce aynı ilişkilere maruz kalmaktadır. Ailenin birey üzerindeki etkisi çok detaylı incelenebilir, biz kısaca aile-birey-devlet üçgeninde ailenin karakterinin devlete nasıl hizmette bulunduğunu ve bireyi nasıl devlet kadrosu olarak yetiştirdiğine değinmeye çalıştık. Feodal-despotik ilişkinin hâkim olduğu aile bireyi büyüyünce güçsüzü

ezecek, güçlüye ise boyun eğecektir. Demokratik bir aile bireyi ise demokratik ilişkileri sürdürmeye meyilli davranacaktır.

Aile kurumu daha çok etik değerlerle hareket ettiği için bir toplumdaki bütün aileleri aynı kabul etmek yanlıştır. Sorun teşkil eden, kurumun etik kuralları dışında olan hukuksal kanunlarıdır. Çünkü etik kurallar sürekli bir mücadele ve devinim içerisinde bir değişime tabi tutulabilirken, yasalar ancak egemen hükümetler tarafından değiştirilebilmektedir. Demek ki aile kurumunu değişime zorlayarak daha çağdaş, demokratik, paylaşımcı hale getirmek öyle tek taraflı ve kolay bir şey olmadığı gibi, değişime uğratıldığında da çok köklü ve uzun vadeli kazanımları içermektedir. Bu anlamıyla birbiri ile bağlantılı ve birbirini etkileyen aile-devlet-yasalar ve etik kurallar bir bütünen ele alınıp her birisi ile kendi alanında güçlü mücadeleler verilmeden köklü gelişmeler kaydedilemez. Elbette ki bunların içinde aile kurumunun kendisinden değişimi başlatmak en etkili olanıdır. Zira aile ve toplum dönüşüme uğratılmadan tek başına devleti demokratikleştirmek bir hayaldir. Bireyleri demokratik olmayan bir toplumun bireylerinin hükümet ettiği bir devletin demokrasiye duyarlı davranarak, halkların demokratik haklarını talep etmelerine olumlu karşılık vermesi düşünülemez. Egemen despot sistemlere karşı en etkili mücadele, onların zihniyetlerini aldıkları, kadrolarının kaynağını oluşturdukları ve aynı zamanda üzerinde egemenlik sürdürdükleri bu yapıyı değişime uğratarak zeminlerini kurutmaktır. Bu anlamıyla bu tür rejimlere karşı doğru mücadele sadece onları devirip yerine geçmek değil -ki bu durumda şah rejimi ve mollalar gibi zalimler sadece yer değiştirmiş olacaktır- toplumu en alt hücrelerinden değişime tabi tutarak dönüştürmektir. Bu gerçekleştirilmeden hiçbir devrim ve iktidar değişikliği anlamlı olmayacak, sadece zaman kaybı ve yeni hayal kırıklıkları yaratacaktır.

Aile kurumunu değerlendirirken hedeflediğimiz Őey ailenin ortadan kaldırılması değil deęiŐime uğratılmasıdır. Hedeflenen aile, bazı Avrupa toplumlarındaki gibi ailenin darmadağın edilerek aŐırı maddiyatçı kapitalist mantıkla çıkar iliŐkilerine kurban edilmesi ve dağıtılması da değildir. Bu sistemlerde maneviyat, sevgi sorumluluk diye bir Őey kalmamıŐ ve iliŐkiler tũmũyle maddiyata dayandırılmıŐtır. Bu nedenle bu toplumlarda aileler dağılmakta sistem mantığı çerçevesindeki aŐırı bireycilik ve maddiyatçı yaklaŐım yaŐlı insanları sevgiden yoksun, bakım evlerine doldurmaktadır. Hedeflenen aile aynı Őekilde bugũn toplumumuzda yaŐanan feodal nitelikli, erkeğin her Őeye hâkim ve her Őeyin sahibi olduğu, adeta devlet gibi istediği zaman sũven, istediği zaman dũven, istediğini satan veya alan tanrısal gũçteki aile yapılanması da değildir. Hedeflememiz gereken aile, gũnũllũ birlikteliğe dayalı oluŐmuŐ, karŐılıklı sevgi, sayęı ve hoŐgũrũnũn hâkim olduğu, erkeğin evdeki egemenliğinin kırıldığı, eŐlerin eŐit ve birbirlerinin iradelerine karŐı sayęılı oldukları, maddi-manevi tũm değerleri paylaŐarak yaŐayabilecekleri bir aile olmalıdır. Bũyle bir ailede karŐılıklı gũven çok ẽnemlidir. YardımlaŐma, paylaŐım, sayęı, sevgi, hoŐgũrũ, farklı alternatifler ve gũrũŐlerin, rahat irade beyanının olduğu aile ortamında dũnyaya gelen ve bũyũyen çocuklar da aynı değerleri sahiplenecektir. Bũyle bir nesil yaratmak ise devletin bũtũn karŐı duruŐlarına rağmen toplum ve birey olarak bizim gũrevimizdir. O halde bu rejim veya rejimlerden muzdarip her birimiz bir yandan fiilen rejim ve rejimin resmi kurumlarına karŐı mũcadele ederken, diğer yandan kendimizi deęiŐtirerek, kendimize yũklenerek, “zihniyetimizdeki rejimi yıkarak” mũcadeleyi asıl kendimizden ve ailemizden baŐlatmalıyız. Aksi halde her birimizin kiŐilik uezellikleri ve yaŐadıęımız aile kurumlarının mevcut hali bu rejimlere kadro yetiŐtiren merkezler durumundan

kurtulamayacaktır. Kendimizden başlatarak ailemiz içerisinde gerçekleştirdiğimiz her olumlu değişim yeni nesiller nezdinde çok ciddi zihniyet devrimleri biçiminde yansıma bulacaktır. Yeter ki bugünün nesli olarak en yakın ve en rahat olmasına rağmen aynı zamanda en zor –çünkü insanın kendi alışkanlıklarını kendi rızası ile değiştirmesi büyük ikna gücü ve bilinç gerektirmektedir- ve en sonuç alıcı olan bu değişime inanalım ve kendimizi ikna ederek başlayalım.

Kürdistan coğrafyası ve Kürt halkı insanın toplumsal evrim süreçlerinin hemen hemen tümüne ya kaynaklık etmiş ya da çok yakın coğrafyalarda olması itibarıyla aile kurumunda da değişik bazı süreçlerden geçmiştir. Tarım ve köy devrimlerinin kadının öncülüğünde ilk yaşandığı coğrafya olan Kürdistan'da aslında aile yapılanması İslamiyet'e kadar da çevresindeki halklara nazaran oldukça olumludur. Her ne kadar sınıflı topluma geçişle birlikte kadın cins olarak köleleştirildiyse de Kürdistan'ın güçlü neolitik kültürü ve kolay hâkimiyet kurulmayan dağlık coğrafyası, aile yapılanmasını özgün tutmayı kolaylaştırmıştır. İyi bir tarihsel bilgiye sahip ve doğru gözlem yapabilen bir insan günümüzde dahi Kürt kadınının geçmişte aile ve toplum içinde sahip olduğu gücü çözebilmektedir. Tarihsel süreçteki Kürt ailesinin asıl kaynağı neolitik ana kültür iken ondan esinlenen Zerdüştlük dini de bu yapıyı destekleyen ve pekiştiren bir karakterdedir. Yani toplumumuzun özgürlükçü yaşam felsefesi, zapt u rapt altına alınamaması, katı kurallara uyum gösterememesi, kadının otoriter ve etkin oluşu gibi birçok özgünlüğü onun geçmişteki aile yapılanması ve onun yarattığı kültür ve kişilik özelliklerinden kaynağını almaktadır. Bu nedenledir ki İslamiyet'in yayılması ile birlikte Kürdistan'a taşırılan Arap aile yapısı ve kültürü binlerce yıllık eski tarihinin tüm dönemlerini kat be kat aşan düzeyde bir kültürel çöküntü ve yozlaşma yaratmıştır. İslamiyet adına egemen kılınmak istenen

Arap kültür emperyalizmi olmuştur. Kendi icatları olan bu kültür kendi toplumlarını ne kadar geliştirmişse bizim toplumumuzu da o denli yozlaştırmış, geriletmiş ve kendinin olanlara yabancılaştırarak ihanet ettirmiştir. Her halk İslamiyet'i kendi çıkarları çerçevesinde toplumuna ve aile kurumuna uyarlamaya çalışırken Kürt toplumuna en gerici bir biçimde yedirilmesi günümüzde halkımızın yaşadığı trajedinin özünü oluşturmaktadır. Toplumumuzda aile kurumu bu kadar düşürülmemiş olsaydı tarihinden beri gerçekleştirdiği yüzlerce isyandan en azından bazıları başarılı olurdu. Günümüzde eğer aile kurumumuz sadece köleler ve küçük itaatkâr ağalar yaratıyorsa, egemen rejimlerin bireyi bağlama ve terbiye etme rolünü oynuyorsa, bir avuç aile reisinin egemenliğinde ve eliyle halkımızın kadın-çocuk ve gençlikten oluşan çok büyük bir kesimini zindanlardaki mahkûmlara uygulanan yöntemlerle denetliyorsa ve mevcut yaşadığımız trajedilerin her birisini bir kadermiş gibi zihnimize ve yüreğimize kazıyorsa, egemen rejimlerin en büyük dayanakları rolünü oynayan bu kaleler varsın yıkılsın! Yaşadığımız mevcut toplumsal ve ulusal sorunlarda hali hazırdaki aile kurumlaşmasının rolünün çok önemli olduğunu bilerek Kürt ailesini demokratikleştirmek suretiyle demokratik- özgürlükçü bireyi ve kültürü yaratarak özgürlük mücadelesini yürütecek konuma getirmek acil bir görevdir.

Kürt ailesinde erkek adeta mikro devletin mikro diktatörüdür. Dışarıda egemen devletin polis- asker-jandarmasından başlayarak aşiret reisine, oradan köy ağasına kadar katmerleşen bir baskı silsilesine maruz kalan, ezilen, haksızlığa uğrayan, emeği gasp edilen, dövülen erkek, imparatorluğunun başına döndü mü yaşadığı bu acıları çoğu zaman aile bireylerine yöneltmektedir. Antidemokratik aile yapılanması gereği dışarıdaki güç odaklarının baskısına maruz

kalan erkek genelde tüm aile bireylerine özelde de kadına yönelerek kendisini psikolojik olarak rahatlatmaya çalışmaktadır. Mevcut hali ile Kürt toplumu ve aile yapılanmasındaki bu uygulamalar bir kısır döngü oluşturarak sürüp gitmektedir. Devlet ve feodalite erkeği, erkek aileyi ezerek antidemokratik, keyfiyete ve şiddete meyilli nesiller ve toplum oluşmaktadır. Mevcut gelenekler ve aile yapılanmasının aşılması için başta erkek olmak üzere tüm toplum bireylerine önemli görevler düşmektedir. Yiğitlik güçlü ve zalimlere karşı mazlumları korumak, haksızlıklara karşı durmaktır. Güçlüye kölece boyun eğerek güçsüzlere eziyet etmek yiğitlik değil zalimlikdir. Şimdiye kadar olumsuz anlamda aileye reislik yapan erkeğin bundan sonra sevgi, hoşgörü, eşitlik ve bilinçlenme konularında öncülük yapması kendisini tarihsel sorumluluktan kurtaracaktır. Erkek, ailesinden itaat değil sevgi beklemelidir. Çünkü itaatin istendiği yerde zulüm vardır ve zulmün olduğu yerde de kutsallıktan bahsedilemez. Eğer ailede parçalılığı ortaya çıkaran, gerçek insanlar olmayı engelleyen itaat kültürü yerine birbirini bütünleyen, birbirine değer veren, ilişkilerde sevgi, hoşgörü üzerine kurulu bir yaşam ortaklığı esas alınır, o zaman mevcut yaşamı özgür birey adayları yaratan, yetiştiren bir nitelikte değerlendirebiliriz. Kutsiyet insanlığa katkı ve evrensel ile buluşmakla mümkündür. Aile kurumunu oluşturan bireyler arasındaki hiyerarşi aşıp paylaşım ilişkileri gelişirse aile ilerici fonksiyonuna kavuşabilir.

İran rejimi, Kürt toplumu içerisinde feodal ilişki tarzını ayakta tutarak mevcut hastalıklı aile şekillenmesini sürdürmenin uğraşı içindedir. Rejim kendisine başkaldıran bireylerin ailelerini devreye koyarak onları teslim alma politikasını çok sinsiçe uygulamaktadır. Bütün manevi değerlerini ayaklar altına aldığı, maddi olarak da yarı tok yarı aç duruma getirdiği Kürt halkının sözde aile mahremiyetini koruduğunu iddia etse de

istediği zaman haneye tecavüz ederek, Kürt ailesinin içine girmekte ve bu mahremiyeti de çiğneyebilmektedir. Toplumsal özgürlük sağlanmadan aile mahremiyetinin bir safsata olduğu bilinmesine rağmen aile ilişkileri mantıktan koparılıp salt duygusallığa ve sahte gözyaşlarına mahkûm edilmek istenmektedir. İran rejiminin ulusal mücadeleden bireysel isyanlara kadar kendisine başkaldıran herkese karşı öncelikli koz olarak ailesini kullanması, rejimin aile politikasının özünü yansıtmaktadır. Rejim ailenin demokratik dönüşümünü istemediği gibi sınırlarını aile ve aile ilişkilerinin çizdiği bir dünya yaratıp, bireyi adeta evrenden kopararak bir atom içerisine hapsedmektedir. Rejim mevcut aile düzeni ve ilişkilerinden rahatsız olmadığı gibi bunu desteklemektedir. Çünkü bu dar ilişkiler aşıldığında ulusal ölçekte geniş perspektifli yeni düşünceler ve ilişki sistemleri öne çıkacaktır. Demokratikleşmiş özgürlükçü ailenin oluşturacağı toplumun kendi rejimi için güçlü bir alternatif ve tehlike olacağını iyi bilen İran rejimi toplumu duyarsız, büyük amaçlardan yoksun ve kendisini güçsüz hissetmesi için kendisini hücreler düzeyinde yaşamaya mahkûm eden bugünkü aile şekillenmesini ve ilişki biçimini ayakta tutmakta, televizyon dizilerinde, filmlerde, gazete yazıları ve radyo programlarında ailenin daha da içe büzülmesi, salt duygusallığa mahkûm olmasının siyasetini gütmektedir. İran rejiminin bekâr insanlara hor yaklaşması, gençleri en kısa zamanda evlenmeye teşvik etmesi, evli olmayan insanların sosyal bazı mekânlardan (sinema, park, kafeterya, restoran vb), ekonomik imkânlardan (kredi alma, iş sahası açma, işe alınma vb) yararlanmada zorluklar çıkarması gençlerin hızla evlenerek aile kurumu içine hapsedilip, sisteme tabi tutma siyasetinden kaynaklanmaktadır. Yine okullarda ailenin kutsiyetinin işlenmesi, aile içerisinde de özellikle babanın her şeye hâkim gösterilmesi, babanın çocuklarına

istediği gibi davranabilme, onları evden kovma, mirastan mahrum bırakma, tek taraflı kadını boşama hakkına sahip kılınması ve bunun rejim tarafından da yasalarla desteklenmesi rejimin aileyi siyasal amaçları için nasıl da gerici yönleri ile desteklediğini göstermektedir. Rejim okul çocuklarına habire ailenin kutsallığını aşılama, anne babaya itaati ve aileye bağlılığı Müslüman'ın Kâbe'ye bağlılığına eşdeğer göstermeye çalışmaktadır. Bu nedenle rejimin bütün bu uygulamalarının bir siyaset ve kutsal hedef olarak gösterdiği hâlihazırdaki aile kurumu da özgürleşme önündeki bir tuzaktır.

Aşiret yapılanması, insanlığın gelişim tarihi içerisinde bir döneme damgasını vuran feodalitenin kan bağına dayalı toplumsal anlayışının nedeni olarak bizim toplumumuzda hala önemli bir yer işgal ederken gelişmiş tüm toplumlarda aşılıp bir anlayış ve bu anlayıştan kaynaklı sosyal ilişki modelidir. Özünde çağdaş aile kurumlaşması ile ters olan aşiretçilik, günümüz Kürdistan'daki aile modeli ile birbirlerini destekleyen ve besleyen bir uyum içerisinde. Bu oluşum aile ile devlet arasındaki boşlukta çok ciddi ve aileyi tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Aşiret organizasyonuna liderlik yapan ve aristokrat dediğimiz elit feodal kesim, tarihimiz boyunca erkeğin aile içerisinde oynadığı rolden çok daha tehlikeli bir rol oynayagelmıştır. Bu aristokrat kesim toplum ile devlet arasında işgal ettiği konumu gereği sürekli ikili oynamayı, hem devletle hem de halkla geçinmeyi ve ikisi arasında arabulucu rol oynayarak menfaatlerini sürdürmeyi esas almışlardır. Aristokratlar her zaman sıradan halkı hor görmüş, çoğu zaman halkı ve bütün toprağı kendi ailesi üzerinde kamulaştırarak adeta halka köle muamelesi yapmışlardır. Halk tarafından sıkıştırılınca devlete sığınan ve devletin desteği ile tekrar belirlenen halk kitleleri üzerinde hâkimiyetlerini kuran bu yapılanma kendi ailesel çıkarlarını bütün değerlerin üzerinde

tutagelmıştır. Kürdistan'da bu feodal aşiretçi yapının dağılmaması Kürt halkının uluslaşması ve ulusal özgürlük kazanmasının önündeki en önemli engel olmuştur. Aşiretçiliğin çok derin tarihsel kökenlere sahip olduğu Kürdistan'da bu yapının ayakta kalması için Kürdistan'ı işgal eden yabancı egemenler de büyük çaba harcamışlardır.

Bir halkı yönetmenin en rahat yolu o halkı kendi içerisinde parçalamak ve rahatlıkla kontrol edilebilecek bu parçaların başına birer işbirlikçi atayarak o halkı kendisinden olanların eli ile dizginlemektir. Kürt toplumunun aşiret geleneği bu uygulama için adeta biçilmiş kaftan olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Arap ulusunun büyük bir devlete dönüşmesini engellemek için emperyalist ülkelerin Arap topraklarını yirmiden fazla devlete ayırıp, aşiret reislerini ve şeyhleri iktidara getirmeleri dışında, günümüzdeki hiçbir ülke bir aşiret reisi veya aşiret gücü tarafından kurulmamıştır. Aşiret reisleri ve şeyhlere teslim edilen bu ülkelerin çoğu da günümüzde başta kendi halkları olmak üzere dünyanın da başına bela olmuşlardır. Çok bariz olan dünyanın çağdaş devletleri ve halkları tarihindeki bu gerçek de aşiret belasının bertaraf edilmesi ve hızla halkımızın bünyesinden atılmasını zorunlu kılmaktadır.

Kürdistan'da aşiretler kendilerini egemen kıldıkları halkımıza adeta ulusal statüde benimsetmiş, çoğu Kürt bireyi için aşirete ve aşiret geleneklerine bağlılık Kürtlükten önce gelmiştir. Bu anlayış tam bir cehalet ürünü olsa da dar bir coğrafya ile sınırlı kalarak dünyayı gezmemiş, okumamış insanların büyümeyen zihniyetlerinin sonucudur. Nasıl ki aile kurumunu çok sahiplenme geliyorsa aşiret içinde adeta “küçük olsun ama benim olsun” mantığı hâkimdir. Kürtlüğü kendi aşireti, kendi reisini de Kürt önderliği olarak gören bir yaklaşım hem halkta hem de aşiret reislerinde görüldüğü için birbirlerini çekememe, aşiretler arası çatışma ve talanlar eksik olmamıştır.

Aşiretler arası bu çelişki ve çatışmalar yabancı egemenler tarafından sürekli kıskırtılmıştır. Bu vesile ile hem Kürt halkı birbirine kırdırılmış hem iç barış ve ulusal birliğin gelişebilme zemini parçalanmış hem de zayıflatılan aşiretler kendilerine muhtaç duruma getirilmiştir. Bazı aşiretler etkilerini genişletip muhtemelen ulusal bir harekete doğru gelişince de çevre aşiretleri desteklenerek ve kendi güçlerini de devreye koyarak bu hareketler bastırılmıştır.

Aşiretçiliğe bağlı olan bir birey için aşiret bir güvenlik, bir aidiyet, bir güçlenme olarak algılanır. Çünkü o birey üstesinden gelemediği sorunlarını reisine havale eder, diğer aşiretlerin şiddetinden reisleri sayesinde korunur, onlar sayesinde malı ve canı güvende olur, onlar sayesinde üst devlet kurumlarına işi düştü mü ya da bir sorun yaşadı mı işleri yoluna koyulur ve kendisi kurtarılır. Genel hukuk anlayışının hakim olduğu günümüz çağ koşullarında bu mantığın devam ettirilmesi mümkün değildir.

Aşiret reisi ve ailesi için ise aşiret bir varlık-yokluk gerekçesidir. Çünkü o tüm gücünü bu kurumdan almaktadır. Çoğu yerde aşiret reisi ve ailesi aşiretinin yaşadığı bütün toprakların sahibidir. Aşiret üyeleri sadece kendi toprağında çalışan hizmetkârlardır. Aristokrat istediğini topraklarında kovar, istediğini öldürebilir, hatta bazı uygulamalarda Kürt erkeğinin çok kutsadığı eşini bile elinden alabilir. Demek ki birey bütün aile bireyleri ile birlikte onun hizmetkârı ve kölesidir. Hâkim kılınan mantıkta aşiretsiz olmak, soysuz olmakla eşdeğer görülerek Kürt bireyinin soylu olmak için kendisini mutlaka bir aşirete dâhil etmesi gerektiği zihniyeti yaratılmıştır. Aristokrat kesim aşiretler içerisinde kendi aşiretinin en kahraman, en namuslu en güçlü, en misafirperver, en soylu ve enlerle uzayıp giden tüm sıfatların sahibi olduğunu, kendisinin de bu aşiretin reisi sıfatı ile doğal olarak bu en'lerin

en üstünde olduğunu vurgulayarak aşiret birliğini; aşiret milliyetçiliği temeline dayandırarak korumak istemiştir. Aşiret reisi, aşiret halkını kendi topraklarını işlemek için, başka yerlerden talan getirmek için, egemen devlete hizmet için, devlet politikaları ya da kendi çıkarları gereği çevre aşiretlerle savaştırmak, çok sıkıştığı zaman da kendi çıkarlarını korumak amacıyla egemen devlete başkaldırarak daha fazla tavizler koparmak ve en önemlisi de aile menfaatleri tehlikeye girdiğinde onları satmak için kullanmaktadır. Tarihimizde hiçbir aşiretin kendisine liderlik etmiş reislerini terk ederek sattığı görülmezken, önce bütün ulusal değerlerini, onlar yetmeyince de aşiret halkını da satarak sadece kendi ailesini kurtarmak için devletlere teslim olarak ihanet etmiş yüzlerce aşiret lideri mevcuttur ve maalesef günümüzde de bu durum çokça yaşanmaktadır. Sözde Kürtlük adına hareket ederek ayaklanmış fakat başaramayınca da halkımızı yüzüstü bırakarak düşmana teslim olmuş bu örnekler daha sonra çoğu yerde düşman siyasetinin açıktan savunucusu ve silahşörü olarak görev yapmıştır. Aşiret liderleri düşmanla çatışırken diğer aşiretlerin desteğini almak ya da en azından onları tarafsız kılmak için ulusal kimliğe sığınırken düşmana teslim olup düşman tarafına geçince yeniden aşiretsel kimliğini öne çıkararak eski statülerinin peşine düşmüşlerdir. Demek ki aşiret reisliğinin ne ulusal ne de toplumsal anlamda hiçbir olumlu fonksiyonu yok iken egemen devletlerin ülkemiz üzerindeki hâkimiyetlerinin de baş aktörüdürler.

Kürdistan'da egemen devletler için ise aşiret sistemi egemenliğin devamı için bir zorunluluktur. Aşiretler egemen devletin hizmetinde gerektiğinde sınırları koruyan, gerektiğinde Kürt ulusal hareketlerine karşı cahşlaştırılan, gerektiğinde kiralık katil gibi kirli işlerde kullanılan bir yapıdır. Yine çok sorunlu ve geniş bir kitlenin bir aile tarafından denetlenmesi

vesilesi ile hiç baş ağrıtmayan, reislik yapan aile memnun edildiğinde, satın alındığında ya da ruhen esir alındığında hiçbir sorun yaratmadığı gibi birçok alanda kullanılan bulunmaz bir nimet gibidir. Bu yönü ile egemen devletin toplumumuz içindeki kalesi, karakolu, göz ve kulağıdır bu sistem. Bu yapı egemen devletin halkımız üzerindeki zulmünün en güçlü iç ihanet kurumlaşmasıdır.

Kürt ulusu için ise aşiretçilik bir türlü iyileşmeyen yara ve yüz karasıdır. Ulusal değerlerin aşiret ağasının çıkarlarına kurban edildiği, uluslaşma ve kutsal ulusal değerlerin önündeki en büyük engeldir aşiretçilik. Halkımızın içine atıldığı bir kuyu, yoluna örülen bir duvardır. Halkımızın gelişme, çağdaşlaşma, yücelme, demokratikleşme ve özgürleşme taleplerine indirilen darbedir. Aşiretçilik tarihsel Kürt ihanetinin kaynağı, yabancılaşmanın en aktif oyuncusu, parçalanmışlığın temel taşıdır. Bu kurum, Kürt halkının çıkarlarının grup çıkarlarına, aile çıkarlarına kurban edildiği zihniyetin kaynağıdır.

Çok kısaca ve temel başlıklar halinde aşiret kurumlaşmasını; kendisini bir aşirete bağlı hisseden birey, genel Kürt halkı, aşiret reisleri ve egemen sömürgeci devletler için taşıdığı anlamları vermeye çalıştık. Buna bakıldığı zaman kurumsal olarak aşiretçilik ve aşiret reisliği tümüyle gereksiz, gerici, adeta asalak gibi halkımızın kutsal değerleri ile ulusal çıkarları üzerinde yaşayan, halkımızın geleceğini günlük çıkarlar için pazarlayan bir kurum olarak ortaya çıkmaktadır. Aşiret liderliği ve aristokratik yapılanma bir kurum olarak var olmasını aşiret yapılanmasına bağlı olduğundan; ağalık, beylik, diğer toplumdan üstünlük taslayarak toplumu küçük, cahil, zavallı ve sadece kendi çıkarlarının bekçisi olarak gören, tek taraflı yararcılığa dayalıdır. Yani aşiret içerisinde yer alan halk aşiret reisi ve ailesinin varlık gerekçesidir. Aynı şekilde Kürdistan'da egemen olan devletler için de aşiret kurumu

egemenliklerinin devamının en önemli dayanaklarının başında yer almaktadır. Demek ki hem aşiret reisliği kurumu hem de egemen devletlerin çıkarları ortak bir zeminde buluşmaktadır ki bu zeminde aşiret yapılanmasının topluma hâkim kılınmasıdır. Ulus olarak genel Kürt halkı ile bu ulusun birer parçası olan aşiret grupları içerisinde yer alan halkımız için ise aşiretçilik bırakalım anlamsızlığı ve gereksizliği tam bir beladır. Nasıl ki eşkıya dünyaya hükümdar olmayacaksa aşiret reisinin de ulusa lider olması mümkün değildir.

Burada **iki cephe** oluşmaktadır. **Birincisi** egemen sistemi oluşturan sömürgeci işgalci devletler ile aşiret liderliğidir. Bunlar varlıklarını aşiret kurumuna bağıdırlar ve bu kurumu ayakta tutmak istemektedirler. Ancak işin püf noktası bu kurumun ayakta kalması veya kalmaması onların elinde değildir. Yani kurumun devamı için devlet ve aşiret liderliği mutlak irade değildir ve halkımız istediği zaman bunların bu kirli politikalarını boşa çıkarma gücünü elinde bulundurmaktadır. **İkincisi** ezilen halkımızdır. Aşiret kurumu kendisine hiçbir şey kazandırmadığı gibi en büyük değeri olan zamanını çalarak onu çağdaş halkların yüzlerce yıl gerisine düşürmüş ve maddi-manevi tüm değerlerini ayaklar altına almıştır. Aşiret kurumu halkımızın zihniyetini tersyüz ederek onu gerçekleri göremez, geleceğini doğru planlayamaz, çağdaş dünya halkları içerisinde gülünç bir duruma düşürmüştür. Bu kurum nasıl ki egemenler için varlık gerekçesi ise, halkımız için de kölelik esaret, sefalet ve yok olma nedenidir. Halkımız bu kurumu zayıflatıp kendi bünyesinden attıkça daha sağlıklı bir bedene kavuşacak, kökünü kurutup tarihsel geçmişinin belgesellerine gömdükçe çağdaşlaşp özgürleşecektir.

Dört devlet arasında parçalanmış olan ülkemiz, bazıları doğal zenginliklerimiz olan bazıları da zamanını doldurmasına rağmen bilinçli olarak ayakta tutulan farklılıklara dayandırılarak,

halkımız kendi içerisinde onlarca, hatta yüzlerce parçaya bölünmektedir. Mesela halkımızın konuştuğu lehçeler kültürel bir zenginliğimizdir. Her ne kadar binlerce yıldır yabancı egemenlikler altında olan, birbirinden tecrit edilerek ortak eğitim ve yönetim kurumlarına sahip olmaması nedeni ile güçlü bir dil birliği yaratmamışsa da konuşulan bu lehçeler birbirlerine çok yakındırlar. Aşiret olgusunda olduğu gibi egemen devletlerin bu zenginliğimizi ayrılık zemini olarak kullanma gayretleri vardır. Elbette ki coğrafik olarak farklı adlandırmalar ve lehçeler aşiretçilikten farklıdırlar. Bunlar özünde kültürel zenginliğimizin simgeleri, geçmişimizle bağımız ve geleceğe taşımamız gereken özgünlüklerimizdir. Fakat egemenlerin çıkar amaçlı politik yaklaşımları eğer toplumumuz içerisinde kendisine işbirlikçi bir kesim yarattırsa ya da cehaletten kaynaklı olarak zemin bulabilirse ulusal bütünlüğümüze karşı kullanılan bir silaha dönüşme rolü de oynayabilir. Şimdiye kadar ortaya çıkan hemen hemen bütün Kürt siyasal hareketlerin ülkemizi bölen devletlerin çizdiği sınırları esas alarak kendilerini bir tek parça ile sınırlandırmaları, çoğu zaman aşiretlerde olduğu gibi diğer parçalardaki hareketlere karşı savaştırılmaları bu zihniyetin ürünüdür. Egemen devletlerin ülkemiz üzerinde çizdiği ve bizim zihniyetimize de hâkim kılmak istedikleri bu bakış açısını aşarak mücadelesinde bütün Kürdistan'ı ve Kürtleri kapsayan, sadece APOCU hareket olmuştur. Bu nedenledir ki APOCU hareket; Kürdistan'da egemen olan tüm devletler ile beraber Ortadoğu ve Kürdistan'da emperyal çıkarları olan büyük devletlerin, yine parça siyasetine dayalı mücadele stratejisine göre hareket eden Kürt partilerinin şimşeklerini üzerine çekmiştir. Bu güçlerin tümü çoğu zaman güç birliği yaparak APOCU harekete saldırımlarına ve Rêber APO'yu esaret altına almalarına rağmen halkımızın Kürdistan'ın dört parçasında bu hareketi sahiplenerek, onunla bütünleşmesine ve hareketin daha

da büyümesine engel olamamışlardır. Bu örneği şunun için veriyoruz; Kürdistan dört ülke arasında bölünmüş uluslararası bir sömürge'dir. Kürdistan'da Kürt halkına karşı uygulanan politikalar da uluslararasıdır. Bu nedenle sadece parça düzeyinde başarı kazanmak mümkün değildir. Bir parça tek başına özgürlüğe yaklaştığında komşu devletler de egemen ülke ile anlaşarak o parça hareketini tasfiye ederler. Bunun birçok örneği geçmiş tarihimizde mevcuttur. Parça siyaseti ile hareket eden örgütlerde de aşiret ağasında olduğu gibi o parçayı kendi malı ve kendisini de oranın sahibi görme, oradaki potansiyeli kimseyle paylaşmama eğilimi doğar. Yani duyarlı bir yaklaşım ve siyasete hâkimiyet olmazsa parça örgütlerimiz birer aşiret egemeni aileye dönerek egemen devletlerin politika aracı olmaktan kurtulamazlar. Güney Kürdistan'daki önemli hareketlerin geçmişte hem diğer parçalardaki hareketlere karşı kullanılmaları, savaştırılmaları ve hem de kendi içlerinde çok uzun zaman savaşılarak ülkemizin o parçasını da adeta Soran ve Kurmanc (Behdini) olarak ikiye parçalamaları hafızamızda tazeliğini korumaktadır. Yakın zamanlardaki Soran-Behdinan birleşmesi de bu örgütlerimizin stratejilerinin bir sonucu değil Irak'ı işgal eden uluslararası güçlerin çıkarları ve telkinlerinin sonucudur.

Demek ki halkımız üzerinde yürütülen siyasetler çok ciddi ve derinliklidir. Çoktan zamanı geçmiş aşiretçi mantık, aşiretler yoluyla olmasa da parça, lehçe, mıntıka yani coğrafik ve kültürel çeşitliliğimizi kullanarak egemen devletlerin siyasetlerinin hizmetine girebilmekte, halkımızı bölüp parçalayarak birbirine düşürebilmektedir. Parçacı partilerin içerisinde yer alan insanlarımızın çok geniş bir kesimi aslında egemen devletlerin hizmetindeki siyasetin bilinçsiz kurbanları durumunda olan dürüst ve yurtsever insanlardır. Ancak sadece iyi niyet ve dürüstlük sorunlarımızı halletmeye yetmiyor.

Sorunları halletmek uzmanlık ve hâkimiyet gerektirir. Doğru tespit, doğru plan, doğru eylem gerektirir. Aksi halde bilinçsizce içerisinde yer aldığımız veya desteklediğimiz bir örgüt, elimize verilen ve tanımadığımız bir silaha dönüşerek kendimizi veya bir yakınımızı vuran tuzağa dönüşebilir. Maalesef çoğu sözde siyasal olan Kürdistan'ı örgüt, bu tuzağa düşerek başlangıçta halkımızı parçalamakta sonra da küçülerek marjinalleşmekten kurtulamamaktadır. Dar bölgeci ve aşiret zihniyetli bu hareketler marjinalleşmelerinin nedeni olarak kendi gerilikleri, beceriksizlikleri ve egemenlerin zihniyetini aşmayan hatalı strateji ve felsefeleri olduğunu görememektedirler. Bu nedenle egemen rejimlerin de telkinleri ve kışkırtmaları ile bu hareketler diğer Kürt hareketlerini hedefleyen bir sapmaya yönelebilmekte ve doğal sonuç olarak egemen rejimlerin hizmetine girmektedirler. Hiçbir Kürt siyasal hareketin bu alan benimdir, bu kitle benimdir diğer örgütler içine girmesin, demeye hakkı yoktur. Ne Kürt halkı ne de Kürdistan hiçbir siyasal örgütün aşireti değildir ki bu partiler de aşiret reisleri gibi üzerinde hak iddia etsinler. Siyasal Kürt örgütleri uygun platformlarda birbirlerini eleştirebilmeli fakat egemen rejimin ekmeğine yağ süren, onun dili ve mantığı ile yapılan saldırılar eleştiri olamaz. Gerileten, çatıştıran, parçalayan, hakaret eden, iftira atan dil olsa halkımızın düşmanlarının dilidir.

Ne zaman ki hem halk olarak hem de parti ve örgütler olarak aşiretçi, bölgeci, lehçeci, parçacı zihniyeti aşar ve tüm Kürdistan'ı vatanımız, tüm Kürt halkını ulusumuz olarak sahiplenir, her Kürd'ün, her örgütün istediği parçada, istediği bölgede siyasal çalışma yapmasına hoşgörülü yaklaşır, benim lehçemin, benim parçamın, benim aşiretimin partisi ayırımı yapmadan ideolojik-felsefik çizgisi ve mücadele stratejisinden hareketle tercihimizi kullanma zihniyetine ulaşırsak emin olalım ki o gün suni sınırlar dursa da ruhta ve zihniyette Kürt halkı ve

Kürdistan özgürleşmiştir. Amed'deki acının Kırmanşan'da, Urmiye'deki acının Duhok'ta, Qamışlo'daki acının Mahabad'da hissedildiği yine Süleymaniyeli gencin Dersim'de, Afrinli gencin Sine'de, Urfalı gencin Hewler'de, Batmanlı gencin Merivan'da mücadele ederek şehit düştüğü gün hiçbir kuvvet bu halkın özgürlük özlemlerini durdurma kudretinde olmayacaktır.

Genel hatları ile yukarıda değindiğimiz egemen devletlerin siyasetleri ve toplumumuzun bazı geriliklerinden kaynağını alan uygulamalar geçmiş tarihimizde Doğu Kürdistan'da da yoğunca uygulanmışlardır. Yerini, adını ve tarihini değiştirdiğimizde birçok uygulamanın bütün Kürdistan parçalarında aynı karakterde olduğunu görmek mümkündür. Bu nedenle geçmişten örnekler vermekten ziyade egemen molla rejiminin yakın geçmişte ve günümüzde uyguladığı politikalarla muhtemelen ilerde uygulayacağı politikalara kısaca dikkat çekmek yararlı olur.

Doğu Kürdistan Zazaca lehçesi dışında Kürt dilinin bütün lehçelerinin konuşulduğu bir alandır. Yine Kürdistan'ın bu coğrafyası Şıkak, Mukriyan, Erdelan, Hewreman, Kırmanşan, İlam gibi adlandırmalara da tabi tutulmaktadır. Bu coğrafik isimlendirmeler bazı yerlerde konuşulan lehçe veya alt şivelerle de örtüşmektedir. Mesela Mukriyan ve Erdelan'da Soranca lehçesi kullanılmasına rağmen şivelerde bir farklılık mevcuttur. Ayrıca rejimin eyalet sistemi de çoğu yerde lehçe veya şive sınırlarını esas alarak geliştirilmiştir. İnsanoğlunun kendisini bağlı hissettiği aidiyetlerinin olması doğaldır. Fakat politik amaçlara araca dönüştürülen, toplumu güçsüzleştiren, bir kesimi rencide veya mağdur eden yaklaşım ve tutumlar üzerinden aidiyetini yüceltmek olsa olsa cehalet ya da zalimlik olur. İşte İran rejimi bizim bu farklılıklarımızı kullanarak toplumumuzu parçalamakta ve güçsüz bırakmaktadır. Parça siyasetini yine farklı örgütleri birbirine ve halkımıza karşı kullanma siyasetini

de İran rejimi uygulama gayretindedir. Rejim Doğu Kürdistan'ı kendi malı ve Kürt halkını da kendi hizmetkârı gördüğü için halkımızın özgürlüğü için mücadele eden Kürdistan'ın diğer parçalarından olan devrimcilere çok büyük öfke duymaktadır. Çoğu zaman halkımıza da “onlar Türkiyeli, Suriyeli, Iraklıdır bizim huzurumuzu bozmak için dışarıdan gelmişler, onlara itibar etmeyin” demek ve en geniş devrimci kesimi oluşturan Doğu Kürdistanlı devrimcilerden hiç söz etmemektedir. Eğer bir Kürt Avrupa'dan, İstanbul'dan, Lübnan'dan, Horasan'dan, Muş'tan, Derik'ten veya Zaxo'dan gelerek benim özgürlüğüm için canını feda ediyor, birçok zorluğa katlanarak mücadele ediyorsa bu durum, değil eleştirilmek ancak kutsanabilir. Yine rejim geçmişte de Kurmanc mıntıkasındaki halkımıza “Soranlar gidip kendi mıntıkalarında mücadele etsinler onların içinizde ne işleri var” fikrini yayarak mücadele bütünlüğünü bozma siyasetini yürütmüştür. Aynı şeyi Soran mıntıkasında ve diğer farklılık alanlarında da işliyor. Farklılıklarımızın bir zenginliğimiz olduğunu anlayıp onları kültürümüzün bir unsuruna dönüştürüp ruhsal bütünlüğümüzü bozan unsurlar olmaktan çıkardığımız oranda molla rejimi azgınlaşacak ve daha farklı, daha ince politikalarla ulusal bütünlüğümüzü bozma siyasetleri güdecektir. Bundan sonra bazı mıntikalara daha yumuşak davranarak bazı mıntıkları da daha fazla şiddetin hedefine oturtması, bazı sözde yatırım politikaları ile bir kesimi memnun etme girişimleri yine bazı kurumlara kültürel kimi imkânlar tanıyarak, aynı şekilde çok cüzi sivil örgütlenmelere göz yumarak, yerel yönetimlere bazı görevler vererek, basın-yayın-eğitim alanlarında bazı adımlar atarak kısa, orta ve uzun vadeli yeni politikalar üretmek isteyebilir. Tabi ki bunlar muhtemel olasılıklardır. Tam tersine rejimin katılaşıp gözdağı vermek amacıyla bazı katliamlara girişmesi de mümkündür. Burada

bizim için önemli olan kendi yaptıklarımızdır. Yani rejimden tarafa bir beklentide olmadan doğru strateji ve taktiklerle ulusal bilinçlenme ve bütünleşmeyi güçlendirmek asıl çabamız olmalıdır. Zira rejimden tarafa fazla beklentili ruh halleri rejimin her attığı adımdan sonra rehavete kapılmakta ve bu adımlar yeni bölünmelere gerekçe ya da zemin olabilmektedir. Yukarıda bahsettiğimiz muhtemel bazı adımlar eğer atılırsa dahi bir lütuf veya bir minnet değil gasp edilen hakların geri alınmasıdır ve polemik konusu yapılamazlar. Rejimin attığı her geri adım ulusal bütünlüğün güçlendirilmesinde ve özgürlüğün kazanılmasında içine yerleşilip mücadele edilecek bir mevzi olarak kullanılmalıdır. Aksi halde rejimin her küçük adımı bazılarının ağzını sulandırırsa rejim bundan istifade edecektir.

Önümüzdeki dönemde yine en çok istismar edilerek ulusal bütünleşme ve özgürlük mücadelemize karşı kullanılabilecek kurumların başında **aşiretçilik** gelmektedir. Geçmişte birçok mıntıkada ulusal mücadeleye karşı çok aktif olarak kullanılan bu kurum, halkımızın bilinçlenmesi sayesinde son yıllarda önemli oranda güç kaybına uğramışsa da molla rejimi o kurumu ayakta tutmak ve yeniden canlandırarak özgürlük eğilimine karşı kullanmak için her yolu denemektedir. Halkımız birçok aşiret reisinin ulusal davayı satarak rejim saflarına geçişini ve binlerce şehidin emeğine ve kanına ihanet ederek aile çıkarlarını esas aldığını kendi deneyimleri ile geçmişte yaşamıştı. Şimdi yeniden hassas bir dönemin başlangıcındayız. Molla rejimi aşiret reislerini Tahran'a çağırarak kendileri ile görüşmeler yaparak halk nezdinde onlara "büyük adam" imajını yaratmak istemektedir. Halkın ulusal önderlerine terörist diyen, halkın kendi iradesi ile seçmek istediği insanları seçimlere sokmayarak dıştalanayan rejim nasıl oluyor da halkımız üzerinde hiçbir meşruiyeti olmayan, halkın onayını almamış bu insanlara böyle liderlik muamelesi yapıyor.

Bu insanlar da uçağa bindirilip Tahran'daki egemenlerin ayağına götürülmeyi bir büyüklük payesi olarak görerek şişinirler. Bu sahte senaryolar daha önce de yazıldı ve bu trajikomik tiyatro çokça sahnelendi. Rejim sahte senaryolarla birçok insanımızı tutuklayarak işkencelerden geçirirken bu aşiret reislerinin devreye girmesi ile tutuklular bırakılmak sureti ile bunlara karşı minnet duygusunun geliştirilmesi hedeflenmekte ve bu insanlar öne çıkarılmaktadır. Rejim ile aşiret reisleri arasındaki bu danışıklı dövüş hep halkımızın değerlerinin pazarlanması üzerinden sürüp gitmektedir. Geçmişte iyi kötü aşiret liderliği yapmış bu zatlar, onurlu bir Kürt neferi olarak halkımızın sinesine dönmeli ve emeği ile geçinip namusu ile yaşama yolunu seçmelidirler. Ne kanları halkımızın kanından daha kırmızı ne emekleri halkımızın emeğinden daha değerli ne de akılları halkımızın aklından daha üstündür. Halkımızın bu aşiret liderlerine çağrısı şudur; sözde bu kurumsal liderlikten artık vazgeçin ve ulusumuzun geleceğinin parçalanma aracı olma konumundan kendinizi çıkartın! Birçok dürüst ve resmen ihanete bulaşmamış aşiret reisi olduğunu da halkımız iyi bilmektedir. Fakat kurumsal olarak aşiretçilik aşılmadan sürekli olarak istismara açık bir kapı rolünü oynayacaktır. Yurtsever ve ihanete bulaşmamış olanlar aşiretçi anlayışın terk edilmesinde daha aktif rol oynayarak bu konuda öncülük edebilirler. Geçmişte ihanete bulaşanlar da halkımızın çektiği tarihsel acılar ve yaşadığı trajedilerde kendi paylarını görerek bu yanlış yoldan geri dönsünler. Günümüzdeki teknoloji çağında eskisi gibi insanları kandırıp kendi çıkarları için kullanmaları mümkün değildir. Çok geç olmadan ihanet yolunu terk ederek halklaşmaları, kendilerini halkımıza bağışlatacak tek yoldur. Bunların tarihsel bir gelenek olarak devraldıkları bu kurum artık geçerliliğini yitirmiştir. Bunların geçmişte ısrar etmeleri olsa

olsa bugüne layık olmadıklarının kanıtı olacak ve geçmişte ısrar etmeleri halinde yarın onlar için çok geç olacaktır.

Halkımız için söylenecek fazla bir şey yoktur. Yukarıda belirtilen olumsuzlukların düzelmesinde asıl güç halkımızın elindedir. Halkımız hem egemen rejimin öne çıkardığı hem de kendilerini doğal lider olarak gören ağaları bertaraf etmelidir. Kendisini bilinçlendirip örgütledikçe politikleşip irade sahibi oldukça ve kendi liderlerini kendi tercihi ile kendi içerisinden çıkardıkça kendisi üzerinden yürütülen bütün bu politikalar kendiliğinden boşa çıkacaktır.

Din ve Mezhep Konusuna Yaklaşım

Fars egemenlik sistemi, Safeviler döneminde miladi 1500'ün başlarında Şialık mezhebini resmi olarak kabul ederek Sünni Osmanlı imparatorluğunun Doğu'ya doğru genişlemesini önlemeyi hedeflemiştir. Yani burada bu mezhebin ilk resmi olarak kabul edilişinde kutsal inanç bağının ötesinde belirleyici olan, egemenlerin politik çıkarları olmuştur. Bu mezhebe inanan halk kesimleri için durum farklı olsa da bunlar gönülden bir benimsemeyi yaşasalar da mezhebin resmi kabulünde politik çıkarlar esas alınmıştır. Bizim üzerinde durduğumuz ve halkımıza kavratmak istediğimiz husus; hangi dinden olursa olsun, hangi mezhebe inanırsa inansın bizim bu inançlara saygılı olduğumuz fakat kutsal olan bu bağları istismar ederek politik çıkar ilişkilerine bulaştıran egemen rejimlerin siyasetlerini de teşhir edeceğimizdir.

İran'da Müslüman Şii ve Sünni mezhepleri, Yahudi, Zerdüştilik, Hristiyanlık resmi olarak kabul edilen inançlardır. Bahaîlik epey geniş bir kitleye sahip olmasına rağmen Şiilikten ayrıldığı için “mezhebe ihanet etmişler” mantığı ile resmen tanınmamakta ve yasaklanmış bulunmaktadır. Bahaîlerin uğradığı bu zulüm, rejimin inanç özgürlüğüne yaklaşımının iç yüzünü göstermesi bakımından önemlidir. Yukarıda saydığımız

dini inançların dışında da Manizm, Budizm gibi bazı inançlardan çok az oranda inanç sahipleri de vardır. Fakat bunlar hem sayısal olarak çok azdırlar hem de resmi ibadet yerleri bulunmamaktadır.

İran rejiminin anayasasının 12. maddesinde İslam Cumhuriyeti'nin resmi dini İslam ve resmi mezhebi Şiilik'tir, diyor. Burada Sünni mezhebi resmîyetin dışına itilmektedir. Diğer yandan meclis temsillerinde Müslüman olmayan azınlıklar hem kavmiyet yönü ile hem de inançsal yönü gözetilerek kendilerine kontenjanlar ayrılmıştır. (Ermenilere 2, Zerdüştilere 1, Yahudilere 1, Süryanilere 1 olmak üzere toplam 5 üyelik ayrılmıştır) fakat burada da Sünni Müslümanlara ne inanç olarak ne de bu inanca sahip kavim olarak bir kontenjan tanınmamış ve Sünni Müslümanlar hiç çaktırmadan her iki hususta da dışlanmışlardır. Eğer Sünni Müslümanlar hem anayasaya göre resmîyet kazanamıyor ve bu nedenle devlet yönetiminde önemli mevkilere gelemiyor hem de meclis seçimlerinde bir kontenjan sahibi olamıyorsa rejimin siyasetinde haksız bir muameleye tabi tutuluyorlar demektir. Zaten rejim de din istismarını tam bu noktada devreye koyarak halkımız üzerinde bir parçalama siyaseti gütmektedir. Çoğunluğu Sünni Müslüman, önemli bir bölümü Şii Müslüman ve çok cüzi bir kısmı da Zerdüşti inanca sahip olan halkımız eğer rejimin dinsel ayrımcılık sistemi içindeki ilişkilerinde dikkatli olmazsa, tam da bu noktada rejimin tuzağına düşebilir. Rejim yönetim uygulamalarında Şii Müslümanlara çok daha toleranslı davranarak onların diğer mezhep ve dinlerden olan kişilere göre kendilerini daha şanslı görmelerini sağlamaya çalışmakta, kendisine bağlamayı hedeflemektedir. Bu uygulama ile Sünnilerin gözünde de Şiileri rejimin işbirlikçileri olarak gösterme gayretindedir. Bu siyasetle halkımız parçalanmaya çalışılırken en büyük zarar da kutsal İslam inancına

verilmektedir. Sahte mollalar İslam Cumhuriyeti kılıfını kullanmak suretiyle adaletsiz, zalimane politika ve uygulamalarının suçunu İslamiyet'e ve Şialığa yükleyerek kendilerini temize çıkarmaktalar. Yani burada **Kum Mollaları** kendi çıkarlarını, kirli icraatlarını kutsal İslam inancıyla örtmeye çalışmaktadır. Bu uygulamalar sonucu bilinçsiz olan insanların tepkileri Şialık mezhebine yönelmekte ve bu mezhep çelişkisi diğer bütün çelişkilerin önüne çıkarılabilmektedir. Bu haliyle mezhep çelişki ve çatışmaları yaratılarak ulusal ve özgürlükçü taleplerin ikinci plana atılması hedeflenmektedir. Bu politika en çok da bizim halkımızı etkilemektedir. Zira İran'daki halklar içerisinde, inanç zenginliği ve çeşitliliği en fazla bizim toplumumuzda bulunmaktadır.

Halkımızın içinde Horasan, İlam ve Kırmanşan mıntıkalarında Şii mezhebi diğer alanlarda Sünni mezhebi daha ağırlıkta benimsenmiş bulunmaktadır. Toplum olarak dini inancımızın diğer kutsal değerlerimiz olan ulusal değerlerle çatışır pozisyona getirilmesine karşı çok duyarlı olmalıyız. Herhangi bir din veya mezhepten olmak; ulusal değerlerle, özgürlük, eşitlikle çelişik olmaz. Zira tüm dinlerin amacı eşitlik, özgürlük ve daha yaşanılır bir yaşam kurmak olmuştur. Bu yönüyle dinler, zülumden kurtulmak, insanca bir yaşama kavuşmak için mücadele edilmesini kutsamıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi İran rejimi eşitsizliği dayatmakta kendi mezhebinden olmayanları dışalamaktadır. Bir sorunu çözümsüz bırakmanın en iyi yolunun o sorunu çarpıtmak olduğunu iyi bilen molla rejimi ulusal özgürlük sorunumuzu gölgede bırakarak onun yerine mezhepsel çelişkiyi yerleştirme gayretindedir. Kutsal dini inancı bahane yaparak asıl ulusal-toplumsal özgürlük talepleri ve birleşme çabaları engellenmeye çalışılmaktadır. Çünkü dini inançlar konusunda duyarlı olunmadı mı en çok istismara açık ve en güçlü provokatif

reaksiyonların gelişebildiği bir alan olmaktadır. İşin kötü tarafı dinin istismar edilmesi ile yaratılan çatışmalar, kör bir kavgaya dönüşerek hiçbir sorunu çözememektedir. Yapılması gereken yaşanan çelişkileri doğru tahlil etmek ve birbirlerine karıştırmadan doğru çözümler üretmektir. Hiçbir insanımız rejim ve rejim uzantılarının dinsel ve mezhepsel provokatif siyasetlerinin oyununa gelmemeli ve farklı inançlardan olan insanları kendisine hedef yapmamalıdır. Molla rejiminin Şiilik mezhebini kendisine siyaset aracı olarak kullanması Şii olan Kürt'ün, Azeri'nin, Fars'ın veya başka bir milliyetten insanın suçu değildir. Molla rejiminin, siyaseti gereği diğer inançlardan olanlara göre onlara daha toleranslı davranması bu yolla inançlar arasında yaratacağı çelişkiler üzerinden siyasetini sürdürme amaçlıdır. Zira bu rejim Şii Müslümanların rejimi değil “Kum Mollaları”nın rejimidir. **Bu, mollalar oligarşisidir.** Eğer diğer inançlardan insanlar mollaların üzerine oturdukları minder ise Şii Müslümanlar yaslanılan yastıktır. Yani mollalar farklı basamaklar olarak bu inanç sahibi insanları kullanarak iktidarlarının keyfini çıkarıyorlar. Şii Müslüman da molla rejimine ters düştü mü en şiddetli cezalara çarptırılmakta, idam edilmektedir. Demek ki burada esas nokta molla rejimine sorgusuz sualsiz mutlak itaatin hedeflenmesidir. Başta değindiğimiz anayasa ve günlük yaşamdaki uygulamaların tümü siyaset amaçlı, halkları birbirine düşürerek muhtemel geniş kapsamlı bir muhalefet gelişiminin önlenmesi amaçlı ve bütün sorunların kaynağını oluşturan anti-demokratik zalim molla rejimi yerine tali sorunların yerleştirilmesi amaçlıdır. Halk olarak genel İran ve Doğu Kürdistan'daki bütün sorunların yaratıcı kaynağı olan molla rejiminin, sorunları çarpıtıcı bu siyasal manevraları boşa çıkararak hiçbir halkın suçu olmayan mevcut sorunların kaynağı olarak molla rejimini ve mollaları hedef tahtasına oturtma sorumluluğumuz bulunmaktadır. Eğer

tüm İrani halkların demokratik bir sistem içerisinde özgür ve eşit paylaşım esaslarına dayalı bir geleceğin öncülüğünü yapmak istiyorsak halk olarak bu sorumluluklarımızın bilinci ile hareket etmemiz gerekmektedir.

Rejimin yasalarına yansıyan ve okuldan iş sahasına, sosyal alandan örgütsel ve kültürel alanlara kadar yaşamın tümünde rejimin mezhep ayrımcılığına dayalı siyaseti uygulandığından ve günlük olarak halkımız bu siyasetlerle yüz yüze kaldığından bunu daha fazla detaylandırmak gerekmemektedir. Zira mollalar ile birlikte kutsal olan inancı kullanma siyasetleri de teşhir olmuş ve başlangıçtaki popülaritesini yitirmiştir.

A- Kadının Durumu ve Kadın Üzerinden Yürütülen Siyasetler

Ezilen bir cins olarak kadını ele almak; toplumsallaşmanın gerçekleştirildiği ana-kadının evcil düzeninden zamanla nasıl bir karşı devrim şeklinde ataerkilliğin ev düzeninin geliştirildiği uygarlık öncesi hiyerarşik sürece kadar gitmeyi gerektirir. Bu tarihi detayları ile incelemek ciltler dolusu kitap demektir. Kadının ezilmesi, baskı altına alınması, insanlığın öz değerlerinden uzaklaşma, gerçek insan olmaktan kopma anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda insanlık tarihinde egemenliğin, sömürünün, eşitsizlik ve özgürlüksüzlüğün tarihidir. Ayrıntılı olarak ele alamayacağımız bu konuda daha çok toplumumuz içerisinde kadının bugünkü durumunu inceleyerek kadının geçmişini biraz da günümüzde çözümlemeye çalışacağız. Kadının eksik, erkekten türeme, yönetilmesi ve kontrol altında tutulması gereken ve sanki tarihin tüm evrelerinde hep ezilen, ikinci planda kalan bir cins olarak ele alınması hayli yaygındır. Yine kadın sorunu denilen sorunun da sanki cinslerin fiziksel özelliklerinden kaynaklandığı, kadının

veya erkeğin sadece bir cins oldukları, aynı zamanda bir sistem anlamına gelmedikleri yanılığı yaygındır. Teoriyi yanlış kurma, etkisini yaşamın tüm alanlarına yapmaktadır. Bu zihniyetin en etkili olduğu İran molla rejimi de aynı dayanakları kullanarak sisteminde kadını ezmeye devam etmektedir. Bu nedenle günümüzdeki bilimsel veriler yine nispeten demokratik bazı ülkelerde kadınların kaydettiği somut gelişmelerden hareketle bilime aykırı bu zihniyetleri teşhir etmek gerçekçi olmaktadır.

Cins olarak kadın, bütün sınıflı toplum tarihinin sürekli ve değişmez bir alt sınıfı gibi her zaman haksızlığa uğrayagelmiştir. İnsanlığın şehir devrimi öncesi olan insanlaşma tarihimizin çok uzun (yaklaşık % 98 kadarı) bir bölümünde kadın ve erkek arasında egemenlik anlayışı olmazsa da yaşanılan topluma çeşitli açılardan yarar sağlama (besin, nesil sürdürme vb) esasına dayalı olarak kadın çoğu zaman daha etkili ve önde olmasına rağmen bu uzun süreç özel sınıf ve cins sömürüsünün olmadığı eşitlikçi bir dönem olmaktadır. Bu döneme ilişkin ortaya çıkan arkeolojik belgeler, özellikle neolitik dönem dediğimiz şehirleşme ve sınıflaşma öncesi 6-8 bin yıllık dönemde de kadının toplumda çok etkin olduğunu göstermektedir. Arkeolojik kazılardan çıkarılan bu döneme ait heykelcikler, yine şehirleşme döneminin başlangıcında etkili olan tanrıçalar, günümüze kadar gelen mitolojik kayıtlar bu durumu yansıtmaktadır. Kadın eksenli oluşan neolitik kültür insanın uygarlaşmasının tüm ilkelerini kendi içinde barındırmaktadır. Burada insanlar bazı tohumlar ıslah ederek tarıma başlamış, toprağa bağımlılık gelişmiş, barınaklar ve köyler yapılmış, hayvanlar evcilleştirilmiş, insanlar günöbirlik hayvan gibi yaşamaktan kurtularak üretime dayalı bir sisteme ilk geçişi gerçekleştirmişler. Bu uzun ve ağırlıkla kadının damgasını taşıyan süreç binlerce buluş ve yenilik içermektedir.

Bireylerin tüm güçlerini toplumsallaşmaya kanalize ederek, özgürlük ve eşitlik gibi kavramların farkında olmadan ama bunları en sade ve öz biçimiyle yaşadıkları bu komünal dönem, insanlığın toplumsallaştırıldığı, toplum ve insan olmanın değerlerinin yaratıldığı bir dönemdir. Herkesin herkes için olduğu bu dönemde topluluk dışı kalmış kimi yaşlıların komünalite yerine yaşlılığın getirdiği olumsuzluklardan kurtulmanın bir arayışı olarak kendilerini düşünmeleri gittikçe kadının evcil düzeninin yanı başında erkek egemenlikli bir karşı ev düzeninin geliştirilmesine neden olacaktır. Gelişen, ana-kadına dayalı evcil düzen büyük bir mücadele yürütse de ataerkillik olacaktır. Gücüne dayanan erkek elde edilen ürünle birlikte kadını da metalaştırma sürecine tabi tutmuştur. Bu uzun ve çatışmalı süreç sonunda başarı sağlayan erkek, güçlünün kendi hemcinsleri de dâhil her şeyi meta olarak kullanabileceği kölecilik sistemini yaratmıştır.

Ortaya çıkan gerçek şu oluyor; sömürü, hırsızlık, adaletsizlik, kölelik, zulüm gibi bütün hak ihlallerinin kökeninde yatan olgu kadının üzerinde uygulanan baskı ve kadın sisteminin komünaliteye dayalı sisteminin geriletilmesi, bastırılmasıdır. Birbirini bütünleyen, tamamlayan ve toplumsallığı esas alan zihniyet ve buna bağlı yaşam tarzı anlamına gelen kadının başatlığındaki toplumsal sistemden, toplumu eşitsiz parçalara ayıran, toplumun dayanışmacı ruhunu ortadan kaldıran, sömürü, baskı, egemenlik tarihinin de başlangıcı anlamına gelen erkek egemenlikli yeni bir paradigma ve yaşam tarzına geçilir. Bu sistemin adı da köle toplumun doğuşu anlamına gelmek üzere devlet sistemi olur. Eğer işe bu noktadan başlanmazsa diğer çabalar, nispeten bazı gelişmeleri ortaya çıkarsa da hiçbir zaman istenen sonuçları doğuramaz. Çünkü bu çalışmalar nedene değil sonuçlara yönelmektedir. Asıl neden ve kök, bir toplumsal sistemin sembolü olarak

kadına karşı uygulanan köleleştirme, değerlerini gasp etme olduğuna ve diğer tüm adaletsizlikler bunun üzerinden geliştiğine göre kadın sorunu, eşitlik, özgürlük mücadelesi vermenin asıl halkasını oluşturmaktadır. Bunu gerçekleştirmeyen hiçbir erkek veya kadın ayrımcılığa karşı, sömürüye ve zulme karşı mücadelede gerçekçi olamaz. Kadın cinsinin maruz kaldığı haksızlığı merkeze almayan bir mücadelecisi, kadının kafasına basarak kendisini kısa boyluluk psikolojisinden kurtarmaya çalışan birisidir. O, kendi çıkarı için başkalarının sırtına çıkmayı hak görüyorsa, kendi başına basanlara da hak vermek durumundadır.

Kadına karşı uygulanan ayrımcılık öyle bir coğrafik alanla, bir ideoloji ile veya belirli bir zamanla sınırlandırılmış bir olay değildir. Ataerkillikle başlayıp sınıflı toplumla kurumlaşmasını güçlendiren tarih boyunca bütün ideolojiler tarafından ve tüm dünya coğrafyasında kadın üzerinden bir toplumsal ayrımcılık uygulanmaktadır. Yer, zaman ve kültürlere bağlı bazı farklılıklar ve dozaj değişiklikleri olsa da genel itibarı ile sonuç hep aynıdır. Normal sınıfsal egemenliklerde bugünün ezileni yarının egemeni ya da egemenlik ortağı olabilir. Kadınlar ise sınıflı toplumun sınıf dışı ebedi ezilmişleri ve dışlanmışları konumunda tutulmaktadır. Farklı çağlarda farklı sınıflar toplumsal egemenliğe gelmelerine rağmen kadınlar sınıf ötesi bir kategori gibi her zaman ezilen sınıfların da altında bir ezilmişliğe maruz kalagelmıştır. Kadın; yaşadığı çağ, doğduğu coğrafya ve kültürden bağımsız olarak ilk köleleştirilen bir konumda olduğundan tüm köleliklerin önceli ve esas kaynağıdır. Ardından gelişen tarih toplumdaki pozisyonu cinslere göre belirleyen bir tarih olmuştur. Bu nedenle de tarih artık cinsiyetçi, erkek egemenlikli bir tarih olur.

Bu toplumsal cins ayrımcılığına karşı kadın ciddi anlamda direnmesine rağmen daha sonra adeta esaretine alıştıırılarak

haremlere kapatılmıştır. Erkek egemenliği, yaratılan dini ideolojiler tarafından da desteklenerek kadının bu durumu adeta bir kadere dönüştürülmüştür. İnsanlık tarihi boyunca gittikçe gelişen bilgi ve teknikten, genişleyen dünyanın ve karşılaşılan farklı kültürlerin yarattığı zenginliklerden koparılarak dört duvar arasına hapsedilen kadına; cahil, fesat, güvenilmez, iradesiz, cadı, baştan çıkarıcı vb. ne kadar olumsuz sıfat varsa hepsi yakıştırılarak, kadının kendisi de yaratılan bu imaja alıştırılmaya çalışmıştır.

Binlerce yıldır toplumsal cinsiyetçiliğin yarattığı haksızlığa karşı kadının mücadelesi yer yer açıktan yer yer de içten içe hep sürmüştür. Kadının daha örgütlü mücadeleye başlaması yaklaşık son iki yüz yıl gibi nispeten yakın bir dönemde olmaktadır. Bu mücadele süreci boyunca da birçok baskı ve saptırma amaçlı müdahaleye maruz kalan kadın özgürlük mücadelesi birçok sözde ilerici ideoloji tarafından da gereken önceliğe oturtulamamıştır. **8 Mart 1857** yılında **New York**'lu dokuma işçisi kadınların gerçekleştirdikleri ücretlerinin arttırılması ve iş saatlerinin düşürülmesi amaçlı yürüyüş ve grevlerine polisler saldırarak birçok kadını katletmiştir. Bu olay ilerleyen süreç içerisinde değişik zaman ve zeminlerde kadın üzerinde yürütülen toplumsal cinsiyetçi yaklaşımlara karşı mücadelede sembol olarak ele alınmıştır. 1910'da Kopenhag'daki II. Sosyalist Kadınlar Enternasyonalinde **8 Mart**, kadınların uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kabul edilir. Kadınların güçlü muhalefetinden sonra BM 1975 yılını kadın yılı ilan eder. Daha sonra 1977 yılında ise UNESCO 8 Martı dünya kadınlar günü olarak ilan eder. Böylece çok uzun mücadele ve verilen bedeller sonucunda sembolik de olsa kadınların kendi özgürlük ve eşitlik mücadelelerini resmileştirdikleri 8 Mart, her yıl kadın sorunlarının tartışıldığı, geçmiş bir yılın artı ve eksilerinin

hesaplanıp sonraki yılın hedeflerinin belirlendiği bir gün olarak kutlanmaktadır.

Bilinçli ve nispeten örgütlü temelde yürütülen cins ayrımcılığının ortadan kaldırılması ve kadın özgürlüğü çalışmaları bir yandan feminist hareket öncülüğünde diğer yandan ağırlıklı olarak ekonomik ve politik amaçlı genel toplumsal hareketlerin bir kol çalışması biçiminde yürütülmüştür. Sınıfsal olsun ulusal kurtuluş vb. olsun ortaya çıkan bütün toplumsal hareketlerin kadın sorunu yaklaşımında çok ciddi bir sapma bulunmaktadır. Bu sapma; kadının bir sistem olarak ele alınmaması ve kadının köleleştirilmesinin ilk kölelik ve tüm köleliklerden daha kapsamlı olan gerçekliğinin görülmemesidir. Bu nedenle kadının özgürleşmesine öncelik tanımayan hiçbir ideoloji, mücadele genel insanlığa da ciddi ve kayda değer bir kazanım katamayacaktır. Buradaki hata kadının cins olarak sömürülmesi ve ezilmesinin sınıfsal veya ulusal ezilmişliğin bir parçası veya bir sonucu gibi ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Hâlbuki gerçek, bunun tam tersi olup kadın cinsinin sömürülmesi tüm diğer sömürülere kaynaklık etmektedir. Durum böyle olunca da başarıya ulaşan birçok sınıfsal ve ulusal hareket kadın sorununu çözme gücünü gösterememiş, bu nedenle de zamanla karşısında mücadele ettikleri sistemlerin bir yedeği olmaktan kurtulamamışlardır. Bazı yerlerde bu hareketlerin başarıya ulaşmasında kadınlar en azından erkekler kadar aktif rol almış, emek harcamış ve erkeklerden çok daha fazla fedakârlık yaparak zorluklara katlanmalarına rağmen gerçekleşen devrimler sonrası kadın ya tamamen unutulmuş ya da durumunda çok cüzi iyileşmeler görülmüştür. Tabii ki İran Devrimi gibi bazı durumlarda da tam tersine kadının durumu giderek daha da kötüleşmiştir. Demek ki kadın sorununu sadece genel ideolojik, sınıfsal ve ulusallık içerisinde bir kategori olarak ele almak sorunu çözmeye

yetmemektedir. Çünkü dünyada birçok egemen sınıf gelip geçmiş, birçok ulus bağımsızlığına kavuşmuş, birçok ideoloji öncüllerinin yerini alarak iktidara gelmiş olmasına rağmen bütün dünyadaki ülkelerde bunların hepsinin dışında kalan ve sürekli bir ezilmişliği yaşayan kadının sömürsü durumu devam etmektedir. Bu da göstermektedir ki kadının cins özgürlüğü mücadelesi kendi ideolojik perspektifini yaratmadan başarıya ulaşamaz. Kendi özgürlük ideolojisinden yoksun bir kadın özgürlük mücadelesi, istenen sonuçlara ulaşamayacağı gibi çoğu zaman kendisini egemen sistemin aleti olmaktan da kurtaramamaktadır. Genel toplumsal hareketlerin özgün ve iradeli bir ortağı olamadan ve kendi özgürlük ideolojisinin örgütünü yaratamadan sadece bir kol gibi, bir yardımcı güç konumunda kalınarak kadın özgürlük mücadelesinde gereken gelişmeler sağlanamaz.

Kadın özgürlük mücadelesinin yürütüldüğü ikinci alanı oluşturan feminist hareket de istenen başarı çizgisini yakalayamamıştır. Her ne kadar çok ciddi saldırı ve baskılara maruz kalsa da bu hareket doğru bir ideolojik-örgütsel ve politik çizgi tutturamadığı için kimi zaman tümünden retçi bir konuma düşerek mücadeleyi yanlış kulvara taşımış kimi zaman da egemen sistemin politik aracına dönüşmüştür. Kendi içerisinde de çok parçalı olan feminist hareket bu nedenle kadının özgürlük sorununun bütünselliğine paralel bir kapsayıcılığa ulaşamamıştır. Yani bu hareket evrensel olan kadın özgürlük sorununa evrensel ölçekte bir ideolojik-örgütsel çözüm alternatifi yaratamamıştır. Böyle bir hareketin gelişmemesinde erkek egemen sistemin parçalayıcı ve engelleyici politikaları ile kadının fiilen bulunduğu toplumsal konumunun da büyük etkileri vardır. Fakat her şeye rağmen kadın da başarı için bu çizgiyi yaratmakla yükümlüdür. Bu anlamda klasik feminist hareket bu ad altında çoğu toplumda adeta teşhir edilerek çok

parçalı ve nispeten marjinal gruplar düzeyine indirgenmişler. Aslında kendi alanlarında ilk olan bütün hareketlerin militan radikalciliği bir yere kadar hem işlevsel bir rol oynayabilir hem de hoş görülebilir. Çünkü hem daha önceden devrıldıkları bir miras yoktur ve radikal davranarak dikkat çekmek, kendi seslerini duyurma ihtiyacı hissetmektedirler hem de sorunun yaratıcıları ile aralarına çok ciddi mesafeler koyarak davalarına olan bağlılıklarının adeta ölçütünü yansıtır. Fakat bu aşırılıklarda denge tutturulmaz, kaydedilen gelişmelere paralel açılım ve manevra kabiliyeti kazandırılmazsa bu hareketler kendilerine zarar vererek marjinalleşmekten ve karşıtlarının çıkar aracına dönüşmekten kurtulamazlar. İşte klasik feminist hareketin yaşadığı temel sorun da bu olmuştur. Bütün yetmezliklerine rağmen feminist hareket günümüz kadın özgürlük mücadelesinin de asıl kaynağını oluşturmuştur.

Kadının özgürlük mücadelesi günümüzde nispeten ulusları aşarak uluslar üstü bir seyir izlemektedir. Bu, sorunun evrenselliği açısından oldukça önemlidir fakat tehlikeli olan durum, uluslar arasılaşan kadın örgütlenme ve özgürlük sorununun devletler bünyesinde ve hükümetlere bağlı kadın örgütlenmelerinin denetimine geçme tehlikesidir. Çünkü günümüzde mızrak artık çuvala sığmayacak kadar büyümüştür. Hiçbir erkek, kadın cinsinin ezildiğini ve cinsel ayrımcılığa tabi tutulduğunu inkâr edemeyeceği gibi hiçbir devlet ya da hükümet de bunu yapamaz. Günümüzde dünyanın birçok ülkesi başta seçme ve seçilme olmak üzere anayasa ve yasalarında kadınla erkeğe yasalar karşısında eşitliği vaat etmelerine rağmen bu konuda en ileri ülkeler olan ve pozitif ayrımcılık temelinde başta parlamento olmak üzere kadın için iş ve siyaset alanlarında kota uygulayan İskandinav ülkelerinde bile % 50'lik dengeye ulaşılmamıştır. Birçok ülkede yasalar karşısında eşitlik verilse de geleneklerin yasası ağır basmakta ve bu geleneksel

yasalar erkeklerin hâkim olduğu dünya siyaset ve iş çevrelerinin de katkısı ile kadınları dışalamaya devam etmektedir. Öyle ki birçok ülkede aynı işte çalışan, aynı işi yapan, aynı kıdem düzeyindeki kadın ile erkeğe ödenen maaş farklı tutularak yine işe alımlarda erkeğe öncelik tanınarak, kadına hukuk dışı, cinsiyetçi bir ayrımcılık uygulanmaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde kadının okuma gibi bir sorunu olmazsa da siyaset ve ekonomik bağımsızlığı önüne ciddi engeller çıkartılarak kadının güç kazanması engellenmekte ve kadın cinsi ucuz bir iş gücü, yine reklam aracı olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu politikalarını da “bak kanunlar karşısında hiçbir ayrımcılığa tabi tutulmuyorsun, serbest piyasada rekabet ederek güçlenebilirsin eğer bunu beceremiyorsan senin sorundur, sistemin sorunu değil” diye kadına yutturmaya çalışmaktadır. Kapitalist sistem bu uygulamaları ile her yıl milyonlarca genç kız ve kadını fuhuş sektörüne havale ederek kullanmaktadır. Bu sektörde kadın cinsine tamamen cinsel meta muamelesi yapılarak büyük paralar kazanılırken bunun için büyük suç şebekeleri ortaya çıkmaktadır. Eskinin köle ticaretini kat be kat aşan uluslararası ve kıtalar arası bu modern köle tüccarları birbirleri ile organize bir şekilde kadın ve kızları hızla fuhuş piyasalarına aktarmaktadır. Olgunlaşmış kölelik anlamına gelen feodal dönemde kadın bir bütün olarak cariye olarak satılırken, derinleşmiş ve genişletilmiş kölelik anlamına gelen kapitalist dönemde kadının bedeni parçalara ayrılarak pazara çıkarılmakta ve her bir parçasına ayrı bir fiyat biçilmektedir. Nasıl ki köle ticareti bir dönem için tamamen bir sektöre dönüşmüşse kadının fuhuş sektöründe bir köle gibi kullanılması da bir iş koluna dönüştürülmüştür. Aylarca ve bazen de yıllarca kapalı mekânlarda zorla tutulan kadınlar egemen sistemin patronlarına sunulmakta ve kadının bedeni ve cinselliğinden sistemin “azami kar mantığının gereği” azami paralar kazanılmaktadır. Yani

kısaca değindiğimiz ve örneklendirmeye çalıştığımız bu gerçeklikler egemen sistemin bütün yasal düzenlemelerine rağmen kadının durumunu yansıtmaktadır. Sistem mankenlerin, şık giyimli dekorluk kadın parlamenterlerin ve film aktrislerinin reklâm amaçlı çekimlerinin “kamera arkasını” oluşturan bu gerçeklikleri hep gizleme çabasıdır.

Bu hususta Rêber APO şu belirlemeyi yapmaktadır; *“Klasik kölecilikte kadının pazarlarda en çok alınıp satıldığını iyi biliyoruz. Bu durum cariyeler biçiminde feodal kölelikte de yaygınca sürdürülmüştür. Burada satılan bütün olarak kadındır. Başlık, siyasi rant; bu işlemin aile içine kadar yansımış biçimleridir. Kapitalizmde ise kasap misali gövde parçalara ayrılarak her kısmına fiyat biçme gibi unsurlar eklenmiştir. Saçından topuklara; göğsünden kalçalara, göbekten cinsel organına, omuzdan dizlere, belden baldıra, gözden dudaklara, yanaktan boynuna parçalanıp değer biçilmeyen hiçbir yeri kalmamış gibidir.”*

Gelişmiş kapitalist ülkelerin yasal eşitlik fakat pratik ayrımcı uygulamalarına karşın başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde yasalar karşısında bile kadına eşitlik layık görülmemektedir. Kadının insan yerine konulmadığı ve hem seçme hem de seçilme hakkının tanınmadığı, hatta kadına sürücü belgesinin bile verilmediği bazı ülkelerdeki durum ise tam anlamıyla bir trajedidir. Yaşanan gerçeklik, ister yasal anlamda kadına karşı uygulanan ayrımcılık tümünden kaldırılmış olsun ister bazı alanlarda veya tümünden yasal düzlemde ayrımcılık politikaları yürürlükte olsun sonuçlar yine de yakın olmaktadır. Elbette yasalarda eşitliğin sağlanması önemli bir gelişmedir ve bunun bütün devletlere dayatılması gerekir. Fakat iş bununla bitmiyor bu yasal kazanımların uygulamaya geçirilmesi ve yazılı olmayan normlar biçiminde görülen erkek egemenlikli sistem ve bunun bir ifadesi olan cinslere göre

toplumsal rolleri belirlemek anlamına gelen toplumsal cinsiyetçilik aşılması, bununla mücadele yürütülmesi sorunun aşılmasının esasını teşkil etmektedir. Buna paralel olarak eğitim, siyaset ve ekonomi alanlarında da tam eşitlik mutlaka dayatılmalıdır. Bu üçlü alanda gerçekleşecek olan eşitlik yasal eşitliğin içini doldurarak anlamlı kılabilir. Aksi halde kadının özgürlük ve eşitlik mücadelesi, toplumdaki seçmenlerin yarısını oluşturmaları nedeni ile sistem partilerinin sürekli istismarına uğrayacak seçim politikalarının aracı olmaktan kurtulamayacaktır.

Sadece bir devlet veya bir hükümetin sorunu olmayan bu soruna çözüm de sadece devlet ve hükümet ekseninde bulunamaz. Maalesef günümüz devlet ve hükümetleri bağımsız kadın hareketinin gelişimini engellemek için ciddi çaba içindedirler. Eğer sorun inkâr edilemiyorsa bu sefer el atıp kendilerine göre yönlendirmek en doğru yol olarak görülüyor. Uluslararası kadın konferanslarına ve kurultaylara hükümet ve devletleri temsil eden kadın örgütlerinin katılımlarındaki ağırlık bu tehlikeyi doğrulamaktadır. Bu toplantılarda da hükümet temsilcisi konumundaki kadınlar ile hükümet dışı kadın örgütlerinin temsilcileri ayrıştırılmakta ve hükümet dışı örgüt temsilcilerine adeta “ikincil derece” muamelesi yapılmaktadır. Bu yaklaşım kadın hareketini hükümetlerin güdümüne sokma siyasetidir. Kadının cins olarak köleleştirilmesinin yaratıcısı olan erkek egemenlikli zihniyet ve onun ürünü olan devlet mekanizması bu yolla kadının özgürleştirilmesine soyunmaktadır. Bu bir aldatmacadır. Bu, koyun postunu giyen kurdun kuzuyu ele geçirme taktiğidir. Eğer devlet ve onun yürütücü gücü olan hükümetler kadın cinsinin özgürleşme mücadelesinde samimi ve ciddi iseler o zaman hükümet dışı kadın örgütlerinin iradelerini esas alsınlar ve onları muhatap kabul etsinler. Hükümet dışı bağımsız kadın hareketlerini

muhatap almayan hiçbir hükümet kadının özgürlük mücadelesinde samimi değildir. Bu anlamıyla sorunu uluslar üstüleştiren kadın hareketi aynı şekilde bu sorunu hükümetler üstüleştirmelidir. Elbette ki hükümetlerin içinde de kadın çok güçlü örgütlenmeli ve güçlü bir temsile kavuşmalıdır. Ancak kadının sadece bir ülkede ve bir hükümetin uygulamaları ile cins ayrımcılığından kurtulamayacağı gerçeğinin bilincinde olarak kadın çalışmasına yaklaşmalıdır. Günümüzde hem yaşanan en ciddi sorun hem de cevaplanması gereken soru şudur; geçmişte çeşitli hükümet, örgüt, parti ve ideolojilerin istismarına uğrayarak mücadele enerjisinin çok önemli bir kısmını genel toplumsallığın içinde harcayarak heba eden kadın hareketi günümüzün globalleşen dünyasında hükümetler üstü enternasyonal bir kadın hareketi yaratarak küresel çapta ve küresel bir strateji ile mi kadın özgürlüğünü hedefleyecek yoksa devletçi politikanın bir artçısı gibi yine hâkim egemen sistemin yedeğinde kalarak geçmişin bölük-pörçük devamı mı olacaktır?

İran sistemi gibi bir sistemin içinde kadının özgürlük ve eşitliğinden bahsetmek ve bunu orta veya uzun vadede gerçekleştirmek mümkün değildir. Çünkü burada rejimin hukuk ve yasaları ile anayasanın da üstünde yetkilere sahip olan bazı kurumların tümü erkek üyelerden oluşmakta ve bunlar sistemin çıkarlarına göre gününbirlik fetvalarla rejimi yürütmektedir. Bu uygulama belki günümüz siyaset ve hukuksal prosedürlere çok ters ve ucube bir durum olarak görülebilir. Fakat molla rejimine zorlanma durumlarında çok ciddi bir manevra ve esneklik kazandırdığı için aslında bu rejimin makyelist mantığına tam bir uyum göstermektedir. Bu rejimin en üst icra ve karar organları olan Velayet-i Fakih ile Meclisê Xubregan'daki tüm üyeler ruhban sınıfına aittir ve bunların içinde kadınlar bulunamaz. İran mollaları iktidarı devraldıktan hemen sonra önce kadını siyah kefeni ile paketleyip bütün ayıplarını

örttükten sonra icraatını gittikçe derinleştirmiştir. Rejimin mantığında kadın ayıplı, baştan çıkarıcı, kıskırtıcı, güvenilmez, düşük zekâlı, iradesiz ve kendisine hâkim olmayan yarım, belki de çeyrek insandır. Bu rejimin mantığında insan eşittir erkektir. Bu nedenle kadın bir insan değildir. Eğer kadın ve erkek ikisi de insan olarak kabul edilseydi sadece cinsiyetinden hareketle kadın bu kadar ayrımcılığa ve hakarete uğramazdı. Bu zihniyet kadını sadece erkek için yaratılmış bir zevk ve nesil sürdürme aracı olarak görür. O, erkeğin tarlasıdır, özel mülküdür, hiç kimse ona dokunamaz, sahip olamaz. Erkek isterse döver, isterse satar(boşanır), isterse başka birkaç kadın daha yanına getirir. O dokunulmazdır. Bütün yaklaşımlarda erkek esas alındığı için kadın nesneleşmektedir. Bunun yönetsel ve yasal-anayasal gerekleri de rejimin iktidarı devralışıyla hemen başlatılmıştır. İktidarı devralan mollalar kısa süre içerisinde iş başında bulunan kadınlardan 5 belediye başkanı 22 parlamento üyesi, 330 yerel yönetim meclislerinin üyesi ve binlerce akademisyen, sanatçı, diplomat, devlet memuru, eğitimci vb kadın görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Kadınları siyah kefeneye sarmayı yeterli görmeyen rejim bütün kadınları hareme kapatma çabası içinde iken, başlayan İran-İrak savaşı bir nebze de olsa kadınları bundan kurtarmıştır. Çünkü yıllarca süren bu savaş için milyonlarca erkek cepheye gittiğinden kadınların işgücünden yararlanma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Kadınlar devreye girmezse sistemin çökeceğini gören mollalar üretim, eğitim, sağlık vb alanlarda kadınları işe alınca kadının toplumsal yaşamın dışına itilme siyaseti boşa çıkmış oldu. Fiilen ortaya çıkan bu durumun maalesef çok fazla garantisi yoktur. Çünkü rejimin tüm idaresi sadece erkeklerin oluşturduğu yasalar üstü kurumların vereceği fetvalara bağlıdır. Ayrıca İran'daki kadın son derece örgütsüz ve cins mücadelesinden uzaktır. Rejimin

yasalarına biraz bakıldığında kadının durumu biraz daha netleşmektedir.

Molla iktidarının hemen başlangıcında yapılan yasa değişiklikleri ile kız çocukları için evlilik yaşı 9'a indirilmesine rağmen erkekler için bu 15'tir. Bu zihniyet tamamen hayvanlar aleminde geçerli olan doğurganlık zamanını esas almaktadır. Halbuki sıcak iklimler ile soğuk iklimlerde büyüyen insanlar arasında da ergenlik yaşı farklılaşmasına rağmen molla rejimi Arabistan'ın sıcak iklimi ve 1400 yıl öncesinin uygulamalarını bugünün kadınının boynuna bir halka gibi geçirmekle zihniyet anlamında ne kadar geri ve dogmatik olduğunu, kadını nasıl da sadece erkeğin cinsel tatmin aracı ve doğum makinesi olarak ele aldığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu zihniyet ancak kadını cezalandırma zihniyeti olabilir. **9 yaşındaki bir kız çocuğu için evlilik bir işkence ve tecavüzdür.** Bu yaştaki bir insanın zihinsel gelişimini tamamlamamış olması doğru karar verememesi demektir. Bedensel ve zihinsel değişimin hızlı gelişimini tamamlayıp nispeten daha yavaş bir gelişme seyri izlediği 18 yaş ve üstü bilimsel çevrelerce genel anlamda olgunluk yaşı olarak kabul görmektedir. Rejimin günümüz bilimsel verilerine göre hareket etmemesi onun çağ dışı zihniyetinin göstergesidir. Yani kız çocuğunun 9 yaşında evlendirilmesi düşüncesi öncelikle bilim ve mantıktan uzak tam bir hayvansal güdünün sonucudur. İkinci husus olarak da kız çocuğunun 9 yaşında evlenmesi kendisinin eğitim görmemesi anlamına geliyor. Yani rejimin mantığında kadının okumasına gerek yoktur. O evinin kadını, erkeğinin hizmetkârı, çocuklarının annesi rolüne layıktır. Okuyup bilinçlenmesi, entelektüel birikim kazanması, iş sahibi olması, ekonomik bağımsızlığa ulaşması engellenmeye çalışılıyor. Bilinçlenen kadın bilinçlenen toplum olacağı için rejim toplumun itaatkârlığını ve köleliğini kadında yaratmaktadır. Eğer kadın

köle ruhlu kılınır erkeğe kölece hizmet ederse erkek de aynı şekilde devlete karşı köle ruhlu olacak ve ailede yetişen nesiller bu zihniyete bağlı kalacaklar. Üçüncü bir husus ise sözde genç kızların kötü yola düşmemesi için erkenden evlendirilmesinin yararlılığının ileri sürülmesine ilişkindir. Elbette ki küflenmiş molla zihniyeti için bu doğaldır. Çünkü bu zihniyete göre kadın şeytandır ve bütün kötülüklerin kaynağıdır. Bu yarattığı kirlerinden arındırıp şeytanlık yapamaz duruma getirmek ise ancak onu çocuk yaşta iken bir erkeğe kadın olarak bağlamakla mümkündür. Bu şekli ile kadın cinselliği çocukluktan itibaren erkeğin hizmetine sunulmakta kız çocuğu bu şekli ile hiç bilmediği ve hazır olmadığı kadınlığa mahkûm edilmektedir. Bu yaşta kız çocuğu doğru ile yanlış birbirinden ayırma imkânına sahip olmadığı gibi evleneceği erkeğin kaç yaşında olacağını belirleme hakkına da sahip değildir. Bu nedenle bu yaşta gerçekleşen evlilik kız çocuğu üzerinde çok ciddi fiziksel ve psikolojik travmalar yaratmaktadır. Rejim, kız çocuğunun zihinsel ve eğitsel olarak biraz olgunlaşıp gelişmesine fırsat tanımadan onu sadece fiziği ile erkenden erkeğe sunmaktadır. Dördüncü önemli sorun ise kız çocuğu için dokuz yaşın ergenlik yaşı kabul edilmesi ile bu yaş onun için kanuni ceza yaşı da olmaktadır. Yani kız çocuğu bu şekli ile dokuz yaşında idam cezası alabilmekte, recm cezasına çarptırılabilir. Kız çocuğu dokuz yaşında ceza alabilirken erkekler ancak 15 yaşında ceza alabilmektedirler. Bu tam bir saçmalık durumudur. Sen hem kadına zihinsel özürlü muamelesi yapacaksın hem de zihinsel özürlü damgasını vurduğun kadını çok zeki bulduğun erkekten çok daha erken yaşta ceza kapsamına alacaksın. Burada kastımız erkeğin de dokuz yaşında ceza kapsamına alınması değil hem kız hem de erkek çocuğu için tespit edilecek aynı yaş düzeyinde bir ceza alma sınırının bilimsel veriler çerçevesinde belirlenmesidir.

Birkaç ana başlık olarak değindiğimiz kız çocuğunun dokuz yaş ergenliği ahlaki, bilimsel ve hukuksal anlamda çok ciddi araştırmalara konu olabilecek bir durumdur. Rejimin bu uygulamalarının toplumun nispeten sağduyulu yaklaşımı sayesinde uygulama alanında önemli oranda boşa çıkarılması ve çocukların bu yaşta evlendirilmemesi toplum vicdanının rejim hukukundan daha ileri olduğu anlamına gelmektedir. Ancak ceza veya istismarları önlemenin yolu hukukun düzeltilmesi ile mümkündür.

Şimdi de medeni ve ceza yasalarında kadını aşağılayan ve erkekle arasına ayrımcılık koyan bazı maddelere göz atalım.

Medeni kanununun 1105. maddesi; evin reisliğini erkeğe vermektedir. Yine bununla bağlantılı olarak ve bu maddeden kaynağını alan 1117. madde ise ailenin onur ve ahlakını korumak amaçlı kadının ev dışında çalışmasını engelleme hakkını erkeğe vermektedir. Bu maddeler kadını aile kurumunun bir ortağı değil bir parçası yapmakta ve erkeğin mülküne dönüştürmektedir. Bu mantığa göre ailenin onur ve ahlakı sadece kadına bağlıdır. Erkek ahlaksızlık yapmaz ve ailenin onurunu zedelemmez. Burada kadın çalışma yaşamından uzaklaştırılarak ekonomik bağımsızlığı elinden alınmakta ve kadın erkeğe mahkûm edilmektedir. Kadının çalışmasının erkeğin keyfiyetine terk edilmesi ile rejiminde katkıları sonucu kadının çalışma yaşamında dengeli yerleşimi mümkün olmamaktadır. İran'da tüm çalışan kadınların genel kadın nüfusuna oranının % 7–8 civarında olması bu zihniyet ve yasalardan kaynaklanmaktadır. Bu, kadınların % 90'dan fazlasının üretime yönelik bir iş alanında çalışmaması demektir ki toplumun yarısını oluşturan kadınları eve hapsederek onlara zihinsel özürlü muamelesinin yapıldığı böyle bir devlet ve toplumun sağlıklı bir geleceği olamaz.

Ceza yasasının 203. maddesine göre eğer bir kadın bir erkeği öldürürse hem ölüm cezasına çarptırılıyor hem de bir üreticiyi yok ettiği için erkeğin ailesine tazminat ödemeye mahkum ediliyor. Yine ceza yasasının 205. maddesinde erkek, müslüman bir kadını öldürürse cezası ölümdür deniyor fakat yine ceza yasasının 225. maddesinde bilinçli öldürmenin cezası ölümdür ancak öldürülen kadının ailesi katil erkeğin ailesine büyük miktarda para öderse (6 milyon) katil erkek idam edilebiliyor. İşte bu yasalar tam da rejimin zihniyetini yansıtan orman kanunları gibi güçlüyü kollayan bir sistemi yaratmaktadır. Burada adalet, hakkaniyet ve hukuk karşısında eşitlik diye bir şey yoktur. Kızları öldürülen bir aile hem çocuğunu kaybediyor hem de para cezasına çarptırılıyor, yine kızları bir erkeği öldüren ailelerde aynı şekilde hem para cezasına çarptırılıyor hem de kızları idam ediliyor. Herhalde günümüz dünyasında haksızlığın, eşitsizliğin bu kadar net bir şekilde resmileştirilerek yürütüldüğü başka bir yer bulunamaz.

Madde 70 mahkemelerde tek bir kadın veya kadın grubunun şahit olarak kabul edilmeyeceğini hükme bağlıyor. Yine madde 1170 boşanmada çocukları babaya bırakıyor. Sadece erkek çocuğu iki yaşına, kız çocuğu yedi yaşına kadar annesinin velayetinde kalabiliyor. Boşanma konusunda hem hukuksal alanda hem de toplumsal geleneklerde bütün hak ve yetkiler erkeğe verildiği için erkek kadını sürekli boşanmakla tehdit etmektedir. Çünkü üretimden koparılan boşanmış kadın hem işsiz, çaresiz kalmakta hem de toplum tarafından ayıplanıp dıştalanmaktadır. Bu devlet ve toplumun zihniyetinde boşanmış ve erkeğin koruyuculuğunu kaybetmiş kadın kötü kadındır. Yine bir kadın veya kadın grubunun şahitliğinin kabul görmemesi ve iki kadının şahitliğinin bir erkeğinkine denk kabul edilmesi, erkeğin dört kadınla evlenebilmesi gibi

uygulamalar da kadına bir insan yaklaşımının olmadığını göstermektedir.

Madde 86 eşleri çok uzun süre uzakta olan kadın ve erkeğe cinsel ihtiyaç gerekçesi ile zina yapma iznini getiriyor. Sözde recmi önlemek için burada zina meşrulaştırılıyor. Yine madde 74'te zina yapan evli bir kadın recm edilerek öldürülüyor. 1996'da çıkarılan 630. madde ise zina yapan kadını yakalayan kocasına onu hemen öldürme yetkisini de veriyor. Fakat kadın kocasını zina yaparken yakalarsa bir şey yapılmıyor. Görüldüğü gibi cinsiyetleri ilgilendiren bütün alanlardaki kanun maddeleri kadına haksızlık temeli üzerinden şekillenmektedir. Her birisi farklı gerekçelere bağlanmaya çalışılsa da tümü ortak bir paydada buluşmaktadır. Kadının bir insan olarak kabul edilmemesi, erkeğin hizmetkârı, malı, eksik yaratılmış bir varlık olması yaklaşımıdır bu.

Sistemde uygulanan recm cezası bu uygulamaya iştirak eden insanların çağdaş insani değerlerden ne kadar koptuğunun anlaşılması açısından çok önemlidir. Belki tahrik olan kitlelerin bazen linç girişimlerinde bulunmasının bir anlamı olabilir. Çünkü bu durumlarda kitleler bazı insanlar tarafından ajite edilmekte, kışkırtılarak yönlendirilmekte ve şiddete yöneltilmektedir. Recm olayı ise bundan çok farklı, hastalıklı bir toplumsal ruh halidir. Burada insanlar el ve ayakları bağlanarak beline kadar toprağa gömülen bir insana bilerek ve zevk alarak taş atmaktadır. Bir insan canlı canlı yarısı toprağa yarısı da taş yığını altına gömülerek öldürülmektedir. Taş atan erkek bu uygulama ile hem sevap kazandığını sanmakta hem de kendisine itaat etmeyen kadına gücünü göstererek sağ kalanları itaate zorlamak istemektedir. Özünde ise attığı taşlarla erkeğin toprağa gömdüğü kendi vicdanı ve günahlarıdır. Hz. İsa'nın bu hususta karşılaştığı söylenen örnek önemlidir. Büyük bir kalabalık tarafından recm edilmek üzere olan bir kadını görünce

Hız İsa ellerinde taş tutan insanları durdurarak onlara şöyle seslenir “madem ki bu kadın zina yapmış ve recm edilmesi gerekiyor o zaman içinizden her kim zina suçunu işlememişse o taş atsın” demiş. Bunun sonucu olarak da topluluktan hiç kimse taş atmadan ve recm gerçekleşmeden topluluk dağılmış. Demek ki en azgın davrananlar en çok suç işleyenlerdir. İşte İran'da da yaşanan gerçeklik budur.

Rejimin fuhuş'u meşrulaştıran nitelikteki geçici evliliklere izin veren ve Sigeh denen yasası da kadını aşağılayan bir yapıdadır. Burada kadının bedeni belli bir süre için ödenen para karşılığında erkeğe kiralanmaktadır. Geçici evlilik dedikleri bu uygulamada da bütün inisiyatif ve haklar erkeğe verilmektedir. Buna göre kadın evli olmamalı, eğer bakire ise babasından izin almalıdır. Yine kadın bu süreci sonlandırma yetkisine sahip değildir. Erkek ise istediği zaman bu birlikteliği bozabilir. Yine birliktelik sürecinde erkeğin ölmesi halinde kadın onun mirasından yararlanamıyor. İşte molla rejiminin toplum içinde fuhuş'u resmileştiren bu uygulamalarında da kadın sadece kullanılan bir metadır. Genel İran'da 350- 400 bin Sigeh birlikteliği olduğuna bakılarak resmileşen fuhuşun ürkütücü boyutu anlaşılabilir.

İran molla rejimi bu dünyasını cehenneme çevirdiği kadını, öbür dünyada da cehenneme gönderme bahanesiyle çok çirkin uygulamalara da sahiptir. İslamiyet'e göre “bakire ölen kızların cennete gideceğinden” hareketle bu rejim, geçmişte ölüm cezasına çarptırdığı siyasetçi genç kızlara idamdan önce tecavüz ettirmiş ve daha sonra bunları katletmiştir. Yani rejim öldüreceği bir kadının cennete gitmemesini sağlamak amacıyla esir olan kadına tecavüzü meşrulaştırarak en insanlık dışı uygulamalara bile başvuracak kadar kadın cinsine tepkilidir. Rejim bu uygulamaları ile kendisini kadının Allah'ı yerine koyarak kadının cennete veya cehenneme gitmesi konusunda

Allah yerine karar vermektedir. Bu ne İslam dininde ne de herhangi bir dinde kabul edilecek bir şey değildir. Bu nedenle çokça topluma dayattığı “cennet annelerin ayakları altındadır” sözü de kendi uygulamaları ile tam bir tezat oluşturmaktadır. Erkeğin egemen rejim mollalarının ayakları altında kadının da erkeğin ayaklarının altında tutulduğu bir sistemde cennet nasıl kadının ayakları altında olabilir ki? Eğer gerçekten böyle ise varsın o cennet de rejim mollalarına olsun. Çünkü onların yaşadıkları bir yer ancak onların cenneti olabilir ve o yer namuslu insanlar için yaşanmaya değmez.

Rejim anayasası, yasaları ve genel hukuk sistemi detaylı incelenirse sistemin kadını ne kadar aşağıladığı konusunda çok kapsamlı bilgilere ulaşmak mümkündür. Biz burada rejim karakterinin anlaşılması açısından bazı örnekler vermeye çalıştık. İran'da kadın olmak Hitlerin Almanya'sında Yahudi, Apartheid rejiminin Güney Afrika'sında siyah derili, bir dönemlerin Amerika'sında Kızılderili olmak gibidir. Nasıl ki Amerika generali Sherman için “ en iyi Kızılderili ölü Kızılderili” ise İran rejimi için de “en iyi kadın köle kadındır.”

Bu sistemin bütün uygulamaları kadını erkek için kılmaya yöneliktir. Bu nedenle toplumda kız çocukları küçük yaştan itibaren; erkeğe nasıl itaat edecekleri, erkeği nasıl hoşnut edecekleri ve erkeğe karşı yükümlülükleri hususunda hukuksal çerçeveyi oluşturan kutsal imam fetvaları ve geçmişteki hikâyelerle de süslenerek eğitilmektedirler. Çocuk hem annesinin yaşadıklarını gözlemleyerek hem de kendisi gibi kurban ve aynı zamanda kendisinin cellâdı gibi bu konuda en çok da annesi tarafından eğitilmektedir. Fakat bütün çocukluktan eğitim çabalarına rağmen büyüyen kız çocuğu ve kadın için sistemin uygulamaları kaldırılamayacak kadar ağırdır. Çünkü kadının maruz kaldığı sadece sistemin hukuksal haksızlığı ve genel bunalımları değildir. Kadın aynı zamanda

sistem tarafından bunalıma sürüklenen erkeğin de katmerleşen baskılarına maruz kalmaktadır. Bunun sonucu olarak kadın ve genç kızlarda intiharlar, kendini yakmalar çok yaygınlaşmışlardır. Evden kaçan genç kızların çoğu seks ve uyuşturucu şebekelerinin eline düşerek kullanılmaktadırlar. Özellikle İran-Afganistan arasında bu kızlar hem uyuşturucu taşıma işlerinde kullanılmakta hem de seks köleleri olarak pazarlanmaktadır. Evden kaçan genç kız ve kadınlar için kurulan Zühre Evleri, İffet Evleri gibi kurumlar da kadını sahiplenmekten çok, daha uysal ve itaatkâr bir şekilde evine geri gönderme çabasını gütmektedir. Yani kocası veya ailesinin zulmünden kaçan kadınları sahiplenerek koruyacak bir kapı bulunmamakta kadın; devlet-erkek ve suç şebekeleri arasında ezilmeye devam etmektedir.

Kürdistan Toros-Zağros dağ silsilelerinin kesiştiği yüksek dağlar, derin vadiler, zengin su kaynakları ve geniş ovaların bulunduğu coğrafyası ile neolitik kültürün en güçlü yaşandığı bir alandır. Bu coğrafyada dört mevsimin hüküm sürmesi hem bitki çeşitliliği bakımından büyük bir zenginliğe yol açmakta hem de çeşitli hayvanların yaşamasına imkân sunmaktadır. Yani burada yaşayan hayvanlar mevsimlere göre uzak coğrafyalara göç etmeden, sadece dağların yükseklikleri ile eteklerindeki vadi ve ovalar arasında da yaşayabilmektedirler. Elbette ki yerleşik yaşama geçememiş neolitik öncesi insan toplulukları için de bu geçerlidir. Hem bol ve çeşitli bitki hem de hayvanın bulunduğu bu coğrafya insanlar için de en uygun yaşam alanını oluşturmaktadır. Bu kaynaklar kadının öncülük ettiği neolitik kültürün doğuşunda önemli bir etken olmuşlardır. Daha sonra tarihçilerin “altın hilal-verimli hilal” olarak adlandırdıkları Toros-Zağros kesişmesinin oluşturduğu hilale benzeyen bu alanda neolitik kültür önce yakın daha sonra da giderek uzak coğrafyalara yayılım göstermiştir. Kürdistan'ı egemenlik altında

bulunduran devletlerin tarihimizi saptırma girişimlerine rağmen bütün bu gerçekler günümüz arkeolojisinin bulgularında ortaya çıkmaktadır. Neolitik kültürün özü küçük ölçekte de olsa tarımın yapılması ve bundan dolayı toprağa bağlanmanın gelişmesi ile insanların üretime dayalı yerleşik yaşama başlamasıdır. Böylece günübirlik karın doyurma derdinden kurtulup zamanlarını daha farklı uğraşlara vererek insanlığın gelişiminde dev adımların atılmasına öncülük edebilecek yenilikler yarattılar. İlk tohumun ekilmesi, ilk hayvanların evcilleştirilmesi, ilk kap-kacağın yapılması, üretilen tahılın saklanması, öğütülmesi, toprağın sürülmesi ve sulanması, ilk iğnenin kullanılmasından ilk yün eğirmenin gerçekleştirilmesi ve ipliğin örülmesine kadar aklımıza gelebilecek bütün ilkler binlerce yıl süren neolitik kültür devriminin yaratımları olarak insan türünün hayvandan ayrılmasındaki biyolojik evrimleşmeden sonraki en büyük adımı attırdılar. Aynı şekilde ilk toplum olma bilinci, güzel yaşam, estetik, sevgi ve aşk, mitolojik yaratımlar, kültür ve sanat, yönetim olgusu gibi düşünce yoğunluklu gelişmeler de neolitik devrimin yaratımları arasındadır. İnsanın Homo Sapiens olarak evrime uğrayışından neolitik devrime kadar geçen sürenin birkaç milyon yıl olduğu dikkate alındığında neolitik devrimin insan türü için anlamı daha iyi anlaşılır. Yani birkaç milyon yıl boyunca insan türü de diğer hayvan türleri gibi tamamen doğanın günlük etkilerine açık bir yaşamı sürdürürken neolitik devrimle bir nebze de olsa doğada etrafı üzerinde belli değişiklikler yaparak yaşamını farklılaştırarak, yakın hayvan türlerinin yaşadığı yaşam tarzından kopabilmiştir.

Çok kısaca değindiğimiz neolitik devrim Kürdistan'da kadının öncülük ettiği, merkezinde olduğu bir gelişmedir. Neolitik devrimin merkezinde yer alan kadın bu nedenledir ki özellikle İslamiyet öncesi Kürt toplumunun yapısında oldukça

önemsenmektedir. Kurallarını neolitik tarım toplumunun özelemlerinden alan ve hem bizim toplumumuzun kültüründen esinlenen hem de toplumumuza hitap eden Zerdüştlük dininde de kadına verilen bu önem görölmektedir. Zerdüştlük dininde kadına verilen büyük değeri, kadının iradesine gösterilen saygı, coğrafyamızda gelişen köleci erkek egemenlikli toplumsal zihniyete karşı geçmiş neolitik kültür adaletinin şahlanmasıdır. İnsanlığın milyonlarca yıllık yaşam serüveninde daha öncül konumda bulunan ve bunu neolitik kültür devrimi ile taçlandıran kadın, neolitik kültür değeri üzerinden kendisini yapılandıran hiyerarşik devletçi sistemle birlikte köleleştirme sürecine tabi tutulmuştur. Elbette ki kadının cins olarak köleleştirilme sürecine alınması yarattığı geçmiş kültürden ve verdiği günlük mücadeleden dolayı öyle kolay olmamıştır. Kürdistan'da ortaya çıkan arkeolojik eserlerde tanrıçalık kültürünün başlangıçta tanrı kültlerinden çok daha etkin olduğu yine günümüzdeki Kürt dil yapısının dişil karakterinin çok daha ağırlıkta olduğu görölmektedir. Hakeza Zerdüştlükte kadına atfedilen rol ve verilen değeri de bu anlamda belirgindir. Yine Kürt halkı içerisinde -eğer dışarıdan ithal edilen yapay yaklaşımlar bir kenara bırakılırsa- kadının komşumuz olan halklara göre çok daha etkili ve saygıdeğer olduğu göröür. Zerdüştlük dini sınıflı toplumun erkek egemenlikli zihniyetine karşı nispeten başarılı bir çıkışla öz kültürel değeriimizi yeniden güncelleştirerek Kürt kadınına toplumsal alanda bir rol verirken, Semitiklerin Ortadoğu'da hakim olması ve İslamiyet Kürt kadını köleleştirmiştir. Bundan sonra değineceğimiz Kürt kadınının yaşadığı sorunlarının asıl kaynağını erkek egemenlikli sistemin Arap versiyonu oluşturmaktadır. Bizim öz kültürel değeriimize ters olduğu ve ithal edildiği için bu uygulamalar en büyük tahribatları bizim toplumumuzun içerisinde ve Kürt kadını üzerinde yapmaktadır.

Neolitik kültürümüzün öncüsü olan ana tanrıça ilk darbeyi erkek egemenlikli hiyerarşik-devletçi sistemden yerken Zerdüştlük ile nispeten kendisini toparlama sürecine girmiş, fakat ikinci ve en ağır darbeyi ise Arap işgali sonunda yemiştir. Çünkü bu işgal ile ülkemize taşırılan sadece yeni bir ideoloji değil onun toplumumuza yabancı kültürel etkileridir. İslam dini Arap toplumunda sağ gömülen kız çocuklarını kurtarmış olabilir ama Kürt toplumundaki kadın ve kız çocuğunu dış dünyadan, toplumdan kopartarak dört duvar arasındaki hareme gömdüğünü, geçmiş tarih ve kültürümüzde kadının yerini bilen herkes kabul edecektir. Dışarıdan gelen işgalciler bütün maddi değerlerimize el koydukça ve Kürt erkeğini sıkıştırdıkça erkek de aynı şekilde kadına yönelerek onu daha fazla eve kapatmıştır. Bütün dıştalanmasına rağmen Kürt kadını birçok ayaklanmada fiilen yer almış ve hiçbir ulusal davada ihanetçi olmamıştır. Koçgiri ayaklanmasında **Zarife** Hanım, yine Dersim ayaklanmasında **Besê**'nin savaççılığı bilinmektedir. Besê'nin “şêr şêre çi jine çi mêre” sözü daha sonraki kuşaklarca dikkate alınıp pratikleştirilmiştir.

Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesinden sonra katmerleşen baskı ve asimilasyon politikaları sonucu Kürtlerin ana eksenli kültürel değerleri de önemli oranda dejenere edilerek hem aile yapısı hem de kadın adeta tanınmaz hale gelmiştir. Günümüz Kürdistan toplumundaki kadın yaklaşımlarının tümü egemen rejimlerin hizmetinde olan ve kadın şahsında bütün yeni nesillerimizin iradesizleştirilerek köleliğe bir kadermiş gibi alıştırıldıkları bir durumu ifade etmektedir. Belki de bizim toplumumuz kadar kadın üzerinden düşürülen başka bir toplum yoktur. Kürt toplumunda kadın bir mal gibi alınıp satılmaktadır. Toplumumuzun birçok kesimin de hiç görüşü sorulmadan genç kızlar parayı veren herhangi bir insana satılabilmektedir. Kadın onlarca yıl birlikte aynı ev ortamında yaşayacağı bir insana hiç

rızası alınmadan teslim edilmektedir. Çoğu mıntıkada kız çocuklarının çok erken yaşlarda erkeklerle kaçmalarının altında yatan neden bu zorla ve istemedikleri bir erkekle evlendirilme korkusudur. Böylece kız çocuğu istemediği bir insana pazarlanma korkusu ile çoğu zaman çocuk yaşta iken bir erkekle kaçarak tepki vermektedir. Fakat özünde sonuç fazla değişmemektedir. Çünkü birisinde kadının hiç iradesi sorulmadan pazarlanması söz konusu iken diğesinde de çocuk yaşta ve her an istenmeyen birisine verilmenin psikolojik baskısı altında kalan kızın zorunlu tercihi gerçekleşmektedir. Bu iki yol da aynı kapıya çıkmakta ve çoğu zaman erkek kendisi ile kaçan kadına “sen bana kaçtın, kendi rızanla geldin o zaman benim bütün isteklerimi kabul edeceksin” yaklaşımında bulunarak onu daha fazla itaatkâr olmaya zorlamaktadır. Her iki durumda da kadına yaşatılan tam bir trajedidir. Burada aşk ve sevgiden bahsetmek mümkün değildir. Burada yaşanan olay kadın cinsinin satın alınarak iradesi dışında tecavüz edilmesidir. Çok ilginçtir ki erkeğin satın aldığı kadın sadece alındığı gün itibarı ile satın alınmamakta fizik ve cinselliği doğuşundan ölümüne kadar satın alınmaktadır. Bu nedenle bekâret ve bakirelik satın alınan, kadının erkek egemen toplumca belirlenmiş en büyük ön koşulu ve garanti belgesi gibidir. Erkeğin burada öne sürdüğü namus olayında bir sahtekârlık vardır. Çünkü eğer kadın ile erkek evli iseler kadın ne kadar erkeğin namusu ise erkek de o kadar kadın için namustur. O halde erkek ne kadar kadın üzerinde söz söyleme hakkına sahipse kadın da erkek üzerinde o denli hakka sahip olmalıdır. İşte burada sahte namus bekçiliği ile erkek kadını eve hapsederek onu sadece iş ve seks kölesi gibi kullanarak neslini sürdürme aracına dönüştürdüğü bir meta seviyesine indirgemektedir. Bu mantık genel topluma öylesine hâkim kılınmıştır ki ağırlıklı feodal yapıda olan toplumumuzda kadın

duruma göre sadece kocasının namusu değil, o evdeki küçük oğlundan kayınbiraderine, yakın akrabalarından tüm aşirete kadar hepsinin namusu olabiliyor. Bu nedenle kadın yaşamında bütün bunlara karşı sorumlu davranarak, hepsinin aferinini almak, güvenini kazanmak zorundadır. Yani burada kadın kendi bedeninden, istek ve arzularından da sorumlu değildir. O sadece bedenini erkek için korumak zorundadır. Çoğu zaman tecavüze uğrayan kadın tecavüz eden erkeği tahrik ya da ona karşı koymamak gerekçesi ile suçlanmakta ve katledilmektedir. Adına namusu temizleme denilen kadının katledilmesi toplumumuzda en zalimce işlenen cinayetlerdir. Bütün çağdaş insanlığın en büyük suç saydığı “ bir insana tecavüz edilmesi ve bir insanın katledilmesi” olayların ikisi de kadın üzerinde uygulanmakta ve bununla da gurur duyulmaktadır. Böyle uygulamaların yaygın olduğu toplumumuz bu düşünce çarpıklığı ve onun pratik yansımalarını hızla aşmak zorundadır. Egemen sistemin tüm ülkemizi işgal ederek, tüm kutsal değerlerimizle oynadığı ve her gün, her saat adeta insanlığımıza tecavüz ettiği duruma aldırış etmeden kadına yönelmek ve tersyüz ettiğimiz namus anlayışını kadında kilitlemek kadar çarpıtılmış bir zihniyet olamaz. Bütün dünyadaki uluslar ülkelerinin işgal edilmesini, zenginliklerinin talan edilmesini, manevi değerleri ile oynanılmasını, bağımsızlık ve özgürlüklerinin ellerinden alınmasını namus meselesi yaparak direniş ve savaşlara gerekçeye dönüştürürken, bizim toplumumuzun bütün bu değerlerimizin gaspına sessiz kalıp hıncını kadından çıkarması olaylara yaklaşımımızdaki çarpıklığı göstermektedir. Ulusal onuru ve namusu ayaklar altına alınmış bir halkın bireysel namustan dem vurması çarpıtmadır. Eğer tehlikede olan bir namus ve onur varsa o da sadece erkeğin değil bütün ulusun ve toplumun namusudur. Bütün kutsal değerleri elinden alınmış ülkesi işgal edilmiş, kültürel değerleri talan

edilmiş ve iradesi kırılmış olan erkek dört duvar arasına sıkıştırdığı kadınının dokunulmazlığını gittikçe daha fazla arttırarak kendisini rahatlatmaya çalışmaktadır.

Bu aile ortamında yetişen kız çocuğu anlamaya başlama sürecinden itibaren karşılaştığı aile içi hiyerarşik uygulama ve eğitimle erkeğe itaate alıştırılmaktadır. O erkek kardeşlerine hizmetle mükelleftir. Kadının olduğu bir yerde erkeklerin ev işlerine el atması düşünülemez. Çünkü köleci zihniyette kölenin olduğu yerde efendi çalışamaz. Aile kız çocuklarının değerlerini arttırmak için toplumun istediği en iyi ölçülerde onu yetiştirerek iyi bir müşteriye pazarlama uğraşındadır. Bu nedenle yürüyüşünden konuşmasına, giyiminden sesine, bağlılığından itaatkârlığına kadar tüm yönleri ile iyice hazırlanmaktadır. Burada kız çocuğu kendi geleceği için değil bir müşteriyi beğendirme ölçülerine yani erkeğin beğeni ölçülerine göre şekillendirilmektedir. Toplumumuzun birçok kesiminde kız çocukları ya hiç okula gönderilmemekte ya da temel eğitimden sonra okuldan alınmaktadır. Çünkü evin reisi olan babaya göre kızı evden ayrı yerlerde okursa namusu tehlikeye girebilir. Bu yolla kız çocuğu cinselliği anlamadan eve kapatılıp sözde namusu korunma altına alınmış olmaktadır. Yine kız çocuk da bir evlat değil bir mal gibi görüldüğü için ve bu malda eninde sonunda başkasına satılacak olmasından dolayı okumasına gerek görülmemektedir. O en iyi şekilde müstakbel kocası için evde tutularak korunmalı, hazırlanmalıdır. Çünkü o bir filozof kadar bilgili de olsa baba veya satın alan koca için bunun bir değeri yoktur. Çünkü onların bilinçli insana değil hizmetçiye ihtiyaçları vardır. Ayrıca okuyup aydınlanan kadının toplumsal eşitlik isteyeceği ve erkeğin köleci meta yaklaşımına karşı başkaldıracağı endişesi de taşınmaktadır. Egemen zihniyete göre en iyi kadın en itaatkâr kadındır. Okuldan koparılıp erken yaşlardan itibaren eve kapatılan ve baba evinde başkalarının

malı muamelelerine maruz kalan kadın gittiği kocasının evinde de namus ve çokça para ödenmiş ve sonuna kadar çalıştırılarak istifade edilmesi gereken bir mal gibi evde daraltılarak çekilmez bir yaşama mahkûm edilmektedir. Kadın, baba evinde iken okuldan, koca evinde iken adeta bütün toplumdan koparılarak tecride ve dolayısıyla cehalete mahkûm edilmektedir. Aslında Kürt erkeği kendi cehaleti ve bilgisizliğini dört duvar arasına hapsettiği kadının cehaleti ile kapatmaya çalışmaktadır. Hiçbir toplumsal, düşünsel aktiviteye katılmayan, bırakalım başka şehir, köy ve mahallelere gitmeyi izinsiz olarak evin dışına bile çıkamayan kadın adeta körleştirilmekte, sağırlaştırılmaktadır.

Toplumumuzda bir kadının maruz kaldığı psikolojik ve cinsel baskılar bir tarafa ev içerisinde yaptığı fiziksel işler hiçbir erkeğin bir ay bile dayanamayacağı boyuttadır. Bazı alanlarda kadınlar tarla, bahçe gibi ev dışındaki işlerde çalışsa bile yine de ev içindeki bütün işler sadece kadından istenir. Sabah erkenden kalkıp kahvaltı hazırlamakla güne başlayan kadın, akşam herkesin yatağını hazırlayıp onları yatırana kadarki bir günlük sürenin içine muazzam bir çalışma temposu ile çok büyük emekler isteyen işler sığdırmaktadır. O bütün yatakları toplamak üç öğün yemek hazırlayıp bütün bulaşıkları yıkamak, evin temizliğini yapmak, çamaşırları yıkamak, ütölemek, çocuklara bakmak -ki tek başına çocuk bakımı muazzam zor bir iştir- gelen komşu ve misafirlerle ilgilenmek, onlara hizmet etmek ve onları hoşnut etmek ayrıca evdeki erkeklerin dayak, hakaretlerinin eklendiği fiziksel ve psikolojik şiddeti göğüslemek zorundadır. Bu anlamıyla toplumumuzda kadın, cinselliği dışında adeta bütün toplumun ortak malıdır ve herkes ihtiyacı oranında ondan yararlanır. İnsan misafir olduğu Kürdistanlı bir ailede kadının yarım saat bile olsa rahat oturduğuna tanık olamaz. Kadının ev içindeki bu muazzam emeği hiç görülmemekte bütün her şey erkeğin yaratımı olarak

kabul edilmektedir. Herhangi bir erkeğin kadının yaptığı işlere bir ay dayanması mümkün değildir. Eğer bir erkek bu kadar işe zorunlu kılınırsa o bir daha dönmemesine o ortamdan firar edecektir. Fakat kadının firar etmesi yaratılan erkeksi toplumsal konsensüs ile engellenmiştir. Kaçılacak, kadına gideceği yer bırakılmadığı için kadın bu duruma katlanmaktadır. Toplumumuzda kadınlar içinde kendini yakma ve intiharların fazlalığı kadının maruz kaldığı bu ağır fiziksel ve psikolojik baskıların sonucudur. Kadın bir yandan dış dünyadaki gelişmeleri uzaktan da olsa takip ediyor diğer yandan kendisine dayatılanın tam anlamıyla kölelik olduğunu fark ediyor ve bu durumu kabullenemiyor. O doğuşundan itibaren kendisi için çizilen hat üzerinde yürümek, kadere dönüştürülen rolünü oynamak zorunda bırakılmakta kendi görüşü düşüncesi sorulmamakta kendi iradesini beyan etme imkânı tanınmamaktadır. Erkeğin devlet güdümünde yarattığı toplumsal mutabakat kadının evden kaçışını da adeta imkânsızlaştırmıştır. Yani kadın için üçüncü bir yol, kendisinin azıcık da olsa iradesini katacağı bir yaşam alanı bırakılmamıştır. Bu nedenle kadın böyle bir yaşamı yaşamaktansa en zor olan ölümü tercih ederek intihar etmektedir. İntihar eden kadının erkeğe ve erkeğin hâkim kıldığı sisteme mesajı çok nettir. Bu, “seninle bu koşullarda yaşamaktansa ölmek daha iyidir” mesajıdır. Bir insan için çok az da olsa bir yaşam imkânı bırakılırsa, küçük de olsa bir umut ışığı olursa intihar edemez. Yine erkeğin şu gerçeği ile yüzleşmesi gerekiyor: intihar eden her kadının katili yine erkeğin kendisidir, yarattığı ve koruyarak güçlendirdiği sistemidir. Bu olaylara erkeğin yaklaşımı tek taraflı ve gerçeklikten kopuktur. O, sanki kadın hiçbir şey bilmiyor, hissetmiyor, bu yaşadıkları onun hoşuna gidiyor gibi bir aymazlık içerisinde. Çünkü erkek hiçbir zaman empatik

davranıp kendisini kadın yerine koyarak düşünmemiş ve hissetmemiştir.

Aile bölümünde biraz açtığımız ailenin demokratikleştirilmesinin en önemli ayağını kadın oluşturmaktadır. Bu kurumun en büyük emektarı, öğretmeni konumundadır kadın. Bu nedenle yaratılan kişilik üzerinde kadının çok büyük etkisi bulunmaktadır. Eğer Kürt toplumu ve bireyi çok düşürülmüş ve onunla çok oynanmışsa bu aile içi ilişkilerde kadının aşırı düşürülmüş olması ile diğer nesillere aktarılmaktadır. Bir toplumun en azından yarısını oluşturan kadının sadece çalıştırılma dışında bütün düşünsel ve örgütsel alanlardan dıştalanması o toplumu kötürümleştirmektedir. Hele hele o toplum Kürt toplumu gibi ülkesi parçalara ayrılmış, işgal edilmiş bir ülke ise kadının toplumsal sahadan atılıp sadece erkeğin malikânesine has özel evine hapsedilmesi durumuyla kurtuluş hiç mümkün değildir.

Genel anlamda mevcut sistemdeki uygulamaları ana hataları ile dile getirmeye çalıştık. Bu sistem erkeğin yaratımı ve egemenliğinde geliştiği için elbette ki asıl sorumlusu da erkektir. Çünkü bu sistemi en çok korumak isteyen de yine erkektir. Bu nedenle bu sistemin neden olduğu hatalar erkeğe aittir ve aşılmasında da erkek hem vicdani hem insani hem de etik anlamda rolünü oynamak zorundadır. Erkeğin eleştirilmesinin ön plana çıkması elbette ki kadının yapacağı hiçbir şeyinin olmadığı anlamına gelmiyor. Tabi ki bu sistemi aşmak zordur fakat aynı zamanda zorunludur da. Böyle bir sorunla mücadelede kadının birey olarak kendisini eğitmesi, cinsini sevmesi, ona değer vermesi önemlidir ve işin ilk adımıdır. Daha önemlisi donattığı kişiliğini bireysel olarak ele almadan örgütlü kılması mücadeleyi örgütsel bir platforma taşıyarak yaygınlaştırmasıdır. Bilindiği gibi toplumumuzdaki geleneksel örgütlenmeler içerisinde kadına özel bir yer

verilmemiştir. Aşiret meclislerinden köy meclislerine kadar tüm toplumsal yönetim ve karar mercilerinden kadın cins olarak dışlanmış. Ülkemizin dört parçaya bölünmesinden sonra Kürdistan'ın değişik parçalarında ortaya çıkan örgüt ve partilerden bazılarının bünyesinde kadına yer verilirken bazıları kadını tamamen dışarıda bırakmıştır. İşin can sıkıcı olan yanı kadını mücadele saflarına kabul eden bazı örgütlerimizin kadına yaklaşımlarının gelenekselliği aşamamasıdır. Bu parti ve örgütlerimize katılan kadınlar hep geri cephede tutulmuş, toplumsal gelenekler dayatılarak kadın önündeki engelleyicilik devam ettirilmiştir. Çok nadiren bazı kadınlar özgün, iradeli bir duruş sergilese de bu tutumlar Leyla Kasım gibi bireysel bir tavrın ötesine geçip klasik kadın yaklaşımını aştıramamıştır.

PKK'nin çıkışı ile Kürt kadını Kürdistan tarihinde Zerdüş yaklaşımını da oldukça aşan bir düzeyi yakalamıştır. PKK mücadelesinin muazzam zorlu savaş koşullarına rağmen Kürt kadını yoğun bir şekilde örgüt saflarına akın etmiştir. Çünkü bu örgüt, tarihimizde kadına klasik erkek egemen yaklaşımını aşan ilk ve tek örgüt olmuştur. Ulusal önder Rêber APO'nun geliştirdiği kadın özgürlük ideolojisi çerçevesinde mücadeleye katılan kadınlar, zorlu koşullara rağmen ayrı örgütlülüklerine kavuşarak özgün katılımlarını sağlamışlardır. Bu mücadele içerisinde Beritan gibi, Zilan gibi Berivan-Şilan gibi, Sema ve Rahşan gibi binlerce kadın büyük kahramanlıklar göstermiş, düşmana ve erkek egemenlikli zihniyete karşı yaşamın her alanında mücadele vererek şahadete ulaşmış ve tarihimizin çağdaş tanrıçalarına öncülük etmişlerdir. APOCU yaşam felsefesinde en çirkin ilişki hem zihinsel anlamda hem de fiziksel anlamda özgürleşmemiş insanlar arasındaki sadece cinsel güdü ve sömürü temelindeki evlilik ilişkisidir. APOCU felsefeyi benimseyen devrimci militanlar, evlilikten önce özgürleşmeyi ve özgürleştirmeyi esas alırlar. Rêber APO

kadının mücadele ederek, savaşarak kendisini geliştirmesine ve haklarını kazanmasına atfen şöyle demektedir; “savaşan özgürleşir, özgürleşen güzelleşir, güzelleşen sevilir.” Rêber APO, demokratik komünel değerklerin kadının temel yaratımları olması ve kadının köleleştirilen ilk kesim olmasından dolayı o özgürleştirilmeden hiçbir alanda kalıcı, köklü özgürlük ve eşitliğin yakalanamayacağı gerçeği nedeniyle PKK hareketini bir “kadın hareketi” olarak değerklendirmiş ve kadının kurtuluşunu bütün toplumun kurtuluşunun merkezine oturtmuştur. Hareketin kadına bu çağdaş yaklaşımından dolayı PKK sadece Kürt kadınının değil coğrafiyamızdaki bütün halklardan ve Avrupa uluslarından da birçok kadının geldiği bir hareket olmuştur.

Zorlu savaş ve dağ koşulları ile imkânsızlıklara rağmen PKK içerisinde % 40'lara kadar varan bir kadın gücü bulunmaktadır. Elbette ki bu durum Kürt toplumu açısından çok büyük bir gelişmedir. Yine genel örgüt yönetim mekanizmalarında alt sınır % 40 olmak kaydı ile her iki cins için de tam bir eşitlik sağlanmıştır. Çünkü APOCU hareket karar mercilerinde yer almayan bir kadın hareketinin kazanımlarının kalıcı olmayacağını çok iyi özömlemiştir. Rêber APO'nun geliştirdiği kadın kurtuluş ideolojisi sadece Kürdistan kadınları için değil genel dünya kadınlarını da kapsamaktadır. APOCU hareket içerisinde kişilikteki geri olan geçmişin kalıplaşmış bütün özelliklerine karşı savaş verilmekte ve kişi adeta yeniden yaratılmaya çalışılmaktadır. Burada kadınla erkek bütün alanlarda eşittirler. Hiçbirisi diğerinin özel hizmetkâri değildir. Her şey paylaşıma tabidir. PKK içerisinde yer alan kadın çok zor ve hep erkeğin işi olarak görölen askeri örgütlenmede ayrı birlik, savaş içerisinde komutan bütün örgütsel alanlarda özgün örgütlenme ve özerk yönetim ve örgütlölüğünün yanı sıra genelin içinde de erkeklerle aynı düzeyde

yer olarak ve karar mekanizmalarında etkili olarak kendisini iradileştirmektedir. Kadınları özel olarak ilgilendiren alanlarda sadece oy çokluğu değil kadının görüşü esas alınmakta, kadın örgütlülüğünün tayin-terfi ve görevlendirmeleri bizzat kadın gücü tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sonuca ulaşmak için PKK hareketi içerisinde yer alan kadınlar savaştan siyasete, eğitimden diplomasiye, sanattan örgütlenme çalışmalarına kadar bütün sahalarda çok büyük bir mücadele yürütmüşlerdir. Bu mücadele sonucunda kadın büyük zihniyet değişimini yaşayarak her alanda başarılı çalışmalar yürütebilecek yetkinliğe ulaşmıştır. Bu hareketin yarattığı toplumsal dinamizm Kürdistan'ın dört parçasındaki halkımızın büyük desteğini kazanırken işgalcileri de ürkütmüştür. Başta Kuzey Kürdistan olmak üzere Kürdistan'ın genelinde PKK'nin ideolojik belirlemeleri ve felsefesi toplum içerisinde derinleşmektedir. Bu gelişmeleri gören bazı Kürt hareketleri şekli de olsa bazı özgün kadın örgütlülüklerini geliştirmek isteseler de kadına yaklaşımlarında samimi olmadıkları için kadına ve dolayısıyla da topluma bir şey verememektedirler. Çünkü bunların yaşam felsefelerinin özünde kadına yaklaşımda bir yenilik yoktur ve bunlar kadın yaklaşımlarını sadece kopyalamaktadırlar. APOCU hareketin kadın şahsında ve öncülüğünde Kürdistan toplumunun özgürlüğünü çok ciddiye alan sömürgeci güçler, kimi zaman antipropaganda geliştirerek, kimi zaman bazı işbirlikçilerini kullanarak kimi zaman da güç birliği yapıp harekete ve hareketin ideolojik-felsefik hattına saldırarak etkisiz kılmaya çalışmaktadır. Çünkü onlar kadının özgürleşerek irade kazanması ile Kürt toplumunun mutlaka özgürlüğüne kavuşacağını çok iyi bilmektedirler. Ülkemizi işgal edenler bu durumu görüp karşı saldırı geliştirmelerine rağmen Kürt örgütleri ile diğer bazı insanlarımızın bu durumu görmemeleri veya görmek istememeleri toplumumuzun aksayan, geriye

eken yönü olarak özgürleşme sürecini hem daha zorlu kılmakta hem de geciktirmektedir.

Biraz açımlamaya çalıştığımız toplumuzdaki geleneksel kadın yaklaşımları İran rejiminin politikaları ile uyum içindedir. Bu nedenle eleştiriye tabi tuttuğumuz kadına uygulananların devam etmesi molla rejiminin de çıkarınadır. Belki her insan ilk etapta direkt egemen devlete kafa tutacak gte değildir ama her birey kendinden balayarak eğer kadın ise kendini geliştirmeye çalışıp köle zihniyetini açmaya çalışarak, erkek ise kadına değer verip imkân tanıyarak aileyi demokratikletirmek suretiyle rejim politikalarını aile içinden balamak üzere yavaş yavaş boa çıkarabilir. Kürt halkı olarak unu çok iyi görmeli ve doğru zmllemeliyiz ki Kürdistan'ın parçalanmış olması ve işgal altında bulundurulması bir sonuçtur. Biz bu sonuca yol açan hataları doğru tespit edip çözüm gelitirmeden bunu değitiremeyiz. İte en büyük nedenlerin başında gelen kadının mevcut durumunun düzelmesi, ailenin demokratikletirilmesi ve sağlıklı yeni nesillerin gelişmesi birbirine bağlı ama kadın kurtuluşunun ilk planda olduğu zincirin halkaları olmaktadır. Büyük ve köklü sorunların çözümü de zordur. Bu sorunun doğru çözümü ise APOCU kadının özgürlük ideolojisi ve yaşam felsefesinde belirtilmiştir. Gerektiğinde pozitif ayrımcılık tanınarak gerektiğinde ayrı rgtlendirilerek gerektiğinde savaşarak ya da eğitilerek kadın mutlaka zgr düşünceli ve iradeli bir güce dntrlmelidir. Aslında bunun için erkeğin gölge etmemesi bile yeterlidir. Erkek ve onun zihniyeti özel olarak engeller yaratmazsa kadın kendi gelişimini gerçekleştirecek düzeydedir. Çok zorlu koşullarda da olsa PKK hareketi bu konuda iyi bir örnektir. Elbette ilk olmasının ciddi zorlukları yaanmıtır. Fakat en azından önümüzdeki sürec için çok büyük tecrübeler ve önemli bir birikim yaratılmış durumdadır. Bu kazanımlar sadece korunmaya alınmamalı aynı

zamanda geliştirilerek güçlendirilmeli ve bir kadro topluluğunu aşarak bütün Kürdistan toplumunda hâkim kılınmalıdır. O zaman görülecektir ki hem yaşam daha anlamlı hem de özgürlük daha yakın olacaktır.

B- Rejimin Eğitim, Kültür- Sanat Politikaları

Eğitimler, yeni nesillerin insanlığın binlerce yıllık geçmişindeki bütün kazanım ve yaratımları ile bilgi birikimlerinin sistematik bir biçimde yeni nesillere aktarılmasının yanında bireylerin egemen sistemin istediği özelliklere sahip kişilikler olarak yetişmesini ve rejimlerin devamının garanti altına alınmasını hedeflemektedir. Asıl hedef egemen devletin kendi ideolojisini benimsetmesi, dilini, kültürünü hâkim kılmasıdır. Bilgi aktarımları zaten sistemin kendi hizmeti amacı ile gerekli uzmanlaşmaları sağlamak için zorunludur. Eğer eğitim kurumları bağımsız olsa ve bu kurumlarda uygulanan eğitim programları özgür ve tercihe imkân tanırса gerçek anlamda bilimselliğe hizmet eden kurumlara dönüşebilirdi. Bazı ülkelerde eğitim kurumlarının bir kısmı bu yolda ilerlese de her ülke yine de kendi eğitim kurumalarını yönlendirmektedir. Fakat özellikle üniversitelerde özgür tartışma ve düşünce beyanı imkânları dünyada yaygınca benimsenen bir durumdur. Çünkü artık birey belli bir olgunluğa ulaşmış, önemli oranda bilgi birikimine sahip ve mesleki tercihini netleştirmiş durumdadır. Birçok ülke her birisinde onlarca fakülte ve her fakültede binlerce yeni nesil dinamik beynin bir arada bulunduğu bu ortamlarda düşünceye sınırsız tartışma imkânı tanıyarak çıkan sonuçlardan istifade etmektedir.

İran sistemi gibi kendi dogmatik zihniyeti dışında hiçbir düşünceyi kabul etmeyen bir rejimin egemen olduğu bir ülkede eğitim sisteminin geliştirici olması düşünülemez. Rejimin uyguladığı eğitim politikaları en büyük tehdidi bizim dilimiz

üzerinde gerçekleştirmektedir. Çünkü günümüzde eğitim dili olarak kullanılmayan bir dilin varlığını koruyabilmesi mümkün değildir. Canlı bir organizma gibi sürekli bir değişim içinde olan dil eğitim kurumlarında, yazım alanında, bilimsel konularda, sanat, ekonomi ve edebiyatta kullanılmadı mı adeta kullanılmayan bir organ gibi gittikçe zayıflar, güçsüzleşir ve fonksiyonsuz, çürük bir maddeye dönüşür. Yine eğitim ve yazım alanında kullanılmayan bir dil yerelleşir, farklı lehçelere dönüşerek kendi içerisinde bölünüp parçalanarak Kürt dilinin bugün yaşadığı trajedilerle yüz yüze gelir. Hakeza eğitim ve yazım alanında kullanılmayan dil kendisini geliştiremez, yeni sözcükler üretemez ve başka dillerden sözcüklerin istilasına uğrar. İran rejimi sözde halkımızı kabul ederken dilimizde eğitim yapmamızı engelleyerek hiç çaktırmadan bizi asimilasyona tabi tutmaktadır. Eğer halkımız kendi dilinde başta eğitim olmak üzere sanat ve edebiyat çalışmaları yapamaz, yine basın yayın çalışmalarını yürütemezse dilimizde bir bütünlük oluşmayacağı gibi çok da uzun olmayan bir süreçte dil anlamında asimile olma tehdidi ile karşı karşıyayızdır. Halk olmanın en temel kriteri olan dilsel bütünlüğümüz yitirilince, onunla birlikte kültürel değerlerimizin de önemli bir bölümü yok olacağından Kürtlük içi boş bir kutuya dönüşecektir. İnsanların ana dillerinde eğitim görmeleri uluslararası anlaşmalarla kabul edilen bir hak olmasına rağmen İran rejimi bu hakkımızı zorla gasp etmede ısrar etmektedir. Bu tavrı ile rejim çeşitliliğe, çoğulculuğa, farklılıklara karşı olan zihniyeti ile hepimizi tek tipleştirerek Fars dil ve kültürünün hâkim olduğu “molla zihniyetli” kılmanın uğraşındadır. Rejimin bu politikalarına vurulacak en etkili darbe uluslararası anlamda da kabul edilen anadilde eğitim hakkımızı elde etmek için hızla harekete geçmektir. Bu hem çok acil, hem çok önemli hem de çok meşru bir taleptir. Halkımızın anadili ile eğitim ve yayın

talebi rejimden istenen bir lütuf değil yıllardır gasp edilmiş en temel değerimizin sahiplenilmesidir.

İran'daki mevcut eğitim sisteminin öncelikli hedefi diğer halkları asimilasyona tabi tutmaktır. Bunu yaparken hem kendi resmi dilinin etki alanını genişletmekte hem de kültürün en etkili taşıma aracı olan dil yolu ile kültürel asimilasyonu gerçekleştirmektedir. Rejim zayıf düşürülen diğer halkların dili ile de alay ederek “sizin diliniz zayıftır, eğitim ve diğer yazımsal etkinlikler için kullanılamaz” sahtekârlığına başvurmaktadır. Yani bu konuda da kararı halkımıza bırakma yerine kendisi bizim hakkımızda karar vermekte ve uygulamaktadır. Sahte rejim kendi anadili ile eğitim hakkındaki kararı halkımıza bırakmalı ve kendisi de halkımızın vereceği karara saygılı olmalıdır.

Rejimin eğitim sistemindeki ikinci hedef kişilik bölümünde de biraz açımlayacağımız gibi itaatkâr, köle ruhlu, iradesi kırılmış ve rejim politikalarına teslim olmuş bireyleri yetiştirerek bunları sistemin hizmetinde çalıştırmaktır. Burada rejimin tek tip insan yaratma felsefesinin gereği olarak özgür düşünce, özgürce araştırıp inceleme yapma, farklı ve alternatif görüş ve düşünceleri tartıştırma imkânları ya çok kısıtlanarak ya da tümüyle yasaklanarak yapay kişilikler yaratılmaktadır. Rejimin eğitim kurumlarında bireyin kendisini yaratmasına imkân tanınmadığı için adeta fabrika üretimi gibi tek tip bireyler yaratılmaya çalışılmaktadır. Elbette ki birçok insan bu uygulamaların aşılması için ciddi mücadele içerisinde fakat rejimin çabası da bu insanları kendi zihniyetine çekmektir. Bunun için iktidar olmanın bütün imkânları kullanılmaktadır. Kendi zihniyetini olduğu gibi kabul edenlere okullara girmede, sınıf geçmede, meslek ve iş edinmede yardımcı olmakta, haksız birçok imtiyaz verilmekte ve mali destekler sunulmaktadır. Kendi zihniyetine karşı çıkıp mücadele edenler ise çok yetenekli

bile olsalar işsiz bırakılmakta iş ve mesleki unvan sahibi olanların elinden sudan gerekçelerle bu imkânlar alınabilmektedir. Yani rejim uygulamalarında fırsat eşitliği yoktur. Bu nedenle yeni nesiller, beyinler ve yetenekler fırsat eşitliği imkânı bulamadıkları için daha okul çağından başlanarak heba edilmekte, teslimiyetçi, uydu kişilikli olanlara tanınan imtiyazlarla bütün bir nesil buna teşvik edilmektedir.

Ayrıca eğitim kurumlarında resmi Şii mezhebine bağlı olmayan insanlar çok ciddi bir ayrımcılığa tabi tutularak dışlanmaktadır. Bütün engelleri aşarak yine de mezun olanlara iş verilmemekte ve böylece okumaya, meslek sahibi olmaya karşı bir güvensizlik yaratılmaktadır. Halkımızın çoğu bu uygulamalardan hareketle “okusak da işsiz kalacağız o zaman ne diye o kadar yılımı boşu boşuna okuyarak geçireyim” diyerek okumayı terk etmektedir. Rejimin uygulamaları aslında tam da halkımız içinde bu mantığı yaratmayı hedeflemektedir. Çünkü halkımızın başına bela olan ve diğer bütün kötülüklerin ve olumsuzlukların ya direkt kaynağı ya da aşılmalılarının nedeni olan cehalet böylece devam etmektedir. Bu tuzağın aşılması için halkımız bütün koşulları zorlayarak mutlaka okumalıdır. Elbette ki okurken rejimin egemen kılmak istediği zihniyetle de mücadele etmesi gerekir. Esaret koşullarında yaşayan ve bu esaretinin en büyük sebeplerinin başında gelen cehaleti yenmek için Kürt bireyi mutlaka okumalıdır. Eğer okumaya bu zihniyetle yaklaşılmazsa egemen rejimin siyasetlerinin hizmetinde kalınmış olacaktır. Rejim okuyan, bilinçlenen, aydınlanan toplumdaki korku duyduğu için bu politikayı yaşama geçirmiştir. Şu bilinmelidir ki günümüz dünyasında başarılı olan eğitimli beyin gücüne, dünyanın bütün ülkeleri kapılarını açmaktadır. Kapalı kapıların pek kalmadığı günümüzde rejimin önümüze çıkardığı gerekçelere sığınarak okumamak, halkımızı cehalete, geleceğimizi sefaletle mahkûm

etmekle eşdeğerdir. Rejim toplumumuz içerisindeki cehaletin devam etmesi için bazen Kürtlük kimliğimizden dolayı bazen de mezhep ve inancımızdan dolayı okumamız önüne ne kadar engel çıkartırsa çıkartsın biz mutlaka okumalıyız. Çünkü rejimin asıl amacı bir Kürt'ün okuyup okumaması değil, toplumumuzun genelinde okumaya karşı sempati gelişimini önlemek suretiyle halkımızı cehalete mahkûm etmek ve bu cahil toplumu istediği gibi yönetip yönlendirmektir. Bu nedenle her Kürt bireyi ve Kürdistanlı “okuyup şu meslek sahibi olayım da kendime bir yaşam kurayım” düşüncesinden daha fazla “okuyup bilinçli, aydın bir insan olayım, toplumumun bu cehaletten kurtulmasında katkı sağlayayım” yaklaşımı içerisinde olmalıdır. Zaten aydın bilinçli ve mesleki eğitim sahibi olan insan iş bulmada veya işini kurmada da avantajlı konumdadır.

Aynı şekilde Kürdistan'da anne ve babalar da çocuklarının eğitimine bu temelde yaklaşmalı, onları okumaya teşvik etmelidirler. Eğer çocuk aile içinde kitap okuyan kimseyi görmezse, eğitimin yüceltici, geliştirici etkilerini hissetmezse elbette kendisi de okumak istemez. Yani çocuklara okumayı, eğitimi sevdirmek aile ve çevreye bağlıdır. Okuma sevgisi ve eğitim toplumumuzdaki yaygınca uygulama olan kötekle çocuğa sevdiremez. Çoğu anne-baba “biz çocukların okumasını çok istiyoruz, hatta okumaları için dövüyoruz da okula gitmiyorlar” demektedirler. Fakat bu anne ve babanın evinde tek bir kitap bulunmaz, çocuklar onları okurken bir gün bile görmezler. Tabii ki çocuk en yakını olarak onları örnek alacak ve onlara özenecektir. Bu nedenle sadece resmi okullarla sınırlandırılmadan imkânlar ölçüsünde her Kürdistanlının evi bir kütüphaneye, bir okula dönüştürülerek okumama kültürü ortadan kaldırılmalıdır. Evlerde bol miktarda ve farklı konulara ilişkin kitaplar olursa er veya geç onları okuyanlar çıkacaktır.

Her toplum yaşıdığı uzun tarihsel geçmişinde yaşadıkları ile birlikte karşılaştığı farklı toplumları etkileyerek ve onlardan etkilenerek özgünlükleri çok olduğu gibi benzerlikleri de çok olan bir kültürel yapılanmaya sahiptir. Karşılıklı doğal etkileşim ve dönüşüm dışında toplumlar kültürlerini yitirdikçe kendileri olmaktan çıkarak başkalaşmışlardır. Eski tarihlerde yaşamalarına rağmen günümüzde yok olan halkların durumu böyledir. Bu halklar tümü ile fiziksel katliamlardan geçirilip yok edilmemişler, kültürel anlamda eritilip asimilasyona uğratılmışlardır. Bir başına kültür bir toplumun konuştuğu dilinden, yaşama bakışına, yemek alışkanlıklarından eğlenme biçimlerine, müziğinden doğaya yaklaşımına, birbirleri ile ilişkililenmeden resmi bayramlarına kadar düşünebileceğimiz bütün alanlarda sahip olduğu ve her birisi özgünlükler içeren toplumsal kimliktir. Bütün ideolojiler topluma mal olmak ve süreklileşmek için hedefledikleri toplumlarda öncelikle “yeni bir kültür” yaratmak istemişlerdir. Kendi yeni kültürlerini toplumlara kabul ettiren bütün ideolojiler uzun ömürlü olmayı başarırken bunu başaramayanlar yok olmuşlardır.

Kültürler dinamik ve toplumun ihtiyaçları temelinde kendisini uyarlama kabiliyeti gösterirse olumlu rol oynarken, katılaşarak dogmatikleşirse toplumları geri bırakan bir karakter kazanabilirler. Özellikle Kürt toplumu olarak içinde yaşadığımız ağır durum dikkate alındığında dönüşüme uğratmamız gereken birçok geçmiş alışkanlıklarımızın olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Bir bütünen geçmiş konularda açmaya çalıştığımız toplumsal ve bireysel yetmezliklerimizin tümü kendi alanlarındaki yanlış ve zamanımıza cevap olamayan kültürel altyapımızdan kaynağını almaktadır. Bunların içerisinde uyuşturucu bağımlılığı, kaçakçılık ve Besiclik gibi bazıları yakın tarihsel geçmişimiz ve yaşadığımız süreçle ilgili ve yeni kültürel etkiler olarak ortaya çıksa da nihayetinde bunlar da

daha eskilere dayanan olumsuzlukların üzerinden şekillenme bulmuşlardır. Mesela aşiretçi feodal kültür ve okumama kültürü gibi bazıları hem uzun geçmişleri olan hem de çok büyük tahribata neden olan ve her birisi beraberinde onlarca farklı sorun yaratan konumdadırlar. Binlerce yıldan beri hep yabancıların istilasına uğrayan ülkemiz ve dış egemenlerin işgalinde yaşayan halkımızın varlığını koruyarak bugüne gelmesinde en önemli neden çok güçlü ve derin bir kültürel geçmişe sahip olmasıdır. Neolitik kültür dediğimiz bu güçlü kültürel etki ülkemize işgalci olarak gelen birçok toplumun kültürel anlamda halkımız içerisinde erimesine neden olarak bizi koruyabilmiştir. Bu da gösteriyor ki kültürlerin gücü uzun vadede kılıçların gücüne galip gelmiş, savaşta yenen bir çok halk yendikleri toplumların kültürel güçlerine yenilerek içlerinde erimekten kurtulamamışlardır. Çok derin tarihsel geçmişe dayandıkları içindir ki günümüzde bazıları toplumumuzu bariz bir biçimde geriletmesine ve düşmanlarımızın hizmetine girmesine rağmen bunları kolay kolay dönüştüremiyoruz. Demek ki kültürel birikimlerimiz bir yandan varlığımızın nedeni diğer taraftan yaşadığımız sorunların da kaynağı olabilmektedir. Asıl ve acilen yapmamız gereken, bizi gerileyen öğeleri değişime tabi tutarak esnetmek, yeni sentezlerle toplumumuzu bu ayak bağlarından kurtarmaktır. Toplumdan bireye kadar bunların yarattığı etkiler geçmiş konuların çoğunda belirtildiği ve değerlendirildiği için yeniden sıralamaya gerekli görmüyoruz. Mevcut aşiretçi kültür, feodal aile kültürü, okumama kültürü, örgütlenmeme ve çok evlilik gibi pek çok örnek verilebilir. Eleştiriye tabi tutmadığımız kültürel değerlerimizi de sahiplenerek korumalı ve güçlendirerek geleceğe taşımalıyız. Dilimiz, mertliğimiz, direnişçiliğimiz, misafir severliğimiz, yaşlı ve düşkünlere sahip

ıkan merhametimiz bize ait oyunlarımız, milli bayramlarımız, giysilerimiz gibi.

Kürdistan tarihi boyunca çok ciddi dış kültürel baskı ve saldırılara maruz kalmıştır. Bunların içerisinde en etkili olanlarından biri İslamiyet'in zorla ülkemize sokulması süreciyle başlayan ve İslamiyet'in kabul ile devam eden Arap kültürünün taşırılması sürecidir. Bu yolla toplumumuza yabancı ve bizim zgnlklerimizde çok gerisinde bazı yaşam alışkanlıkları ve ilişkiler empoze edilmiştir. Toplumumuz İslam ideolojisini kendisine uyarlama kabiliyetini fazla gösteremediği için kendisini ona uyarlamıştır. Sadece bazı Krdistanlılar Alevilik biçiminde kısmen de olsa İslamiyeti kendilerine uyarlayarak bir özgünlük yaratabilmişlerdir. İkinci en etkili kültürel baskı dönemi ise özellikle birinci dünya savaşından sonra ülkemizin dört parçaya ayrılarak sömürgeleştirilmesi süreci sonrası egemen devletlerin bizi asimile etmek için dayattıkları ulus-devlet anlayışı dönemidir. Geçmişte yerel düzeyde yaşatılan bazı eğitim ve kültürel örgütlenme ve kurumlar egemen devletler tarafından kapatılarak yerlerine egemenlerin kültürlerini hâkim kılmaya çalışan kurumlar geçirilmiştir. Kürdistan'ın bazı parçalarında halkımızın varlığı tümden inkâr edilmiş ve halkımız yok sayılmıştır. Kültürel asimilasyon öyle bir dzeyeye vardırılmıştır ki şehirlerimizin, dağlarımızın, akarsularımızın ve hatta insanlarımızın adları değiştirilerek Kürtlüğe ait olan her şeye karşı sistematik bir savaş yürütülmüş ve tarihimiz tümüyle inkâr edilmiştir.

Doğu Kürdistan'da da egemen rejimler benzer uygulamalar geliştirirken kültürümüz değişik yöntemlerle kendisini korumaya çalışmıştır. Fars egemenlik sistemi bizim tarihsel mirasımız başta olmak üzere Newroz gibi, arşema Sor gibi kendisinininki ile ortak olan fakat kendi içerisinde bazı farklılıklar da barındıran birçok kültürel değerlerimizi kendisine mal

etmeye çalışmıştır. Fars egemenlik sistemi geçmişteki tarihsel yakınlığımızı kullanmak suretiyle asimile ve yok edemediği kültürel değerlerimizi sahiplenme yoluna giderek kendisini bütün ortak kültürel değerlerin tek sahibi olarak ilan etmiştir. Çok farklı ve birbirine zıt kültürlerle sahip toplumların birbirlerini asimile etmesi nispeten zor, yakın kültürlerinki ise kolay olduğu için İran egemenleri yumuşak politikalarla, zıtlılaştırmadan asimilasyonu gerçekleştirme yolunu tercih etmişlerdir. Sözde Kürt halkını tanıyan ve Doğu Kürdistan'ın küçücük bir parçası da olsa bir alanına Kürdistan diyen rejim, iş kültürümüz ve tarihimizle ilgili alana gelince sessizliğe bürünmekte ya da engeller çıkartmaktadır. Bu rejim bağımsız kültür araştırma kurumları yine tarih ve dil araştırma kurumları oluşturmamıza izin vermemekte, kendi dilimizle eğitim ve yayını yasaklamaktadır. Çok kısa yaptığı ve devletin propagandası ile egemen ulusun milliyetçiliğini yapan işitsel ve görsel yayınları da kendi siyaseti için yapmaktadır. Bu rejim çocuklarımıza kendi ulusal isimlerimizi vermeyi kabullenmeyecek kadar kültürel değerlerimize tepkilidir. Bazı ebeveynlerin, rejimin taleplerine uyarak çocuklarına ulusal isimlerini vermemeleri kadar aşağılayıcı bir şey olamaz. Mademki o çocuk senin çocuğundur sen nasıl olur da başkalarının ona zorla verdiği ismi kabul ediyorsun. Eğer bunu kabul ediyorsan o çocuğu da onlara ver hiç olmazsa geleceğini de onlar kursunlar. Çünkü başkalarının uygun gördükleri ismi yani yabancı kültürel bir öğeyi taktığın o çocuğu Kürt olarak büyüteceksin. Eğer Kürt olarak yetiştireceksen isminden başla, yok asimileye isimden başlıyorsan ver de bir başkası olsun. Burada ortaya çıkan, kültürünü sahiplenmeme, kültüründen kaçmadır. Çünkü egemen rejim kendi kültürünü yüceltirken bizim kültürümüzü horladığı, küçümsediği için ondan bir kaçış var. Egemen kültür Kürt'ün yanında Azeri'yi küçümser, hakaret

eder, Azeri'nin yanında da aynı şeyleri Kürt'e yaparak diğer halkların kültürlerini küçümseyerek, çatıştırarak kendininkini egemen kılar. Mesela Kürdistan'da birçok insanımızın adı Daryuş, Behmen, Mehran, Areş, Ensari'dir fakat Kawa, Agit, Rojhat, Berivan, Zozan gibi Kürt isimlerine pek rastlanmaz.

İletişimin çok geliştiği ve kültürlerin birbirlerini daha çok ve daha hızlı etkileyebildiği günümüzde egemen toplumlar en çok kültürel anlamda kendilerini ihraç etmektedir. Genel dünyada gelişen ve ülkemizi işgal etmiş egemen rejimler tarafından daha sistemli bir biçimde ve zorla bize dayatılan kültürel baskıya karşı kendi kültürümüzü korumak bizi bugünlere kadar taşıyabilen kültürel değerlerimize bir borcumuzdur. Bunun için de tüm koşulları zorlayarak kültürümüzü değişik kurumlaşmalar aracılığıyla geliştirip güncelleştirmemiz gerekiyor. Gericiliğe kaçmadan ama bizim olan değerlerimizi araştırıp gün ışığına çıkartarak sahiplenmek kimliğimizi güçlendirecektir. Öyle ki bazı halklar vardır ki sadece çok özgün bazı kültürel özellikleri ile bütün dünyada tanınmakta ve sempati toplamaktadır. Bizim ulusal çıkarlarımız için gerici bir karaktere dönüşmemiş tüm kültürel değerlerimizi sahiplenelim. Egemen sistemin geri görerek horladığı isimlerimiz gibi bayramlarımız gibi, dilimiz gibi bazı şeylerin asıl kimliğimiz olduğunu unutmayalım.

Kültürel milliyetçiliğe kaçmadan toplumsal kimliğimiz olan kültürümüzü kurumlaştırmak ve geliştirmek, bizi kendimiz olmaktan çıkarmaya karşı en etkili yoldur. Kendimizin olanlardan utanmadan, inkâr etmeden, kaçmadan ama geriliklerimizi de aşarak dünya ile bütünleşmek, başka toplumları özel olarak hedeflemedikleri sürece diğer halkların kültürel özgünlüklerine hoşgörülü yaklaşmak ve saygı duymak bizim için önemlidir. Eğer rejim kültürleri öldürmek istiyorsa, alay ediyorsa, birbirleri ile çatıştırmak istiyorsa bizim uygulama ve yaklaşımlarımız bunun tam tersi olmalıdır. İdeolojilerin

kültürel zeminde çatıştığı günümüzde tarihin hiçbir döneminde olmadığı düzeyde kültürel emperyalizm imkânları mevcuttur. Dünya egemen sistemleri bir yandan farklı kimlik ve kültürlerle saygılı olduklarını ve desteklediklerini dillendirirken diğer yandan bütün medya kurumları ve teknolojik imkânları kullanarak kendi kültürlerinin reklâmını yapmakta, onu diğer halklara empoze etmeye çalışmaktadır. Bu yolla kendi zihniyetlerini, bakış açılarını, olaylara yaklaşımlarını, zevklerini, ölçülerini, genel anlamı ile ideoloji ve sistemlerini tüm dünya halklarına kabul ettirmeye çalışırlar. İran rejimi komik uygulamalarında olduğu gibi, uydu antenleri yasaklamak veya internete filtreler koymakla dış kültürel etkiye karşı savaşım geliştirilemez ve alternatif oluşturulamaz. Alternatif, kendi kültürel kurumlarını geliştirmek, günümüz ihtiyaçları temelinde özgünlükler yaratmaktır. Aksi halde kültürel özgünlükler bazı dini dogmalar gibi katılaşarak topluma ayak bağı olmaktan kurtulamaz ve bunun sonucu olarak da uzun vadede yabancı kültürler tarafından aşılımları da kaçınılmaz olur.

Bir toplumun kültürel birikimlerinin hem bir yansıması hem de yenilikçi sentezinin artistik ifadesi olarak değişik alanlarda icra edilen sanat, kültürün yenilikçi, üretken, estetik öncülüğünü yapmaktadır. Bu anlamı ile bir kültürü demokratikleştirmenin, gericileşmekten kurtarmanın en etkili aracıdır sanat. Çünkü sanat alternatif bakış açıları ve yorumlamalarla mevcut olanı eleştiriye tabi tutan değişime zorlayan, hiçbir zaman elde edilenle yetinmeyen yenilikçi, devrimci bir muhalefettir. Kültür ve ideolojilerin demokratikleşmelerinin muhalefeti, toplumların vicdanıdır sanat. Sanatı icra eden ve sanatçı olarak adlandırılan insanlar; oyunları, yazıları, sesleri ve melodileri ile resim ve karikatürleri ile toplumu düşünmeye, farklı yorumlara, yeni dünyalara götürerek ufuklarını genişleten aydınlardır. Avrupa'da

hiçbir devlet gücünün üstesinden gelemediği, bütün kralların egemenliklerini paylaştıkları ortaçağ kilise hâkimiyetinin başta İtalya olmak üzere birçok ülkede sanatçıların başlattığı Rönesans hareketi ile aşıldığı ve bu coğrafyada devrimsel gelişmelere yol açtığı düşünüldüğünde sanat ve sanatçıların toplumlar için önemi daha iyi anlaşılır. Eğer bugün Ortadoğu dogmaların esiri olmuşsa bunun en büyük nedeni sanata ve sanatçıya olan yanlış yaklaşımıdır. Bu coğrafyada sanatçı egemen rejimlerin görmek ve duymak istediklerini yapmaya zorlanmakta, özgürlüğü kısıtlanmaktadır. Eğer sanat yenilik, yaratım ve eleştiri ise sanatçı özgür düşünme ve hareket imkânına sahip olmak zorundadır. Maalesef hem genel Ortadoğu'da hem de bizim toplumumuzda buna fazla imkân tanınmamıştır. Hal böyle olunca da bizdeki sanatçılar çoğunlukla sadece geçmişin taşıyıcıları olmuş, yeni yaratımlarla geçmiş i geliştirip güncelleştirmeyi başaramamışlardır. Bunun sonucu olarak da hem Ortadoğu'da hem de Kürdistan'da toplum; kültürü, gelenekleri ve egemen dogmaları ile yüzyıllardır adeta dondurulmuştur.

İran rejimi de bu coğrafyanın en gerici dogmatik güçlerinden birisi olarak sanata ve sanatçıya kara çarşaf ve takke giydirerek özgürlük sınırlarını fiziğinden başlayarak çizmiştir. Rejim için sanat kendi sistemini yücelten, onu eleştirmeyen, değişime zorlamayan, halkın kafasında soru işaretleri yaratmayan, mevcut kalıpların duvarlarına çarpmadan icra edildikçe iyidir. Sanatçı da geçmiş e ve değişime(geleceğe) küfredip bugünü ve bugünün mollalarını yücelttikçe sanatçıdır. Molla rejimi sanatsal etkinliklerin tümünün mayasını oluşturan özgürce düşünüp özgünlükler yaratmayı kendi dogmatik zihniyet yapısına kurban ederek, sanatçılığı bir meslek, sanatı da bir iş koluna çevirmek istemektedir. Bunun sonucu olarak İran'da sanatçılık çoğu kişi için bir memuriyet gibidir. O, amirinin önüne koyduğu işleri

yapmakla mükelleftir. Rejimin uygulamalarında sanatçıların görevi duygulara hitap ederek tüm toplumun beynini uyuşturmak ve egemen sisteme itaate teşvik etmektir. Her bir molla en usta sanatçıya bile parmak ısırtacak yaratıcılıkla siyaset sanatının inceliklerini kullanarak bu rejimi ayakta tutma gayreti içinde iken, toplumun sanatçıları da kendi siyasetlerinin aleti olarak kullanmaktadır. Günümüzdeki sanatsal kısırlık zengin tarihsel-kültürel geçmişe sahip olan genel İran toplumu için çok büyük bir kayıptır. Sanatsal yaratımın en önemli ihtiyacı olan düşünce özgürlüğüne İran rejimi imkân tanımayacağına göre sanatçıların bireysel bazda rejimin düşünceyi kısıtlayıcı ve yasaklayıcı engellerini aşarak, sanatsal anlamda topluma yenilikler sunmaları kendilerini zorlasa da kısa vadede tek çıkış yoldur. Mevcut durum düzelsin diye bir sanatçı işi, doğal gidişatına bırakarak sanatçı olamaz. O, bu durumun düzelmesine öncülük yapmak zorundadır.

Sanatçılara en büyük rol toplumların dogmaların esiri olduğu ya da kaos durumu yaşadıkları koşullarda düşer. Çok ciddi sorunlarla yüz yüze olmayan toplumların bu durumları sanatçıların çalışmalarının da eseri olduğu için zaten bu toplumlarda sanatçılar rollerini oynuyorlar gerçeği ortaya çıkar. Fakat ciddi sorunlarla yüz yüze olan toplumların sanata ve sanatçıların özgür çalışmalarına yaklaşımlarını gözden geçirmeleri gerekmektedir. Sanatçı icra ettiği sanat yoluyla toplumları kaos ortamından çıkarma potansiyeli taşıdığı gibi yaşanan bu süreçlerin tarihe çarpıcı geçişini sağlayarak kalıcılışmasını da sağlamaktadır.

Yaşadığımız bugünkü koşullar halkımızın sanatçıya ve sanata en çok ihtiyaç duyduğu ve en büyük sanatsal ürünlerini verme potansiyelini taşıdığı bir tarihsel süreçtir. Halkımızın yaşadığı trajedileri sanatsal incelik ve yaratıcılıkla yansıtacak sanatçılardan yoksun olduğumuz sürece ne dünyayı ne de

halkımızı yaşanan gerçeklere inandıramayız. Bazen bir fotoğraf karesi, bir film şeridi birçok şeyi ifade edebilmektedir. Toplumumuzun ihtiyaç duyduğu; kültürümüzü yozlaştıran, başkalarına özentiyi geliştiren, sadece çıkar amacı ile hareket eden bazı günümüz sahte sanat hırsızları değil, dogmaları aşarak egemen rejimlerin uygulamalarına meydan okuyan, toplumumuzu hem kendisine hem de dünyaya sanatsal yaratıcılıkla anlatma gücünü gösterebilen sanatçılardır. En büyük sanatçıların en zor koşullar altında yaşayan arayış içerisindeki toplumlardan çıkmaları bir tesadüf değil insan vicdanının şahlanmasıdır.

Bu anlamda yaşadığımız trajik durumdan istifade ederek kültürel değerlerimizi yozlaştıran ve kendisine sermayeye dönüştüren egemen rejimlerin şakşakçılığını yapan sözde sanatçıları teşhir etmek ne kadar önemli ve gerekli ise mevcut yaşananlara muhalif ama inkârcılığa kaçmadan kültürel değerlerimizi yenilikçi bir senteze tabi tutarak toplumsal gelişim, değişim ve dönüşümün önündeki engelleri aşmayı hedefleyen gerçek sanatı ve sanatçıları desteklemek de o kadar önemlidir. Şimdiye kadar toplum olarak sanatçı bakımından oldukça fakir bir durumdayız. Çıkan kimi sanatçılar da ya sadece geçmiş kültürümüzün taşıyıcısı rolünü oynamış ya da gereken yaratıcılıkla yenilik yaratamamıştır. Yeni nesil Kürt sanatçısı egemen rejimlerin zihniyetini aşarak sanatı sadece para için değil, sanat için değil, kendi reklâmını yapmak için değil, meşhur olmak için değil, sanatı toplum için yapmalıdır. Toplum için yapılan sanat zaten sanatçıya diğer kazanımları da sağlayacaktır. Sadece para için ya da egemen rejimler için yapılan sanat, sanat değil sadece bir iştir. Çok uzun tarihsel geçmişimiz ve geniş kültürel zenginliklerimiz eğer yaşadığımız ağır sorunlarla doğru bir senteze tabi tutulursa gerçek sanatçılar için müzikten edebiyata, resimden tiyatro ve sinemaya kadar her

alandanda muazzam bir zenginlik sunmaktadır. Öyle ki bir seferliğine ölkemizi görüp bu duruma şahit olan birçok yabancı bu kısa gözlemlerini roman, film ve tiyatro oyunlarına dönüştürebilirken bizim toplumumuzdaki aydın ve sanatçının bundan istifade edememesi en iyimser ifade ile sanatsal hissiyatlarımızın zaafı olarak değerdendirilebilir.

I- Rejimin Yarattığı Kişilik ve Aydın Tipi.

Birey olarak insan, şekillenmesinin asıl karakterini, ailesi ve içerisinde yetiştiğı toplumun genel kültürel çerçevesinden almakta daha sonra bu özellikler okul ve diğer kurumlarda yasa ve kanunların çerçevesini belirlediğı resmi hukukla birleşerek en son şekillenmeye ulaşmaktadır. Bilimsel veriler aile içerisinde ve yakın çevrenin etkili olduğı okul öncesi gelişimin, ilerleyen yaşlarda bireyin kişilik şekillenmesi ve özellikleri üzerinde en etkili dönem olduğunu ortaya koymaktadır. Bu dönemde kazanılan özelliklerin tümü kendi alanlarında ileride inşa edilecek olan büyük binanın temel taşlarını oluşturmaktadır. Eğer temel çürük olursa onun üzerinde inşa edilecek hiçbir yapının sağlıklı olması düşünülemez. Fakat temel sağlam bir zeminde ve sağlam malzemeyle atılırsa ilerideki hatalar bazı hasarlara neden olsalar da bütün yapıyı etkileme kudretine sahip olamazlar. Buradan şu gerçeklik ortaya çıkıyor; aile ve toplumun kültürel alt yapısının güçlü ve sağlam olduğı bireyler, sakat zihniyet yapısına sahip rejimlerin egemen olduğı ölkelerde büyüseler kişilik çok sağlıklı olmazsa da özü itibari ile önemli oranda olumluluklar barındırırken, çok olumsuz aile ve toplumsal ortamlarda büyüyen birey ileride olumlu yönetimlerin hüküm sürdüğü alanlarda çok ciddi anlamda sorunlu olmaktadır. Dile getirdiğimiz bu iki taraflı durum her ne kadar kişilik üzerinde birbirinden farklı şiddetlerde tahribata neden olsalar da her iki durumda da ortaya

çıkan, kişilik kırılmasıdır. Çünkü burada aile ve toplumdan kazanılan kültürle resmi devlet hukukunun çatışması aynı kişide yaşanmaktadır. İstikrarsız ve kırılğan olan bu kişilik kimi zaman bir tarafa, kimi zaman diğer tarafa savrulmakta, bazen vicdan azabı ve toplumun yazılı olmayan etik kuralları bazen de devletin kanunları ile karşı karşıya gelmektedir. Tek başına ve kaba anlamıyla her ikisini veya herhangi birisini reddederek sorunu çözmesi ya da değişim için tek başına bir mücadele stratejisi geliştirmesi son derece zor olduğundan istikrarsız bir kişilik oluşmaktadır.

Kişiliğin sağlıklı gelişimi için hem aile ve içerisinde yetişilen toplumun kültürel yapısı hem de egemen devlet aygıtının hukuksal kurallarının nispeten bir bütünlük oluşturması gerekiyor. Aile bölümünde kendisini aile kurumuna benimsetmemiş ideoloji veya sistemlerin uzun süreli olamayacağını belirtmiştik. Çünkü buradaki uyumsuzluk, rejimleri sadece zora dayalı bir konumda tutacak, rejim kadroları aile temelinden başlanarak yetiştirme imkânını bulamayacaktır. Böylece aile ve toplumun kültürel yapılanması ile şekillenen çocuklar büyüyünce rejimlerin sistemleri ile doğal ve sürekli bir çatışmayı yaşayacaklardır. Demek ki kırılğan ve istikrarsız bir kişiliğin oluşmaması için toplumsal kültür ile resmi devletin ideolojik ve hukuksal yapısının belli oranda bir uyum içerisinde olması ya da bir sentez oluşturmaları gerekiyor.

Kürdistan'ın yabancı egemenliğinde olması Kürt bireyini egemen rejimler ile hem kültürel hem ideolojik olarak çatışmalı konuma getiren bir durumdur. Çünkü burada hem kültürel hem de ideolojik-hukuksal bir dışalanma söz konusudur. Kürt halkı hem toplumsal boyutta hem de bireysel anlamda bir mücadele yürütmekle karşı karşıyadır. Burada en göze çarpan ve yakıcı olan sorun bireyin ait olduğu toplumsal kimliğinin dışalanması, horlanması, baskıya maruz bırakılmasıdır. Tabi ki bireyin ait

olduğu bu toplumsal kültürün ve kimliğin reddi aynı zamanda bireyin kendisinin de reddi anlamına gelmektedir. Bu durum bireyi ya kendisini ve ait olduğu toplumu inkâr etme ya da sahiplenme ikilemi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Kürt bireyinin kişilik şekillenmesinde geldiği ilk önemli yol ayrımı bu alan olmaktadır.

Kürt bireyi bir başka hususta daha önemli bir sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu da günümüzdeki gelişmelere nazaran nispeten kapalı olan ve feodal ilişkilerin büyük etkiye sahip olduğu klasik Kürt aile ve toplum ilişki tarzı ile daha çağdaş olan arasında tercih yapma ya da bunları bir yerde buluşturma sorunudur. Kürt bireyi önceki bölümlerde açtığımız aile ve aşiret yapısının toplumumuzda yarattığı ilişki tarzı ile kendisini ifadeye daha açık olan ve bizim gerçekliklerimizin çok ötesinde, dünya egemen sisteminin reklâmını yaptığı ilişki tarzı arasında bocalamaktadır. Bir yandan kendi toplumundan kopamazken diğer yandan yaşadığı ulusal-toplumsal gerçekliğinin çok ötesinde bir hayal âleminde gezinmekte, o hayal dünyasının kahramanlarına öykünmektedir. Aslında biraz gerçekçi olup reklâmı yapılan dünyanın standartlarından bir kaç adım uzaklaşıp kendi toplumsal realitesini de değişime zorlayarak özgün ve kendi toplumunun gelişmesine hizmet eden bir sentez oluşturma imkânı vardır. Fakat bu, hem epey zor hem de hülyalı ve pembe hayali bir dünya olmadığından çoğu Kürt bireyimiz “gerçeğin militanı olmak yerine hayallerin prensi olarak yerinde sayıklamayı” tercih etmektedir. Demek ki Kürt bireyi kişilikteki ilk büyük çatallaşmayı toplumumuz ile egemen rejim ve sistem arasında yaşarken ikincisini ağır feodalite ile modernite arasında yaşamaktadır. Bu durum da Kürt kişiliğinin egemen devletin resmi toplumundan olan bir bireyin kişiliğinden çok daha farklı ve sorunlu olması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Genel hatlarını verdiğimiz bu ağır toplumsal sorunlarla birlikte toplumumuzdaki bireyin kişilik şekillenmesini etkileyen çok daha fazla sayıda farklı etkenler de mevcuttur. Mesela ülkemizin, irademizi hiç hesaba katmayan inkârcı Molla rejimi tarafından zorla işgal altında bulundurulması genel bir çerçeve iken bu rejimin toplumumuz ve tek tek bireyler üzerinde yürüttüğü çok çeşitli politikalar ciddi sorunlar doğurmaktadır. Öncelikle rejimin ideolojik katı dogmatizmi bütün çelişkileri siyah ve beyaz mantığı ile kutuplaştırmaktadır. Bu mantık “ya isyan et ya da kölem ol” zihniyetidir. Uzlaşmaya, yeni sentezlere, farklılıklara bu zihniyette yer yoktur. Her şey en uçta seyreder. Bu zihniyetin hâkim olduğu kişilik ya tamamen teslim olur ya da anarşizme kayarak her şeyi reddeder. Bu kişilik inkârcı olur. Hep uçlarda seyrettiği için bu kişilik ufak başarılarını bile abartır, çünkü onun için orta yer yoktur. Aynı şekilde başarısızlık durumlarında büyük kırılmalar yaşar ve çabuk teslim olur. Bu özeliğinden dolayı mücadeleci ve sabırlı değildir. Başarısı da başarısızlığı da saman alevi gibidir.

Toplum içerisindeyken ağır feodal geleneklerin baskısı altında, rejim egemenliğinde ise dogmatik ve neredeyse kutsal kabul edilen kanunlar bireyi çok ciddi basınca tabi tutmakta, birey çoğu zaman sadece hazır olana tabi olarak yaşamaktadır. Burada yaratıcılık, farklı bakış açısı ve yaklaşım yöntemleri yoktur. Rejim her şeyi kendisi sunmakta ve bireye düşünme alanı bırakmak istememektedir. Öyle ki bırakalım günlük sorunlar ile siyasal ve toplumsal olayları, kutsal inanç ve ibadet konusunda bile Mollalar bütün bir toplum yerine düşünüp karar verdiklerinden bireye çok fazla tercih yapma alanı bırakılmamaktadır. Birey daha önce hazırlanmış elbiselerden birisine bedenini uyarlayıp giymek zorunda bırakılmaktadır. Maalesef geleneksel toplum içi ilişki tarzı olan feodalitenin tutumu da bu konuda egemen rejimin uygulamalarıyla

örtüşmektedir. Kürt bireyi aile içerisinde de daha önceden kendisi için hazırlanmış rolü oynamak zorundadır. Ailenin anti demokratik aşırı hiyerarşik yapısı bireyi adeta raylı bir sisteme oturtmaktadır. Birbiri ile örtüşen sistem-aile kuralları pasif, edilgen ve kendi kaderine razı bir tip yaratmaktadır. Ona göre yaşanan durum bir kaderdir ve kendisinin yapacağı bir şey yoktur. Ne zamanki kaderi değişirse o zaman kendisi de bu sorunlardan ve sıkıntılardan kurtulur. Bu kişilik tipi; insanın yarattığı değişimlerin kendisine kader olarak benimsetilmiş şeyin kendisi olduğunu ve dolayısı ile bütün toplumsal değişimlerin asıl yaratıcısı ve sürdürücüsünün de kendisi olduğunu göremeyecek kadar körleşir. Bu nedenle bu kişilik tipi bırakalım toplumsal dönüşüm ve gelişmelere öncülük etmeyi ve katılmayı, hep ayak bağı olarak geriye çeken bir konumu işgal eder. O, kendi kişiliğini değiştirmeden de egemen sisteme karşı mücadele edebileceğini sanır. Kendisini sadece bir nesne olarak gördüğü için gününü yaşar, kendisine yüklenmez.

Hem Kürdistan toplumunda hem de egemen Molla rejiminde bilim ve bilimsellik fazla rağbet görmediğinden mucizeler ve efsaneler çok yaygın inanış kaynakları olmaktadır. Bu zihniyet insanı bilimsellikten, gerçeklikten tamamen koparmaktadır. Kişi kendisini gelişmelerin, değişimlerin bir gücü olarak göremez. Ona göre adeta mucizevî olaylar ve efsane kahramanları değiştirmenin gücü olabilirler. Bu nedenle dinde olduğu gibi hep bir mucizenin gerçekleşmesini ve bu kötü gidişatı değiştirmesini bekler. Ya da beklenen bir Mesih gibi kahramanının ortaya çıkıp kötü adamları, kötü sistemi tüm kötülükleri ile birlikte yerle bir ederek kurtuluşunu sağlamasını hayal eder. Bazen de kendisi kendi hayalindeki o efsane kahramanı olur. Bu kişilik analiz ve sentez yapamaz. Hep hayal âleminde dolaşır. Toplumsal konularda cahil, siyaset biliminden uzaktır. Bu tür sorunların ağır düşünsel ve pratik çözümleri ona

göre değildir. Cehaleti öyle bir düzeydedir ki siyasetle, toplumsal sorunlarla uğraşmadan rahat edeceğini sanır. Siyasetin ve ağır toplumsal sorunların kendisini bir pres gibi sıktığının, aldığı nefese kadar bütün yaşamını etkilediğinin farkında bile olmadan “yaşadığını sanır”.

Bireyimiz diğer önemli bir sorunu da yetiştirdiği toplum, yaşadığı ülke ile kapitalizmin modernite anlayışı arasında yaşar. Dış dünyadan bazı olumlulukları alıp kendi toplumsal-kültürel özgünlükleri ile yeni bir sentez oluşturma gücü gösteremeyen bireyimiz kendisinin olmayan bu kültürü olduğu gibi kopyalamaktadır. Birey çok farkında olmazsa da ortaya çıkan tip tam bir hilkat garibesidir. O, ne kendisidir ne de ötekisi olabiliyor. Egemen rejim bir yere kadar buna müsamaha göstererek kendi kişiliğini yeni bir sentezle oluşturmuş bireylerin gelişme yolunu kapatmak istemektedir. Çünkü molla rejimi de başkasının kötü bir kopyası olan, kendi toplumundan ilham almayan ve ondan beslenmeyen bir kişiliğin topluma öncülük yapamayacağını ve dolayısı ile kendi sistemi için risk oluşturamayacağını iyi biliyor. Bu nedenle özentili, yapay, kendi köklerinden kopuk kişiliğin önünü rejimin kendisi de açmaktadır. Bu yolla hem yeni arayışları engellemekte hem de “bakın çağdaş yaşam tarzı ve kişiliği dedikleri bu ucubeliktir” diye toplumu kendi uygulamalarının en doğrusu olduğuna ikna etmeye çalışarak bir taşla iki kuş vurmak istiyor.

Molla rejiminin ekonomik olarak toplumumuzu açlığa mahkûm etme ve açlıkla terbiye siyaseti sonucu gelişen kaçakçılık ve gelecek umutlarının kırılması sonucu özel bir siyaset olarak geliştirdiği uyuşturucu kullanımı, hem toplumsal ölçekte ciddi bir sorun oluşturmakta hem de bireyler bazında ciddi kişilik zaafı ortaya çıkartmaktadır.

Kaçakçılıkta aşırı maddiyatçı, kendi bireysel veya dar aile çıkarları için her şeyi yapabilen, güven vermeyen, kaypak ve

emeksiz kazanç sağlamanın peşinde koşan bir kişilik oluşur. Üretime dayalı olmadığı gibi resmi de olmayan kaçakçılık, kurnaz ve işbirlikçi bir kişilik karakterini yaratma potansiyeline sahiptir. Onun için yükünü sınırın diğer tarafına aktarması en büyük başarıdır. Yaşamı suni sınır çizgisinin ülkemizi ayırması gibi parçalanmış durumdadır.

Uyuşturucuya bağımlı kişiliğin yaratılması, İran rejiminin son yıllarda en çok üzerinde durduğu husus olmakta ve birçok Kürt genci sadece uyuşturucuya alıştırılmak amacıyla sıradan gerekçelerle zindanlara kapatılmaktadır. Molla rejimi ömrünü uzatmak için doğru düşünemez, doğru karar veremez ve doğru iş yapamaz bağımlı-hasta bireyler yaratmayı uyuşturucu ile sağlamaya çalışmaktadır. Birçoğu rejim ile doğrudan bağlantılı uyuşturucu şebekeleri yolu ile halkımıza uyuşturucu dağıtarak hem elindeki üç-beş kuruş sermayesini almakta, onu aile fertleri ile birlikte açlığa ve sefaletle sürüklemekte hem de hasta kişilikler yaratmaktadır. Gelişmiş toplumlar uyuşturucu kullanımını kendi toplumları içerisinde önlemek veya sınırlamak için özel fonlar ve örgütlenmeler geliştirirken, sigara gibi bağımlılık yapan maddeleri bile kapalı çalışma ve aile ortamlarında yasaklamaktadır. İran rejiminin ise uyuşturucuyu halkımıza peşkeş çekmesi, Kürt bireyinin de bir nimetmiş gibi buna sarılarak kendisi ile birlikte gelecek nesillerimizi tehdit etmesi kadar çirkin ve tehlikeli bir durum olamaz. Uyuşturucunun pençesine düşen bir bağımlı ailesinin günlük zorunlu ihtiyaçlarından halkının kutsal ulusal değerlerine kadar her şeyi satacak düzeyde bir kişiliksizliği yaşamaktadır. Bazı yörelerimizde misafire bile ikram edilen bir ihtiyaç gibi yaygınca kullanılan bu zehir daha önce değindiğimiz gibi kişiyi gerçeklerden kopararak hayallerin âlemine götürmektedir. Uyuşturucu bağımlısı birey için hiçbir değer kendi hayal âlemi kadar önemli değildir. Para bulamadı mı çokça üzerinde hak

iddia ederek namusum-mahremim dediği ve parayla satın alarak dört duvar arasına kapattığı eşini bile satabilecek kadar bir düşürülmüşlüğü yaşayabilmektedir. Dünyanın hiç bir yerinde kendilerine güvenilmeyen uyuşturucu bağımlıları, normal kişilik sorunlarından farklı, hastalıklı bir kategorik grup oluştururlar. Özel tedavi ve müdahalelerle rehabilitasyona tabi tutularak iyileşebilen bu hastalık asıl etkisini zihinsel düzeyde gösterdiği için kişilik değerlendirmelerinin içinde yer almaktadır. Bu tür bağımlı kişiliklerin araç kullanımından çocuk bakımına kadar birçok hassas işi yapmalarına izin verilmemektedir. Uyuşturucu bağımlıları bazen merak ve özentisi olarak bu işe başlasalar da asıl bağımlılaşma nedenleri rejimin özel uygulamaları ve yaşamdaki sorunlara çözüm bulamayan zayıf, yetersiz kişiliğin uyuşturucuya sığınarak hayal âlemine geçmesi ve geçici bir süre için de olsa gerçeklerden kurtulma, uzaklaşma psikolojisidir. Kişilikteki eski sorunlara ek yeni sorunlar yükleyen ve bireyde tam bir ruhsal-fiziksel çöküş yaratan uyuşturucu kullanımı ile mücadelenin en etkili yolu bağımlının içerisinde yer aldığı aile ve sosyal çevrenin ortak mücadele stratejileri geliştirmeleridir. Hem bağımlı kişi hem de çevresi ortak bir çaba ile bu hastalıkla mücadeleyi başarabilirler.

Molla rejimi eğitim kurumlarında da Kürt bireyinden ideolojisiz, günübirlik yaşayan bir tip yaratmaktadır. Bu tip şekilsiz, ölçsüz ve kaypaktır. Rejim Fars tarihi ve Fars kültürünü yücelterek bizim tarihimizi karanlıkta tutmak koşuluyla insanımızdan kendi geçmişinden kopuk, kendi tarihsel-toplumsal geçmişine yabancı ve öz güvenden yoksun bir kişilik yaratmaktadır. Bu birey hem kendisine hem de kendi halkından olanlara karşı güvensizdir. Toplumunu geri görür, egemen toplumdan bireylere tapar. Bu nedenle bu kişilik örgüte, örgütlenmeye gelmez. Egemenlerin yanında el-pençe duran bu kişilik demokratik ortamlarda sorumsuzlaşır, kimseyi dinlemez.

Buraya kadar bazı başlıklar halinde toplumumuzdaki kişiliğin şekillenmesi üzerinde etkili olan ve bazıları yaşanan sorunlardan kaynaklı, bazıları da egemen rejimin özel politikaları ile planlı bir şekilde gerçekleşen hususlara değinmeye çalıştık. Birer Kürt bireyi olarak her birimiz farklı dozajlarda bu politikalara maruz kalarak yaşamımızın farklı dönemlerinde kişiliğimizde farklı çelişkiler ve çatışmalar yaşamışız, yaşıyoruzdur. Asıl mesele bize hazır olarak sunulan bu dayatma rol ve görevleri kabul edip etmeyeceğimizdir. En nihayetinde fabrikadan çıkan bir araç değil de her birimiz adeta farklı bir fabrika gibi yeni ürünler verecek nitelikte birer beyin ve kişilik sahibi isek hiç bir şey kader ve zorunluluk değildir. Demek ki burada farklı iki gücün çatışması söz konusu olacak. Bu çatışma çok eşitsiz koşullarda ve eşitsiz güç dengelerine dayanmaktadır. Bir tarafta yukarıda belirttiğimiz ve birbirinden çok farklı olsalar da aslında hastalıklı olmaları nedeniyle benzerlik arz eden geçmiş geleneklere, egemen rejimlerin siyasetlerine veya dünyadaki egemen emperyalist güçlerin kültür emperyalizmine endeksli kişilikler, diğer tarafta özgürlükçü-ilerici devrimci kişiliktir. Rêber APO bu konuda PKK'yi ve devrimci militanını Doğu-Batı sentezi olarak belirtir ve şöyle devam eder *“PKK'nin Doğu-Batı sentezinde en ciddi yönü, özgünlüğü ve inançlı yaklaşımıdır. Herhangi dogmatik bir merkeze bağlılığı yoktur. Ucuz hayaller beslememektedir. Dürüst ve cesur insanları esas almaktadır. Hiçbir mensubuna kişisel çıkar, prestij vaat etmemektedir. Doğruya adalete, güzelliğe kapıları açık ve özgür bırakan bir tutum içindedir. Yaşamda eşitliği ve emeğe saygıyı esas almaktadır. İlerledikçe, toplum asıl bu özellikleri gözleriyle gördükten sonra, örgütlenmeyi sahiplenecektir. Ne dediklerinden çok, nasıl yaşadıkları çok çekici bulunacaktır. ilk gelişme hızını veren bu özelliklerdir.”* Yani devrimci kişilik halkımızın kutsal manevi

değerlerini ve kültürel zenginliğini sahiplenirken toplumumuzu gerileten, parçalayan ve kadını köle, çocukları mal gibi gören geri özelliklerine karşı savaşıarak halkımızı özgürleştirmeyi hedefler. Ne geçmişe körü körüne bağlı kalarak ne de onu tümünden reddetmeden zenginliklerimizi, erdemlerimizi çağdaş düşünce, bilim ve teknoloji ile buluşturmayı hedef edinir. Başta kendisinden başlamak üzere iradesini geri ve köleleştirici etkilerden arındırarak özgürlükçü, eşitlikçi ve bağımsızlıkçı bir felsefeyi benimser. Bilimsel bir bakış açısı ve yorumlama gücü ile yaşanan geçmişimiz ile toplumsal özgünlüklerimizi ve zenginliklerimizi reddetmeden, kopyacılığa kaçmadan bir senteze tabi tutarak yeni ve bize ait olan özgünlükler yaratmayı hedefler. Devrimci, arayış içerisinde olan, hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmeyen, sorgulayan, bilimsel mantık çerçevesinde dönüştürüp geliştirendir. Büyük hayalleri olmasına rağmen o gerçekçidir. Toplumun bireyde tecelli ettiğinin bilincindedir. Bu nedenle bireyin yetişmesine, doğru kişilik ve sağlam karakter kazanmasına büyük önem verir. O, Rêber APO'nun dediği gibi ***“bireyin şahsında toplumu, yaşanan günümüzün sorunlarından tarihi çözümlemeye”*** çalışır. Hiçbir zaman “dolap beygiri” gibi önüne çizilen yolla sınırlı kalmaz, kendi yolunu kendisi çizer. Onun için tarih, “zorunlulukların yaşanılması değil yaşayanların yaratımıdır.” Devrimci, iyi gören, iyi düşünen, doğru çözümleyen ve kendisinden başlayarak uygulayandır. O zorluklarla savaşan, bu gününün tümünü ya da önemli bir bölümünü yarınki nesillere adama özverisinde bulunacak kadar erdemli ve sorumluluk sahibidir. O, toplumlar üzerinde karanlıkların çökertildiği ve tüm aydınlık umutlarının kırıldığı koşullarda karanlık artıkça daha çok parlayan bir yıldız gibidir. O, düşüncelerini, kazanımlarını içinde yaşadığı toplumla paylaşandır. Hiç kimseden beklemeden bildiği kadar yapan, kendisini abartma gereği duymadan yaptığı

kadar da konuşandır. Kısacası o ucuz hayallerin büyük kahramanı olmak yerine zorlu yaşam gerçeklerinin fedakâr dönüştürücüsü bir militandır.

Hali hazırda toplumumuza gelenekler ve egemen devletler sistemi tarafından empoze edilen kişiliğe alternatif olarak bugün halkımızın özgürlüğü için mücadele eden devrimcilerin birkaç özelliğini bazı başlıklar halinde vermeye çalıştık. Dikkat edilirse bu iki kategori birbirine tam zıt özellikler taşımaktadır. Kürdistan halkının özgürlüğü için bireysel yaşamının rahatlıklarını terk ederek, bütün enerjisini ve yaşamını kurtuluş çalışmalarına adayan insanlarımız elbette ki yeni yaşamı yakalamaya en yatkın ve en yakın kesimi oluşturmaktadır. Kendi evinde yaşayan halkımız içerisinde de birçok kişi kendisine reva görülen ve rejimin teşvik ettiği yaşama karşı savaşım vermektedir. Her Kürdistanlı klişeleşmiş toplumsal kalıplar ve Mollaların reva gördüğü kişilik özelliklerini aştıkça devrimci nitelikleri kendi kişiliği ile buluşturdukça hem kendisinin hem de toplumumuzun özgürleşmesine hizmet etmiş olacaktır. Demek ki egemen sistemin bizde yaratmak istediği kişiliği reddetmek ve kendi kişiliğimizi yaratmak bizim elimizdedir. Düşürülmüş küçük kişilik bir kader değil egemen sistem tarafından bize empoze edilen esaretimizin kölelik zincirleridir. Bu zincirleri bileğimize takmak ya da çıkarıp rejimin suratına fırlatmak bizim elimizdedir. Çok zor da olsa insanın kendi iradesine dayanarak kendi kişiliğine hükmetmesi kendi elindedir. Belki kişinin başka insanları yönlendirmesi, toplumu yönlendirmesi ya da bazı şeylere ikna etmesi hem büyük yetenek hem de karşısındakinin yaşadığı duruma bağlıdır ama kendisini ikna edip harekete geçirmek ağırlıkla kendisine bağlıdır. Yani bir insanın eline kelepçeler de vurulsa, zindanlara da konulsa, aç-susuz da bırakılsa, insani bütün ihtiyaçları da sınırlandırılrsa hiçbir güç onun düşüncesini sınırlandırma,

iradesini kırma kudretinde olamaz. Bu nedenle önce hiçkimsenin bizden alma, onu esaret altına alma gücünün yetmeyeceği düşüncemizi özgür kılarak bağımsız, mücadelecı bir kişilik kazanmanın ilk ve en önemli adımlarını atabiliriz. Hedefe ulaşmak için bu ilk adım hem çok anlamlı hem de zorunludur.

Toplumumuz içinde biraz okul okumuş, bir miktar ansiklopedik bilgiye sahip ve ağzı biraz da laf yapabilen kişilere genelde aydın deniyor. Elbette ki bu hususların hepsi aydın bir insanda bulunabilirler fakat bir başına bu özellikler çok yetersiz oldukları gibi aydın olmak için belirleyici olan özellikler de değildir. Öncelikle aydın bir insan düşünce ve analiz gücü ile yaşamış geçmiş ve yaşanan günümüzden hareketle normal bir insanın göremeyeceği uzaklıkları görür, bunları yeni perspektiflere dönüştürerek toplumuna sunar. O, toplumunun yaşadığı sorunları farklı bakışlarla inceleyerek çıkmazların aşılmasında, karanlıkların aydınlatılmasında öncülük eden güçlü entelektüel birikime sahip liderdir. O, ilkeli, bilgili, erdemli ve diğer kişilik özellikleri ile topluma örnek olan, öncülük eden, toplumla bütünleşen ve geleceğin insan tipini kendisinde yaratan, yaşayandır. Çalıştığı alanlara göre daha farklı özelliklere sahip olabilen aydın insanlar eğer bir toplumda yetişmiyorsa o toplumun geleceği oldukça karanlıktır. Böyle bir toplum hatalara düşmeden, önceden yapılacak doğru analiz ve çözümlemelerden hareketle geleceğini planlayamayacağından her seferinde yanlışlara girdikten sonra bir çıkış bulmaya çalışacaktır. Bu da o toplumun hem çok değerli olan zamanının kaybı olacak hem de hatalardan sonra oluşan tahribatlardan dolayı topluma farklı birçok maliyet ödetecektir. Bu haliyle yaşayan bir toplum, adeta sağır, dilsiz ve zifiri karanlıkta el yordamı ile yönünü tespit etmeye çalışan bir halde her an büyük hatalara düşme potansiyeli taşıyan bir yapı oluşturacaktır.

Genelde İran özelde de Doğu Kürdistan'a baktığımızda hem aydın olarak isimlendirmede yanlış ve yetersiz özellikler esas alınmaktadır hem de aydın olarak kendisini görenler çok yanlış ve yetersiz tutum sahibidirler. Genelde üniversiteye giden ve daha fazla eğitim görenler bizim toplumumuzda aydın kabul edilirler. Bu çok hatalı bir durumdur. Aydın ve okumuşlar farklı iki kategoridir. Sadece okumuş insanların aydın kabul edilmesi aydınlık açısından kabul edilmesi mümkün olmayan bir durumdur. Okumuş kesim devlet kapısında iş arayıp devletle bütünleşmeye çalışırken aydın insan devleti sorgular ve uygulanmakta olan ile kendi arasına mesafe koyar. Okumuş kesim kendisini halka tanıtip kabul ettirmede, halkla bütünleşmede, yaşanan sorunların aşılmasında halkı bilgilendirip ikna etmede tümü ile bir yetersizlik içerisinde. Nasıl ki girilen yanlış bir yol kişiyi doğru adrese götüremiyorsa, bizim aydınımızın güçsüzlüğü de aydınlığa girişindeki yanlıştan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aydınlarımız toplumsal-siyasal etkinliklerde öncülük görevlerini yerine getirmedikleri gibi kendilerinin istedikleri etkinliklere de toplumdan destek alamamaktadır. Hem okumuş insanlarımızın hem aydınlarımızın hem de halkımızın aydın ile okumuş kişi arasındaki ayrımı doğru yapması ve her kişiyi kendi bulunduğu kategori içerisine yerleştirmesi önemlidir. Bu gerçekleşmediği için okumuşluk ile aydınlık birbirine karışmakta ve toplumumuzda aydınlara karşı güvensizlik gelişmekte, aydınlar devletin bir memuru ve işbirlikçisi gibi algılanmaktadır.

Bizim toplumumuzda hali hazırdaki aydın; toplum ve toplumsal gerçeklikler ile aydınlığın temel kıstaslarından kopuk olduğu için hayalecidir. O, bir kaç kitap okuyarak bir iki makale ve kitapçık yazarak ya da bazı eklektik bilgiler edinerek aydın olduğunu sanıyor. Nispeten okuma düzeyi zayıf ve dünyadaki gelişmeleri geriden seyreden halkımız içerisinde kendisini çok

abartır, toplumu ise küçümser. O, ezberlediği bazı şeyleri tekrarlayarak işleri hal edeceğini, insanları eğiteceğini ve ikna edeceğini sanır. Bu özeliği ile tam bir cami imamı gibi vaaz vermekle yetinir. Toplumu tahlil etmez ve toplumsal gücün farkında değildir. Her zaman kendisini merkezde görür. Ona göre bütün dünya kendisinin eksen oluşturduğu bir merkezin etrafında döner. Aşırı bireycidir ve ortak çalışmalara gelmez. Bu özelliklerinden dolayı kendisini ve düşüncesini örgüte, örgütlü güce dönüştüremez ve yalnız kalır.

Aydınımız yalnız kaldığı için herkese karşı kuşkuludur. Kimseye güvenmez. Bu haliyle kendisini örgütleme çalışmaları hep hayal kırıklıklarıyla sonuçlanır. O, hep geri olan toplumun kendisini anlamadığını tekrarlar ve toplumdan kopar, yalnızlaşır. Yalnızlaştıkça korkuya kapılır. O, aydınlık sıfatına yanlış yaklaşımının bedelini geri adım atarak, saf değiştirerek ödeyecektir. Çünkü o, sözde büyük işler yapmak isteyen, toplum liderliğine soyunan megaloman bir cücedir. Hayalleri yıkıldıkça zayıflar zayıfladıkça bir güç odağına sığınmaya çalışır ki çoğu zaman bu güç odağı da kendisini en iyi örgütleyen devlettir. Kendisini aydın sanan birçok insanın daha sonra devletin kapısında sadece bir maaşlı olmalarının kısa hikâyesi böyledir. Bu nedenle kimlerin aydın olduğunun bilinmesi ve bu çerçevede kimin peşinden gideceğine doğru karar verilmesi açısından aydın ile okumuş arasındaki ayrımın iyi yapılması ve bir netleşmeye gidilmesi son derece önemlidir. Aksi halde sahte aydınlar bize daha birçok hayal kırıklıkları yaşatırken gerçek aydınları da kuşku altında bırakacaktır. Gerçek aydın; halkla bütünleşerek birey ve toplumu dönüştüren, örgütleyen ve geleceğin pratik öncülük görevlerini derin tarihsel-toplumsal entelektüel birikimi ile buluşturan ve yaşamını düşünceleri ile birleştiren halk önderidir.

İ- Rejimin halkları birbirine karşı kullanma siyaseti

Bilinen tarihi boyunca İran coğrafyasının hiçbir dönemde bir tek ırkın yaşam alanı olmadığı, günümüzdekine benzer şekilde birçok etnisitenin kimi yerde iç içe kimi yerde de yan yana ama ortak çıkarlar çerçevesinde birlikte yaşadıkları gerçeğidir. Burada bazen İrani olan halklardan hanedanlar devlet iktidarını ele geçirmiş bazen de İrani olmayan yabancı işgalciler bu coğrafyayı ele geçirerek hüküm sürdürmüştür. Uzun tarihsel süreç boyunca süregelen ortak yaşam anlayışı ve alışkanlığı bazı dönemlerde iktidardaki egemenler tarafından istismar edilmeye çalışılsa da halkların karşılıklı hoşgörüye dayalı birlikte yaşam, birbirine saygılı duruşları devam etmiştir. Bu anlamda İran'da yaşayan halklar gibi tarihi geçmişleri binlerce yıla varan ve belli coğrafya parçaları üzerinde çoğunluk olmalarına rağmen aynı devletin bünyesinde yaşanan başka bir ülke yoktur. Bazı ülkelerde iki veya en fazla üç köklü kültüre ait halk bir devlet çatısı altında yaşamasına rağmen İran'da Kürtler, Azeriler, Farslar, Beluciler, Araplar ve Türkmenler ile diğer küçük etnisiteler aynı devletin yönetimi altında bulunmaktadır. Elbette ki bu özgünlük bir yönüyle bu halkların yaşadığı İran coğrafyasının kısmi bütünselliğinden kaynaklansa da asıl neden ortak çıkarlar ve karşılıklı hoşgörüdür. Bu halkların eski yönetimlerce iç işlerinde nispeten özgür bırakılmaları ve onların ulusal kimliklerine saygılı davranılması bu sonucu yaratmıştır. Bu yaklaşım olmadan bu kadar geniş coğrafyada bu kadar farklı etnik yapıya sahip halkları sadece zor aygıtı ile binlerce yıl boyunca aynı yönetimler altında barındırmak mümkün değildir. Dikkat edilirse bu binlerce yıl boyunca onlarca farklı etnik yapıya ait onlarca farklı hanedan egemenlik sürmüş, işgalci konumda bulunanlar ya eritilerek içselleştirilmiş ya da kovulmuş, yerli etnisitelerden olanlar ise el değiştirmiştir. Yani bunların hiçbirisi iktidarda kalıcı olamamıştır. Kalıcı olan tek

şey İran'da yaşayan halkların kendileri olmuştur. Bu nedenle kimi hanedanlıklar İranî halkları birbirine karşı kıskırtmış, Horasan'a göç ettirilen yoğun Kürt nüfus gibi halkların yerleşimlerini değiştirmiştir. Egemenlerin siyasal amaçlı bu girişimlerine rağmen halklar sağduyulu yaklaşımlarını elden bırakmamış ve çatışma içine girmemişler. Demek ki sorunun bir tarafında İranî halklar ve onların birbirine hoşgörölü ve saygılı yaklaşımları diğer tarafında devlet yönetimini ellerinde tutan egemenlerin siyasal çıkar amaçlı yaklaşımları bulunmaktadır. İran'daki demografik yapıya biraz dikkatle bakıldığında devlet yönetimini en çok ellerinde bulunduran Farsların orta kesimde ve nispeten daha derli toplu bir yerleşime sahip oldukları görölür. Yani Fars halkına zorunlu nüfus hareketleri yaptırılmamıştır. Fakat Kürtler, Azeriler, Arap ve Belucilere bakıldığında özellikle ilk iki halkın ciddi anlamda dağıtıldıkları, bazı yerlerde özenle karşı karşıya getirildikleri görülecektir. Yine Kürt halkından önemli bir potansiyeli Horasan'a göç ettirilerek burada Türkmenlerin dengelenmeye çalışılması ve Farsların dış saldırıya açık bu cephesinin de Kürt bariyeri ile kapatılıp egemen elitin bağılı bulunduğı Fars halkının etrafının çepeçevre diğer halklar tarafından korunmaya alınması dikkat çekicidir. Demek ki egemen iktidar erki çok ciddi anlamda halklar arasına fesat karıştırma uğraşı içinde olmuştur ve olmaya da devam etmektedir.

İran genelinde merkezi otoritenin bulunmadığı dönemlerde her halkın kendi içinden çıkan ulusal hareketler de birbirlerine karşı hoşgörüyü esas almıştır. Bazı münferit olaylar yaşansa da genel yaklaşım karşılıklı saygı ve dayanışma olmuştur. Bunun en son örneğı 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan Tebriz merkezli Azerbaycan Cumhuriyeti ile Mahabad merkezli Kürt Cumhuriyetleri arasındaki diplomatik ve siyasal ilişkilendirme.

Tarihleri boyunca isyankâr bir karakterde olan Kürt halkı çok yakın akraba olmasına rağmen egemenler tarafından Farslardan uzak tutulmaya ve Kürtlerle Farslar arasına Azeri halkı yerleştirilmeye çalışılmıştır. Buradaki amaç Kürtlerle Azerileri birbirine düşürerek enerjilerini tüketmek ve her iki halkı da egemen rejimlere muhtaç hale getirmek olmuştur. Bunun için Azerileri de akraba olan bu iki halk arasında güvensizliğe iterek rejime teslimiyete zorlamaktadır. Bu siyaset günümüz Molla rejimi tarafından çok daha etkili kullanılmaya çalışılmaktadır. Çünkü geçmişteki egemenler halkaları ağırlıkla ulusal kimliklerinden hareketle birbirilerine karşı kullanmak isterken Molla rejimi bu konuda farklı mezhepten olmaları nedeniyle bu hususta dini inancı da kullanma gayretindedir. Bu yaklaşım çok tehlikeli sonuçlar doğurabilecek ve halklardan hiçbirisine zafer getirmeyecek bir politikadır. Biraz yakın dönem dünya tarihine baktığımızda eskisi gibi bazı halkların etnik temizlik yaparak diğer halkları tümden yok etme ya da topraklarından sürme döneminin kapandığı görülecektir. Belki 1900'lü yıllardan önce ve başlarında bu uygulamalar mümkündü fakat gerçekleşen dünya savaşlarında ve bu savaşlardan sonra kalabilen kalabalık etnik yapılar sonraki süreçlerde şiddet ile yok edilemediler. Bütün gücüne rağmen ne Hitler Yahudileri yok edebildi ne de Afrika'daki Hutu-Tutsi boğazlaşmalarından, Balkanlardaki eski Yugoslavya halklarının çatışmalarına kadar hiçbir yerde etnik temizlik gerçekleştirilemedi. Çok büyük kıyımlara, insanlığa karşı suçların işlenmesine rağmen uluslararası toplum etnik temizliğe dayalı işgalleri kabul etmedi ve sonunda onca dökülen kana, çekilen acıya rağmen herkes eskiden sahip oldukları ile yetinmek zorunda kaldı. Biz birkaç örnek versek de buna benzer yüzlerce çatışma ve etnik temizlik girişimi olmasına rağmen nihayetinde halkların çatıştığı bütün coğrafyalar ve özellikle de iki dünya savaşının başladığı yer olan

Avrupa, her seferinde daha fazla parçalanarak yeni devletlere bölünmüştür. Yani modern çağımızdaki hiçbir çatışma dünya coğrafyası üzerindeki devlet sayısını azaltmadığı gibi tam tersine arttırmıştır.

O halde önemli bir sonuca varmış oluyoruz. Birinci husus coğrafik yerleşimde çoğunluk oluşturan birçok farklı etnisiteyi egemenliğinde bulunduran devletler geçmişin baskıcı, katliamcı uygulamaları ile devletin bütünlüğünü sağlayamazlar. Eski tarihlerde devletler vatandaşlarına “mal muamelesi” yaptıkları için istedikleri katliamlara girişiyorlardı ve uluslararası kamuoyu da buna sessiz kalıyordu. Ama günümüzde böyle durumlara müdahale edilmektedir. O halde İran molla rejiminin yapması gereken ve aynı zamanda en akıllıca olan iş halkların kendi iradelerini oluşturmalarının önündeki engelleri kaldırarak onların meşru temsilcilerine saygılı davranması olacaktır. Ancak bu yaklaşım ortak çıkarlar dâhilinde halkların birlikte yaşam imkânlarını ve arzularını artırabilir. Halklara saygılı davranılmazsa kısa veya uzun vadede çatışmalar, huzursuzluk ve parçalanma kaçınılmazdır. Bunu dış güçlerin oyununa bağlamak da ancak egemen siyasi erkin sahtekârlığı olabilir. Eğer hem ekonomik hem de teknolojik açıdan çok gelişkin olan Avrupa gibi alanlarda kasaba büyüklüğündeki bazı yerler kendi kaderlerini kendileri belirleyebiliyor, yine bütün etnisiteler ile dini inançların temsilcileri muhatap kabul ediliyorsa neden on milyonlarca kitleye sahip bizim halkların kendilerinin belirleyecekleri temsilcileri kabul edilmiyor ve adeta bu halklara hayvan muamelesi yapılıyor. Bu çok çağıdışı bir zihniyettir ve bu zihniyettir ki Ortadoğu toplumlarını muazzam petrol servetlerine rağmen çok fakir ve adeta bütün dünyaya sorun ihraç eder duruma getirmiştir. Eğer sen kendi ülkenin içini demokratikleştirmezsen, zulüm ve fesat yuvasına dönüştürürsen elbette ki başkaları bundan istifade edecektir. İşte İran'da

yaşanan realite budur. Rejim geçmiş köhne zihniyet ve uygulamalarla bugünü kurtarmaya çalışıyor. Birinci Dünya Savaşı'ndan beri Avrupa'dan Asya'ya kadar çok etnisiteli olan bütün önemli coğrafyalarda bu tip sorunlar uluslar arası alanda kabul edilen temel hak ve özgürlükler çerçevesinde çözülmüştür. Klasik devletlere demokrasi dayatılarak devletler demokrasiye dolayısıyla halkların hak ve özgürlüklerine duyarlı hale getirilerek farklılıkların sorunları belli yönleriyle çözülmüştür. Dünyadaki bütün gelişme ve değişimlere karşın İran'daki Molla rejimi hala klasik inkârcı, asimilasyoncu mantığını dayatmaya devam etmektedir. Dogmatizmin yarattığı bu zihinsel körlüğün aşılması halinde gelecek, rejim için hiç de kolay olmayacaktır.

İkinci husus komşu olan halkların durumudur. Yukarıda örneklendirdiğimiz rejimlerin, ideolojilerin, hanedanların geçici olması fakat halkaların kalıcılığıdır. Kürt halkı ile Azeri halkı binlerce yıldır yan yana, iç içe yaşamıştır ve bundan sonra da yaşamaya devam edecektir. Biz bu gerçekliği değiştiremeyiz. Biz dünya görüşümüzü, egemen olan hanedanları, yöneticilerimizi değiştirme imkânına sahibiz fakat üzerinde yan yana yaşadığımız coğrafyalarımızı değiştirme imkânımız yoktur. Çünkü coğrafyalar halklara ait değil halklar coğrafyalara aittir. Mademki bu halklar isteseler de istemezse de yan yana yaşamak zorundadırlar o zaman niye kuşaklar boyu sürecek boğazlaşmalar içine girsinler. Neden geçici egemenliği için fesat üreten Molla rejiminin oyununa gelerek birbirleri ile çatışsınlar. Bilinçsizlik ve cehaletten kaynaklansın ya da bireysel çıkarlardan hareketle olsun halkların çatışmalarına neden olabilecek kişilere karşı halklarımız son derece duyarlı ve sorumlu davranmalıdır. Egemen rejimin hizmetinde ve halklarımızın düşmanı olan bazı kişiler milliyetçilik söylemleriyle provokasyonlar yaratarak bu halkları birbirine

kırdırmanın mühendisliğini yapmaktadırlar. İran molla rejimi halkların artan özgürlük ve demokrasi talepleri karşısında sıkıştıkça bu provokatörler aracılığı ile bu siyasetlerine ağırlık verecektir. Bu hususlar bugün yaşayan nesli ilgilendirdiği gibi gelecek nesilleri de ilgilendirmektedir. Bu nedenle konu sadece kendi günlük çıkarlarımız için ya da duygusal yaklaşımlarla yaklaşım gösterilmeyecek kadar önemlidir. Geçmişte yaşanan bazı olaylar ya da halklar adına ortaya çıkmış bazı hareketlerin yanlış ve öngöründen yoksun tutumları olmuştur. Egemen rejimler de bu hatalı tutumları kullana gelmiştir. Bugünkü rejim özellikle mezhepsel ve ulusal farklılığı kışkırtarak halkımızı komşu halklarla çatıştırma çabası içindedir.

Egemen rejim Kürt halkına uyguladığı şiddet politikasında ağırlıklı olarak Azeri kökenli memurları kullandığı için Kürt halkının tepkisi çoğu zaman rejim yerine Azeri halka yönelmeye meyil göstermektedir. Burada halkımız kendisine tokat atan elin peşine düşerek, beyni görmezden gelmektedir. Böyle bir yaklaşım rejimin oyununa gelmek olur. Eğer sistem adaletli olursa memuru adaletsizlik yapamaz. İran'ın en etkili ve kalabalık iki unsuru olan Kürt ve Azerilerin ne ulusal anlamda ne de mezhepsel olarak birbirlerini eritme imkân ve potansiyelleri yoktur. Bu nedenle rejimin çatıştırma politikaları sadece ve sadece yaraları derinleştirecek ve bu halkların kendi geleceklerini kurmalarını geciktirecektir. İran molla rejimi Kürt halkını geri, dağlılar, kültürsüz, eşkıya, katil, dinsiz ve asi olarak görmekte ve yeni nesil Fars halkına da böyle tanıtarak sürekli aşağılamaktadır. Bu yaklaşımı Azerilerin yanında da sürdürerek Kürtlerin farklı bir mezhepten olduklarını ve dolayısıyla egemen rejimle mezhebdış olan Azerileri rejime sadık kalarak, ortak düşman gösterilen Kürtlere karşı birlikte davranmaya davet etmektedir. Bunun için Azerilere bazı memuriyetler vererek, ekonomik bazı avantajlar sağlayarak

onları kendi politikalarının hizmetinde çalıştırmak istemektedir. Halkları birbirine düşmanlığa sevk eden bu politika çıkarıcı bazı kişiliklerin ağzını sulandırmakta ve geçmiş bazı örneklerdeki gibi devletin kapısında maaşlı köpek gibi bekleyen bu şahıslar Kürt halkının makul ölçülerdeki demokratik gösterilerine “kefen giyerek” saldırmakta ve kadın-erkek onlarca insanımızı katletmektedirler. Silahlı güçlerin çatışması ve birbirini vurmasının bir mantığı olabilir fakat silahsız insanlara silahla saldırmanın ve bu savunmasız insanları katletmenin ne ahlaki ne de felsefik hiçbir mantığı olamaz. Bu tür olaylara karışan ya da karışma potansiyeli taşıyan psikopat-çıkarıcı kişilikler mutlaka kendi yakın çevreleri tarafından uyarılmalıdır. Kürtlerin bütün hak talepleri ve başkaldırılarına karşı egemen rejimin daima Azeri halkından olan bazı hizmetçilerini çıkartması tesadüf değildir. Mako-Tebriz hattından Kırmanşan-Hemedan hattına kadar uzayan ve birçok kent ile metropolde de iç içe yaşayan Kürt-Azeri komşuluğunun bozulması ve ırklar arası çatışmaların başlanması, her iki halka da kaybettirecektir.

Egemen sistemin yaratıcıları Kürt halkının yanında da Azeriler için “Turké xer” diyerek bu halkı aşağılamaktadır. Kürt halkı ile egemen Farsların tarihsel akraba olduğunu, her iki halkın da Aryen kökenli ortak medeniyetler yarattığını Azerilerin ise farklı bir ırktan olduğunu ve coğrafyamıza daha sonra gelen bu zorbaların kültürümüze yabancı ve geri bir halk olduğunu söyleyerek, bu halkı karalamaktadır. Yani Azerilerin yanında dini inancı kullanarak Kürtleri, Kürtlerin yanında ise etnik akrabalığı kullanarak Azerileri birbirine düşman ve her birisini kendisine dost kılmaya çalışmaktadır. Geçmiş tarihlerde bazı Kürt hareket ve şahsiyetleri Azerilere yönelerek halklarımız arasında güven sarsılmasına neden olmuş olabilir. Sorun geçmişin hatalarına saplanıp kalmadan, aklın yolunu seçerek ortak geleceğin bu halkların dostluğunda olduğunu

görmek ve ortak geleceği güç birliği ile yaratmaktır. Bu iki halk tarihlerinden çıkaracakları dersler ışığında bugünün provokasyoncularına karşı ortak tedbirler alarak kendilerini gözden geçirmeli ve yapılan her hatayı önceden önleyemedikleri için kendilerini sorgulamalıdır. Buna rağmen bazı olay ve provokasyonların gelişmesi durumunda toplumlar sükûnete davet edilmeli ve provokatörler, mensubu oldukları halk tarafından cezalandırılarak teşhir edilmelidir. Halklarımızın aydınları ve aksakallıları kendi çıkarlarını savunacak mekanizmaları kendileri yaratarak tedbir geliştirmelidir.

Azeri halkının Kürt halkıyla çatışmasını belki de İran rejiminden daha fazla isteyen diğer bir güç de Türkiye devletidir. En büyük korkusu Kürt halkının özgürleşmesi olan Türkiye devleti geçmiş tarihinde defalarca Azeri halkına saldırmasına rağmen günümüzde sözde yakın akrabalık gerekçesiyle Azeri halkını, özgürlük mücadelesi veren Kürt halkına karşı kullanma gayretindedir. Nasıl ki Mollalar mezhepsel yakınlığı kullanıyor ise Türkler de etnik akrabalığı kullanarak Azeri halkını kullanmak istemektedir. Güney ve Doğu Kürdistan'daki halkımızın özgürleşme mücadelelerinin Kuzey'i de etkileyeceğinden korkan Türkler herhangi bir yerdeki Kürtlerin hak taleplerine karşı çeşitli senaryolara başvurmaktadır.

Birbirlerine karşı şimdiye kadar en çok kullanılan ve bundan sonra da kullanılma potansiyeli yüksek olan Kürt ve Azeri halklarından her birisinin geçmişteki hatası ne olursa olsun bundan sonra gelecek çıkarlarının ortak değerlerin yaratılmasında olduğunu görerek, ortak mücadele arayışında olmalıdır. Yüksek çatışma potansiyeli taşıdığından Azeri ve Kürt halkı için verdiğimiz örnek diğer bütün İrani halklar için de geçerlidir. Fars, Beluci, Arap ve Türkmenler ile bütün etnik yapılar için aynı sorun mevcuttur ve bu halkların hepsinin

özgürlük, eşitlik, adil bir sosyo-ekonomik yaşamın ortak mücadelesi bu riski önlemeli ve bu halkları aynı rejim belasına karşı ortak mücadelede buluşturmalıdır.

İrani halklar olarak kendimizi geçmişte yapılmış hataların esaretinden kurtararak, geleceğimizin çağdaş ortak yaşam değerlerini ve kültürünü yaratmalıyız. Bir avuç fanatığın, çıkarıcının geleceğimize ipotek koymasına engel olmalı, geleceğimizi doğru bilimsel veriler ile mantık üzerinde şekillendirmeliyiz. Birbirinin iradesini kırarak ya da bastırarak gerçekleştirilen yöntemlerin hiç birisi çözüm olamaz. Basit mantığın ürünü olan bütün çözüm yöntemleri çözümsüzlüğe götürür. Birbirlerini asıp kesme zihniyeti, kılıç-kalkan çağına ait en basit ve düz zihniyettir. Bu zihniyet, hep bana olsun, başkasından bana ne varsın gebersinler zihniyetidir. Bu zihniyet günümüzün yükselen değerleri karşısında alçalan zihniyettir. Bu zihniyet cehenneme gömüldükçe, insanlar daha hoşgörülü bir şekilde birlikte yaşama imkânlarını yaratacaktır.

DR.AFAT ARKADAŞ

04.04.2006